

ingediend op **15** (2021-2022) – Nr. 8
14 december 2021 (2021-2022)

Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
uitgebracht door Philippe Muyters, Björn Rzoska en Arnout Coel

over het ontwerp van decreet

houdende de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2022

Documenten in het dossier:

15	(2021-2022)	– Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen – Nr. 2 t.e.m. 5: Amendementen – Nr. 6-A t.e.m. K: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie – Nr. 7: Amendement
14	(2021-2022)	– Nr. 1: Ontwerp van decreet – Nr. 2: Amendementen
19	(2021-2022)	– Nr. 1: Ontwerp van decreet
13	(2021-2022)	– Nr. 1: Algemene toelichting
13-A, D, C, L en Q	(2021-2022)	– Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichtingen
12-A	(2020-2021)	– Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen over de begroting
16	(2021-2022)	– Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
21	(2021-2022)	– Nr. 1: Meerjarenraming
986	(2021-2022)	– Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet – Nr. 2 tot en met 9: Verslagen
52	(2021-2022)	– Nr. 1: Basisrapport over grote projecten en programma's

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie:

Voorzitter: Steven Vandeput.

Vaste leden:

Arnout Coel, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Philippe Muyters, Steven Vandeput;
Adeline Blancquaert, Anke Van dermeersch, Wim Verheyden;
Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Maurits Vande Reyde;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Liesbeth Homans, Lorin Parys, Sarah Smeyers, Wilfried Vandaele, Paul Van Miert;
Filip Brusselmans, Yves Buysse, Johan Deckmyn;
Jo Brouns, Stijn De Roo;
Marino Keulen, Gwendolyn Rutten;
Mieke Schauvliege, Jeremie Vaneekhout;
Bruno Tobback.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Inleiding	7
II.	Bespreking op dinsdag 9 november 2021	9
1.	Algemene inleiding bij de begrotingsopmaak 2022 door minister Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed	10
1.1.	Inleiding	10
1.2.	Middelen- en uitgavenbegroting	10
1.3.	Ontwerp van programmadecreet	13
1.4.	Beleids- en begrotingstoelichting	14
2.	Vragen van de leden en antwoorden van de minister	14
III.	Bespreking op dinsdag 16 november 2021	14
1.	Toelichting bij de bevoegdheden Justitie en Handhaving door minister Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme	15
1.1.	Inleiding	15
1.2.	Transversale, horizontale en overkoepelende strategische doelstellingen	15
1.3.	Jeugddelinquentierecht	15
1.4.	Justitie	17
1.5.	Handhaving	22
1.6.	Bestuursrechtspraak	25
2.	Tussenkomensten van de leden	26
2.1.	Tussenkomenst van Lorin Parys	26
2.2.	Tussenkomenst van Adeline Blancquaert	27
2.3.	Tussenkomenst van Jo Brouns	27
2.4.	Tussenkomenst van Ludwig Vandenhove	29
2.5.	Tussenkomenst van Celia Groothedde	30
2.6.	Tussenkomenst van Maaïke De Vreese	30
3.	Repliek van minister Zuhail Demir	31

4.	Bespreking bevoegdheden Financiën en Begroting van Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed	34
4.1.	Tussenkoms van Maurits Vande Reyde	34
4.2.	Tussenkoms Van Björn Rzoska	35
4.3.	Tussenkoms van Ludwig Vandenrove	36
4.4.	Tussenkoms van Anke Van dermeersch	36
4.5.	Tussenkoms van Peter Van Rompuy	39
4.6.	Tussenkoms van Koen Van den Heuvel	39
4.7.	Tussenkoms van Philippe Muyters	40
4.8.	Repliek van minister Matthias Diependaele	40
4.9.	Tweede tussenkoms van Maurits Vande Reyde	45
4.10.	Tweede repliek van minister Diependaele.....	45
IV.	Bespreking op dinsdag 23 november 2021	45
1.	Toelichting bij de bevoegdheden Algemeen Beleid, Digitalisering en Facilitair Management door Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management.....	46
1.1.	Ondersteuning Vlaamse Regering.....	46
1.2.	Rampenschade	47
1.3.	Digitalisering en Facilitair Management	47
1.4.	Interne dienstverlening Vlaamse overheid	47
1.5.	Apparaatskredieten en begrotingsprogramma's zonder beleidsveld	48
2.	Tussenkoms van de leden	48
2.1.	Tussenkoms van Stijn De Roo	48
2.2.	Tussenkoms van Björn Rzoska.....	49
3.	Repliek van minister-president Jan Jambon	49
4.	Toelichting door raadsheer Jan Debucquoy over het verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de Vlaamse begroting voor 2022 ..	50
4.1.	Inleiding	50
4.2.	Onzekerheden met impact op de begrotingen van de volgende jaren	50
4.3.	De schuldevolutie.....	52
4.4.	Transparantie van de begroting	53
4.5.	Relanceplan Vlaamse Veerkracht.....	54
5.	Repliek van minister Matthias Diependaele op het verslag van het Rekenhof over de begroting 2022	54
5.1.	Inleiding	54
5.2.	Zeven onzekerheden die op de begroting wegen.....	54
5.3.	De schuldevolutie.....	55
5.4.	De transparantie van de begroting	55
5.5.	Nieuwe begrotingsinstrumenten.....	55
6.	Debat.....	55

6.1. Tussenkoms van Philippe Muyters	55
6.2. Tussenkoms van Björn Rzoska.....	56
6.3. Tussenkoms van Anke Van dermeersch	57
6.4. Tussenkoms van Peter Van Rompuy	58
6.5. Tussenkoms van Ludwig Vandenove	59
6.6. Tussenkoms van Maurits Vande Reyde	60
6.7. Replik van raadsheer Jan Debucquoy	61
6.8. Tussenkoms van eerste auditeur-revisor Lieven Tydgat	62
6.9. Replik van minister Matthias Diependaele	62
6.10. Tweede tussenkoms van Philippe Muyters	64
6.11. Tweede replik van Jan Debucquoy	64
V. Vergadering van woensdag 24 november 2021	64
1. Gedachtewisseling over de keuze van de thema's voor uitgaventoetsingen door de Vlaamse Regering	65
1.1. Toelichting door minister Matthias Diependaele.....	65
1.2. Tussenkoms van Philippe Muyters	66
1.3. Tussenkoms van Björn Rzoska.....	67
1.4. Tussenkoms van Caroline Gennez	67
1.5. Tussenkoms van Maurits Vande Reyde	68
1.6. Tussenkoms van Stijn De Roo	69
1.7. Replik van minister Matthias Diependaele	69
VI. Vergadering van 7 december 2021.....	70
1. Vragen- en antwoordenronde begrotingsopmaak 2022 en ontwerp van programmadecreet 2022	70
1.1. Tussenkoms van Maurits Vande Reyde	70
1.2. Tussenkoms van Anke Van dermeersch	71
1.3. Replik van minister Matthias Diependaele	72
1.4. Tweede tussenkoms van Maurits Vande Reyde	74
1.5. Tweede tussenkoms van Anke Van dermeersch	75
1.6. Tussenkoms van Arnout Coel	75
1.7. Tweede replik van minister Matthias Diependaele	76
1.8. Derde tussenkoms van Anke Van dermeersch	76
1.9. Derde tussenkoms van Maurits Vande Reyde.....	76
1.10. Derde replik van minister Matthias Diependaele	76
1.11. Vierde tussenkoms van Maurits Vande Reyde	76

2.	Basisrapport van de Vlaamse Regering over grote projecten en programma's 2021	77
2.1.	Toelichting door minister Matthias Diependaele.....	77
2.2.	Tussenkoms van Björn Rzoska.....	82
2.3.	Tussenkoms van Anke Van dermeersch	83
2.4.	Repliek van minister Matthias Diependaele.....	83
3.	Ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021	84
3.1.	Toelichting door minister Matthias Diependaele.....	84
3.2.	Tussenkoms van Anke Van dermeersch	86
3.3.	Stemming	86
VII.	Vergadering van 14 december 2021	86
1.	Akteneming van de krachtlijnen van de verslagen van de bevoegde commissies (Regl. artikel 66, 2)	86
2.	Artikelsgewijze bespreking en stemming van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022.....	86
2.1.	Inleiding	86
2.2.	Tabel.....	86
2.3.	De begrotingsfondsen.....	87
2.4.	Corpus.....	87
2.5.	Eindstemming	87
3.	Ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022.....	87
3.1.	Inleiding	87
3.2.	Tabel: afdeling I. Begrotingskredieten	87
3.3.	Tabel: afdeling III. Diensten met afzonderlijk beheer	88
3.4.	Tabel: afdeling V. Vlaamse rechtspersonen onder rechtstreeks gezag van de Vlaamse Regering	88
3.5.	Corpus van het ontwerp van decreet	88
3.6.	Eindstemming	91
	Gebruikte afkortingen	92
	Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

I. Inleiding

De bespreking van de begroting 2022 werd ten dele gekaapt door de coronapandemie. Door velen werd aangenomen dat na de derde coronagolf 'het rijk van de vrijheid' opnieuw zijn intrede zou doen. Maar de vierde coronagolf zorgde er in november 2021 voor dat de middelen voor de corona-uitgaven heel stevig moesten worden opgetrokken en dat de groeivoorzichten opnieuw onzeker werden. De Vlaamse Regering zag zich verplicht extra middelen uit te trekken voor een derde algemene vaccinatieronde, wat leidde tot een belangrijk amendement op het uitgavendecreet 2022 en een tweede aanpassingsblad 2021 na een begrotingsbe raadslaging door de Vlaamse Regering op 19 november 2021.

Ook de aangescherpte klimaatplannen van de Vlaamse Regering (naar aanleiding van COP 26) – waartoe werd beslist na de opstelling van de begroting 2022 – zorgden voor extra uitgaven.

De bespreking van de begroting 2022 in deze commissie had als oorspronkelijke opzet een aantal hervormingen te bespreken om het begrotingstekort van de Vlaamse overheid tegen 2027 weg te werken, de Vlaamse schuld te beheersen, de technische instrumenten om de Vlaamse overheidsfinanciën gezonder te maken en beter te beheren, de impact van de stijgende inflatie in te schatten en het op snelheid doen komen van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Maar het ging dus ook deels over de impact van coronapandemie.

Een aantal maatregelen die in de begroting 2022 zijn opgenomen en die mee bijdragen tot het terugdringen van het tekort, betreft de eerste resultaten van een aantal aanbevelingen die voortvloeien uit een grote oefening om de uitgaven van de Vlaamse overheid te herevalueren. Die oefening kreeg de naam Vlaamse Brede Heroverweging en had tot doel om net zoals bij de Nederlandse bureaus de uitgaven van de Vlaamse overheid te evalueren inzake hun opportuniteit, doelmatigheid en efficiëntie. Zowat 55 procent van de uitgaven werd onder de loep genomen. Per beleidsdomein of deel ervan werden hierover rapporten opgesteld.

Deze VBH-rapporten zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) over de Vlaamse Brede Heroverweging op www.vlaamsparlement.be en op <https://fin.vlaanderen.be/de-vlaamse-brede-herooverweging-vbh/>.

De bevoegde commissies organiseerden gedachtewisselingen (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 978, 1016, 1020, 1023, 1027, 1031, 1032 en 1043/1) over deze rapporten met delegaties van de projectgroepen of agendeerden de rapporten naar aanleiding van de bespreking van het ontwerp van uitgavendecreet 2022.

In deze commissie werd via gedachtewisselingen ook het rapport van de centrale stuurgroep besproken, naast het eindrapport Financiën en Begroting en het eindrapport Sociale Correcties. Over deze drie rapporten verschenen afzonderlijke verslagen van de besprekingen (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 978, 1016 en 1020/1).

Drie andere rapporten werden op de agenda van de commissie geplaatst op het moment dat de bevoegde minister zijn bevoegdheden inzake de begrotingsontwerpen 2022 kwam toelichten en verdedigen. Ze zijn als elektronische bijlage terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Het betreft:

- de covernota van de projectgroep Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie in het kader van de Vlaamse Brede Overweging (bevoegdheid van minister-president Jan Jambon en minister Zuhal Demir, minister Bart Somers en minister Ben Weyts);

- het eindrapport van de projectgroep Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie in het kader van de Vlaamse Brede Overweging over het onderzoek naar de uitbesteding van schoonmaak, catering en onthaal (bevoegdheid van minister-president Jan Jambon);
- het eindrapport van de projectgroep Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie over de Justitiehuisen in het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging (bevoegdheid van minister Zuhal Demir).

Alle begrotingsdocumenten 2022 werden tijdig ingediend bij de parlementsvoorzitter.

Het basisrapport over grote projecten en programma's 2021 van de Vlaamse Regering (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 52/1) werd ook ingediend en besproken. Deze bevoegdheid is in 2020 overgedragen naar het Departement Financiën en Begroting en minister Matthias Diependaele. Vroeger zat deze bevoegdheid bij de minister-president van de Vlaamse Regering.

Op 9, 16, 23 en 24 november en 7 en 14 december 2021 besprak de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie de begrotingsontwerpen voor het jaar 2022 (en de tweede aanpassing 2021) in aanwezigheid van:

- Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management;
- Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme;
- Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed.

(De vergaderingen van 23 en 24 november en 7 en 14 december 2021 werden als videoconferentie georganiseerd.)

Naast de vergaderingen werd in de mogelijkheid voorzien om via een schriftelijke procedure technische en meer detailvragen (bedoeld wordt: geen beleidsvragen) te stellen aan de bevoegde minister. Aangezien de Vlaamse volksvertegenwoordigers voorafgaand aan de vergadering reeds over de antwoorden op deze vragen beschikken, worden de vergaderingen zelf ontlast van deze vragen en antwoorden en kan het debat over de beleidskeuzes met meer kennis van zaken worden gevoerd. De resultaten van de schriftelijke procedures werden als elektronische bijlagen 3 tot en met 6 opgenomen [op de dossierpagina](#) bij dit verslag.

In het kader van de besprekingen werden ook andere parlementaire documenten samen behandeld. Hierna volgt de oplijsting van de besproken parlementaire documenten.

Begrotingsdecreten voor de begrotingsopmaak 2022:

- ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 14/1);
- ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 15/1);
- ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 986/1). Over de bespreking van dit ontwerp van decreet werd een afzonderlijk verslag gemaakt (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22 nr. 986/2). De commissie besprak hoofdstuk 1. Algemeen, hoofdstuk 6. Financiën en Begroting en hoofdstuk 8. Inwerkingtreding.

Voor de tweede aanpassing 2021 die na een begrotingsberaadslaging werd ingediend: het ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 19/1).

Toelichtingen bij de begroting:

- toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022. Algemene toelichting (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 13/1*);
- toelichtingen bij de begroting 2022. Meerjarenraming 2021-2026 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 21/1*).

Verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de Vlaamse begroting voor 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 16/1*).

Beleids- en begrotingstoelichtingen 2022:

- beleids- en begrotingstoelichting Ondersteuning Vlaamse Regering, Rampenschade, Buitenlands Beleid, Ontwikkelingssamenwerking en Internationaal Ondernemen. Begroting 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 13-A/1*);
- beleids- en begrotingstoelichting Digitalisering en Facilitair Management 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 13-C/1*);
- beleids- en begrotingstoelichting Hogere Entiteiten 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 13-D/1*);
- beleids- en begrotingstoelichting Justitie en Handhaving 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 13-L/1*);
- beleids- en begrotingstoelichting Financiën en Begroting 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 13-Q/1*).

Door minister Demir en minister Diependaele werd een aantal documenten bezorgd die als elektronische bijlage zijn opgenomen op de [dossierpagina](https://dossierpagina.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Conform artikel 66, 2, van het Reglement van het Vlaams Parlement wordt het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap opgedeeld over de bevoegde vakcommissies. Deze opdeling, zoals goedgekeurd door het Uitgebreid Bureau van 8 november 2021, vindt men in bijlage 1.

II. Bespreking op dinsdag 9 november 2021

Op 9 november 2021 gaf minister Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, een algemene inleiding bij:

- het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 14/1*);
- het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 15/1*);
- de toelichtingen bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022. Algemene Toelichting (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 13/1*);
- het luik Financiën en Begroting (hoofdstuk 1. Algemeen, hoofdstuk 6. Financiën en Begroting en hoofdstuk 8. Inwerkingtreding) van het ontwerp van programmadecreet voor het begrotingsjaar 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 986/1*);
- de beleids- en begrotingstoelichting Financiën en Begroting 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 13-Q/1*).

1. Algemene inleiding bij de begrotingsopmaak 2022 door minister Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

1.1. Inleiding

Minister *Matthias Diependaele* is trots op de voorliggende begroting. Ze zet in da-den om wat de Vlaamse Regering de laatste maanden in woorden heeft beleden, namelijk dat een gezonde begroting belangrijk is om toekomstige crises aan te pak-ken. Ze stuurt ons terug in de richting van een gezond financieel beleid. Vlaanderen neemt daarmee de verantwoordelijkheid op om zelf al te doen wat het moet doen. Het wacht niet op de uitkomst van het Europese debat over rentes die laag gehou-den worden om overheden niet in de problemen te brengen, maar steeds meer leiden tot collectieve verarming van de bevolking.

Aan het begin van de legislatuur kon niemand de storm voorzien waarin men is terechtgekomen. Maar Vlaanderen heeft die goed doorstaan. De Vlaamse economie doet het goed, mede dankzij de relancemaatregelen. De huidige conjunctuur geeft de economie de wind in de zeilen, waardoor de voorliggende oefening uiteindelijk minder groot is geworden dan gedacht.

Met 900 miljoen euro aan besparingsmaatregelen tegen 2024 wil de regering het tekort tot minder dan 1 miljard euro terugbrengen. De Vlaamse Regering bouwt hiermee een sterke buffer op om een toekomstige crisis te ondervangen. De rege-ring neemt daarmee haar verantwoordelijkheid, en schuift de factuur niet door naar een volgende regering, concludeert de minister.

De minister licht de begrotingsontwerpen toe aan de hand van een presentatie (elek-tronische bijlage 2). Hij behandelt achtereenvolgens de ontwerpen van middelen- en uitgavenbegroting 2022, het ontwerp van programmadecreet 2022 (hoofdstuk 6. Financiën en Begroting) en de beleids- en begrotingstoelichting Financiën en Begro-ting 2022.

1.2. Middelen- en uitgavenbegroting

De minister toont een tabel (slide 4) met de economische parameters. Tot en met juni veranderden deze bij elk nieuw vooruitzicht, maar nu lijken de parameters zich te stabiliseren. Hij wijst er wel op dat dit niettemin een onzekere factor blijft.

Het vorderingensaldo (slide 5) laat voor 2026 een tekort zien van 393 miljoen euro. Volgend jaar zal blijken dat er in 2027 opnieuw een evenwicht zal zijn, voorspelt de minister.

Daarop projecteert hij een tabel met de ontvangsten (slide 6). De middelen uit de Bijzondere Financieringswet zijn geraamd op basis van de laatst bekende parame-ters in meerjarig perspectief. Men ziet dat de totale ontvangsten tegen het einde van de legislatuur met 1 miljard euro per jaar stijgen.

De volgende tabel geeft een overzicht van de ontvangsten uit de gewestelijke be-lastingen (slide 7). De minister gaat meer in detail in op het verkooprecht, de erfbelasting en de verkeersbelastingen.

De raming van het verkooprecht 2022 vertrekt van de prognose voor 2021, die een kleine 2,8 miljard euro bedraagt, wat 312,5 miljoen euro meer is dan voorzien in de begrotingsaanpassing 2021. Het aantal akten in de prognose voor 2021 ligt immers 9 procent hoger dan voorzien in de begrotingsaanpassing 2021. De raming 2022 houdt het aantal akten constant op het niveau van 2021. Inzake prijzen wordt uitgegaan van een stijging met 2,1 procent, wat overeenkomt met de evolutie van

de inflatie. De recent aangekondigde wijzigingen van het verkooprecht zijn tijdens de overgangsfase budgetneutraal. Met die assumpties bedraagt de raming 2022 voor het verkooprecht 2,8 miljard euro.

De ontvangsten uit het verkooprecht nemen over de periode 2023-2026 met gemiddeld 4,7 procent per jaar toe. De toename kan worden opgesplitst in een prijs- en een volume-effect. Het prijseffect wordt gelijkgesteld aan de inflatie. Voor het volume-effect bedraagt de groei gemiddeld 2,9 procent over de periode 2023-2026.

Vervolgens licht de minister de ontvangsten uit de erfbelasting toe. Deze worden voor 2022 geraamd op een kleine 1,5 miljard euro. De ontvangsten, exclusief fiscale regularisatie, dalen met 72,1 miljoen euro ten opzichte van de raming van de begrotingsaanpassing 2021. De gemiddelde ontvangst per overlijden evolueert in functie van de inflatie. Er wordt geen rekening meer gehouden met oversterfte ingevolge corona in 2022.

De ontvangsten uit de erfbelasting evolueren verder in functie van de inflatie en er wordt rekening gehouden met een normale groei van 0,4 procent van de ontvangsten per jaar vanwege een toename van het aantal overlijdens (een gevolg van de vergrijzing).

Er worden geen ontvangsten meer verwacht uit de fiscale regularisatie.

De raming van de jaarlijkse verkeersbelasting vertrekt van de prognose 2021, die 1,073 miljard euro bedraagt. De raming 2022 houdt rekening met de jaarlijkse indexatie en met een negatief effect van de vergroening van het wagenpark van 3 procent. De omvang van het wagenpark wordt verondersteld constant te blijven op het niveau van 2021.

De ontvangsten uit de jaarlijkse verkeersbelasting evolueren in functie van de inflatie. Daarnaast wordt verondersteld dat het wagenpark met 1 procent per jaar zal groeien. De vergroening van het wagenpark wordt verondersteld een negatief effect van 2,5 procent te hebben op de ontvangsten in 2023. De jaren nadien neemt het negatieve effect van de vergroening geleidelijk af met 0,5 procentpunt per jaar. Een en ander zal moeten worden herbekeken tijdens de volgende maanden in het licht van de recente maatregelen in het kader van het Klimaatplan. Zelf verwacht de minister het effect eerder vanaf 2027. Maar dat het er zal komen, trekt niemand in twijfel.

Voor de belasting op de inverkeerstelling is er ook een vergroeningseffect. De vergroening van het wagenpark in 2022 zal de ontvangsten negatief beïnvloeden. Er wordt verwacht dat het aantal inschrijvingen na corona met 5 procent zal toenemen ten opzichte van de prognose 2021.

De ontvangsten uit de BIV worden jaarlijks geïndexeerd. De index wordt toegepast op 40 procent van de ontvangsten aangezien in de tariefformule enkel de luchtcomponent wordt geïndexeerd. Het aantal inschrijvingen wordt constant gehouden op het niveau van 2022. In 2023 wordt het effect van de vergroening geraamd op -1,25 procent. De jaren nadien wordt geen effect van de vergroening op de ontvangsten verwacht. De assumptie is dat de jaarlijkse verhoging van de CO₂-factor in het tarief het effect van de vergroening zal compenseren. Wel zal men ook voor die ontvangsten moeten bekijken hoe ze na de maatregelen in het Klimaatplan moeten worden bijgesteld.

Slide 8 toont een diagram met de evolutie van het verschil tussen beleids- en betaalkredieten. Men ziet duidelijk dat er geen problemen zijn: de tweede zijn hoger dan de eerste. Bovenop de kredieten voor constant beleid speelt hier vooral het effect van Oosterweel en het relanceplan. De benodigde middelen werden in grote

mate in 2020 en 2021 vastgelegd, terwijl de betalingen vooral de volgende jaren zullen plaatsvinden. De nodige betaalkredieten zijn hiervoor voorzien.

De minister toont het overzicht van de uitgaven per beleidsdomein in 2022 (slide 9). Het opvallende verschil bij Financiën en Begroting is te wijten aan relance-middelen, die buiten de begrotingsdoelstelling worden gehouden. Het verschil bij Mobiliteit en Openbare Werken ligt aan Oosterweel, waarvoor de kredieten in 2020 en 2021 zijn vastgelegd, terwijl de betalingen de komende jaren zullen gebeuren. Onderwijs blijft de grootste uitgavenpost met 30 procent van de Vlaamse begroting, Welzijn de tweede met 26,5 procent.

Vervolgens presenteert de minister een tabel met de impact in 2022 van de besparingen die in het begin van de regeerperiode zijn goedgekeurd om nieuwe beleidsnoden te lenigen (slide 10). Deze werden al vaker besproken in deze commissie. Hij gaat er kort op in.

De hervormingen van de fiscaliteit betreffen in hoofdzaak de afschaffing van de woonbonus, die goed is voor ongeveer 90 miljoen euro. Daarnaast is er nog een kleine extra impact van de twee andere fiscale maatregelen in het regeerakkoord: de verlaging van de fiscale aftrekbaarheid van dienstencheques van 30 procent naar 20 procent (2,3 miljoen euro) en de afbouw van het gewestelijk belastingkrediet rechtspersonen in de onroerende voorheffing (1 miljoen euro).

‘Efficiëntie en kerntaken’ betreft de besparingen op het overheidsapparaat, zowel op personeel als op werkingskredieten.

De derde lijn in de tabel is het bijkomend effect van het milderen van de automatische groeipaden in Onderwijs en Welzijn.

De opstappen van de punctuele maatregelen in het regeerakkoord brengen volgens de minister 6,6 miljoen euro in het laatje in 2022. De belangrijkste is de correctere inschatting van de rentewinst door de centrale financiering van sociale huisvesting, meer bepaald de beperking van de groei van 7 miljoen euro tot 4 miljoen euro.

De minister overloopt de begrotingsimpact van het nieuwe beleid regeerakkoord (slide 11 en 12).

Bij Financiën betreft de lijn fiscale hervormingen de opstap van de invoering van de jobbonus, die goed is voor een toename van 7 miljoen euro ten opzichte van 2021.

Voor Warm Vlaanderen worden extra middelen voorzien voor armoedebestrijding en wonen (2,5 miljoen euro) en de versterking van welzijn (97,5 miljoen euro). Die laatste middelen gaan onder andere naar personen met een handicap, ouderenzorg, integrale jeugdhulp en kinderopvang.

In Excelleren is het groeipad O&O goed voor 40 miljoen euro, en de versterking van het onderwijs voor 43,5 miljoen euro. Voor extra investeringen krijgt de Vlaamse overheid 12 miljoen euro extra en de lokale besturen ruim 60 miljoen euro. De minister onderstreept dat het telkens gaat om een oplopend pad sinds 2020.

Vervolgens gaat de minister in op de maatregelen die nieuw zijn in de voorliggende begroting (slide 13). Hij geeft aan dat deze reeds werden toegelicht bij de Septemberverklaring.

Voor Fiscaliteit en Wonen gaat het om de efficiëntiewinsten bij de VMSW en Wonen-Vlaanderen, het optrekken van de verkeersbelasting voor oldtimers en de opstap bij de noodwoningen.

De hervorming van de arbeidsmarkt betreft de doelgroepenkorting en de jobbonus voor werknemers met een laag inkomen.

Bij Welzijn betreft het de actualisering van de index basisbedragen voor het groei-pakket, de index instandhoudingsforfait, de actualisering van de groeipaden en de uitbetalingsactoren VSB.

Bij Mobiliteit en Openbare Werken gaat het om de punctuele maatregel compensatie voor de kilometerheffing aan de transportsector en een eenmalige aan vastgoedtransacties in 2024.

Bij Omgeving betreft het voornamelijk de heffingen op bedrijfsafval, aangevuld met enkele kleinere punctuele maatregelen.

De hervorming van de vastgoedmarkt zal worden toegelicht bij het ontwerp van programmadecreet.

De overige lijnen spreken volgens de minister voor zich. Zo zal er in 2024 eenmalig geen oproep zijn voor stadsvernieuwingsprojecten en zal in de komende maanden onder andere op basis van de Vlaamse Brede Heroverweging bekeken worden welke vastgoedtransacties er komen in 2024. De vastgoedoperaties die in het regeerakkoord waren opgenomen voor 2022 en 2023 worden niet uitgevoerd.

De minister licht vervolgens de begrotingsimpact van de nieuwe beleidsimpulsen toe (slide 14). Dit betreft de middelen die bestemd zijn voor de watersnood 2021, de hervorming van de arbeidsmarkt, de jobbonus voor zelfstandigen, de Rendacsubsidie in Landbouw, de compensatie bij Bestuurszaken voor de Fluviusdividenden aan de lokale besturen, en de provisies stikstof en welzijn.

Tot slot van dit onderdeel presenteert minister Matthias Diependaele de raming van de geconsolideerde schuld (slide 15). De drijvers voor de schuldtoename worden er mooi in weergegeven, vindt hij. Schuldtoename ingevolge een negatief begrotingsresultaat, dus door meer uit te geven dan men ontvangt, noemt hij een slechte schuld. Tegenover andere investeringsschulden staan steeds inkomsten of financiële activa.

Men ziet duidelijk dat de extra financiering die nodig is voor sociale huisvesting langzaam plafonneert om daarna te dalen. Dat komt doordat de aflossing van de bijzondere sociale leningen of de leningen van de sociale huisvestingsmaatschappijen steeds groter wordt en daardoor haar impact op de schuld steeds lager. Oosterweel is sowieso een project dat op een bepaald moment afgewerkt zal zijn en geen verdere schuldtoename vereist.

Het is vooral belangrijk om de begroting in evenwicht te krijgen, onderstreept de minister. Dit heeft immers tot gevolg dat de schuld op termijn onder controle kan zijn. Hij is dan ook erg tevreden dat met wat voorligt, het tekort tegen 2027 wordt weggewerkt.

1.3. Ontwerp van programmadecreet

Het luik Financiën en Begroting in het ontwerp van programmadecreet betreft de wijzigingen aan het verkooprecht. Minister Matthias Diependaele noemt dit de beste maatregelen die de regering kon nemen.

Een eerste onderdeel van deze hervorming is de verlaging van de registratiebelasting van 6 procent naar 3 procent voor de aankoop van de enige, eigen woning en de verhoging van 10 procent naar 12 procent voor de tweede woning. Deze maatregel biedt volgens de minister een antwoord op drie problemen op de woning-

markt. Het verlaagt de eigen inbreng voor kandidaat-kopers van een enige eigen woning, waardoor ze makkelijker een eigendom kunnen verwerven. Het geeft deze kandidaat-kopers ook een concurrentieel voordeel ten opzichte van beleggers op de woningmarkt. En het zet ook aan tot meer mobiliteit op de woningmarkt, wat belangrijk is in het kader van renovatie (renovatiewerken vinden vaak plaats na verkoop), tewerkstelling (dichter bij het werk wonen) en een betere bezetting van woningen (beter aangepast aan de gezinssamenstelling).

Bij ingrijpende energetische renovaties daalt de registratiebelasting van 5 procent naar 1 procent.

Het systeem van meeneembaarheid had tot doel de mobiliteit op de woningmarkt te bevorderen. Dit systeem brengt echter veel administratieve rompslomp met zich mee. Door de forse verlaging van het registratierecht verliest de meeneembaarheid ook aan belang. Daarom wordt de meeneembaarheid vanwege efficiëntieredenen afgeschaft.

1.4. Beleids- en begrotingstoelichting

Tot slot presenteert minister Matthias Diependaele de BBT 2022 voor het beleidsdomein Financiën en Begroting. Hij benadrukt het doel om van de begroting een meer beleidssturend instrument te maken. De fundamenteën worden gelegd om terug te keren naar een gezond financieel beleid. Een van de middelen daartoe is de uitgavennorm.

De minister streeft naar transparantie op alle mogelijke manieren, waarbij hij als eerste aspect de leesbaarheid van de begroting noemt. Idealiter zou elke Vlaming op de website moeten kunnen nakijken – en begrijpen – waar hoeveel geld naartoe gaat. Het tweede middel is het subsidieregister. Hij acht het evident dat de burger weet wat er met zijn centen gebeurt.

Ook het subsidiebeleid zelf wordt bijgestuurd. Hiervoor verwijst de minister naar de conceptnota Subsidies in goede banen die op 16 juli 2021 op de Vlaamse Regering werd geagendeerd.

Tot slot vermeldt minister Matthias Diependaele de invoering van de 'spending reviews' of uitgaventoetsingen. Daarover zal binnenkort een gedachtewisseling plaatsvinden in deze commissie.

2. Vragen van de leden en antwoorden van de minister

Maurits Vande Reyde informeert naar de wijzigingen in de cijfers van de geconsolideerde schuld sinds de indiening van de stukken in het parlement enkele weken geleden. Wat is hiervan de oorzaak? Waarom werd de ratio schuld/ontvangsten in 2026 bijgesteld van 97 procent naar 94 procent?

Minister *Matthias Diependaele* legt uit dat de budgettaire impact van Oosterweel dubbel was geteld, wat een correctie nodig maakte. Bovendien werd de verdubbeling van de renovatieleningen ter uitvoering van het Klimaatplan toegevoegd. Die zat nog niet in de oorspronkelijke cijfers.

III. Bespreking op dinsdag 16 november 2021

Op 16 november 2021 gaf minister Zuhal Demir toelichting bij de bevoegdheden Justitie en Handhaving inzake:

- het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 15/1);

- de beleids- en begrotingstoelichting Justitie en Handhaving 2022 (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 13-L/1*);
- het eindrapport van de projectgroep Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie over de Justitiehuisen in het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging (elektronische bijlage 19).

De bespreking met vragen en antwoordenronde werd voorafgegaan door een schriftelijke procedure die terug te vinden is in de elektronische bijlagen 4 en 5 van dit verslag.

Op 16 november 2021 werd tevens met minister Diependaele over de bevoegdheden Financiën en Begroting een vragen- en antwoordenronde over de begroting 2022 georganiseerd die werd voorafgegaan door een schriftelijke procedure over de begrotingsontwerpen 2022 die terug te vinden is in de bijlagen 3 en 6 van dit verslag.

1. Toelichting bij de bevoegdheden Justitie en Handhaving door minister Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

1.1. Inleiding

Minister *Zuhal Demir* overloopt de principes die aan de basis liggen van haar beleid inzake Justitie en Handhaving: slachtoffers centraal stellen; een justitie die dicht bij de mensen staat; inzetten op de juiste opvolging van daders om recidive te verminderen; evidencebased beleid; digitalisering en een snelle bestuursrecht-spraak. Deze principes worden geconcretiseerd in de BBT 2022, die de minister aan de hand van een presentatie (elektronische bijlage 7) uitgebreid toelicht.

1.2. Transversale, horizontale en overkoepelende strategische doelstellingen

De minister kondigt aan dat het nieuwe Agentschap Justitie en Handhaving op 1 januari 2022 van start zal gaan. Het zal de versnippering van het justitie- en hand-havingsbeleid tegengaan door de bevoegdheden hier rond samen te voegen. De laatste fase van de voorbereiding van de transitie is ingezet. Om het terrein te versterken in het kader van de uitvoering van de stijgende mandaten, en de nieuwe mandaten rond tijdelijk huisverbod, radicalisering, extra vattingen slachtofferont-haal, het snelrecht, de drugsopvolgingskamers en de wet Externe Rechtspositie zal de minister 130 extra justitieassistenten en personeel bij het Vlaams Centrum Elek-tronisch Toezicht aanwerven.

De voorbije twee jaar werden diverse transversale plannen goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld 2020-2024 (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 514/1*) en het Vlaams strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en geïnterneerden 2020-2025 (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 554/1*) coördineert ze zelf. Het actieplan 2020-2024 ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 881*) coördineert ze samen met minister Bart Somers. In uitvoering van onder andere het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, gecoördineerd door mi-nister Benjamin Dalle, werkt de minister de kindreflex uit. Het komende jaar zal de minister verder inzetten op de coördinatie en de uitvoering van deze plannen.

1.3. Jeugddelinquentierecht

In het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht werd de af-gelopen periode een aantal wijzigingen aan het decreet doorgevoerd, het historisch plaatsgebrek in de gemeenschapsinstellingen opgelost, de ketenaanpak verlengd en de Jongerenopvolgingskamer opgericht. De minister geeft aan dat het komende

jaar bijkomende capaciteit in de gemeenschapsinstellingen zal worden voorzien, de langdurige gesloten begeleiding in werking zal treden en een interventiedatabank met wetenschappelijk onderbouwde methodieken wordt gelanceerd.

De minister herinnert de leden eraan dat het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht sinds 2019 van kracht is. Maar zoals dat vaak gaat bij een nieuw decreet, werd de afgelopen periode nog een aantal aanpassingen doorgevoerd. Naast een aantal technische wijzigingen werd verduidelijkt voor welke zware misdrijven 12- tot 16-jarigen kunnen worden opgesloten.

Vanaf september 2022 zal fase 2 van de inwerkingtreding van het decreet ingaan. Dit betekent dat slachtoffers in een verontrustende situatie niet meer in een gemeenschapsinstelling zullen worden geplaatst, maar in het private aanbod. Zij gaan dus, bijvoorbeeld in het kader van mensenhandel, niet meer bij hun ouders kunnen terecht. Op die manier komen er plaatsen in de gemeenschapsinstellingen vrij voor de echte ouders, aldus de minister.

Daarnaast zullen de bouwwerkzaamheden in De Grubbe in Everberg afgerond worden, wat nog eens voor 80 extra plaatsen zal zorgen.

Ook zal er in de gemeenschapsinstellingen worden ingezet op de uitvoering van langdurige gesloten begeleiding aan de hand van risicotaxatie en op maat van de jongere afgestemde begeleiding.

Minister Zuhal Demir geeft aan dat de gemeenschapsinstellingen een historisch gegroeid structureel probleem van plaatsgebrek kenden. Door de coronamaatregelen kwam de capaciteit nog eens extra onder druk te staan. Daarom werd het kortverblijf ingevoerd. Dat bleek volgens de minister zeer succesvol: in vergelijking met de 256 weigeringen tussen oktober 2019 en maart 2020, waren dat er slechts 11 voor dezelfde periode een jaar later. Daarom werd dit project afgelopen jaar verlengd, en ook het masterplan capaciteit in de gemeenschapsinstellingen is van kracht.

Voorts wenst de minister ook verder in te zetten op wetenschappelijk onderbouwde methodieken. Alle interventies die door de zestien Vlaamse diensten worden gebruikt, worden onderzocht op hun wetenschappelijke waarde en geïntegreerd in een interventiedatabank. Deze zal komend jaar via een website worden ter beschikking gesteld.

De minister stelt dat men door eerdere ervaringen bij intrafamiliaal geweld weet dat een ketenaanpak werkt. Dat is ook zo voor jeugddelinquentie. Door alle partners in de keten – jeugdmagistratuur, politie, lokale besturen en jeugdhulpverlening – samen te brengen, kunnen jongeren sneller en kordater opgevolgd worden. Zo kan men sneller aan de slag gaan met hun achterliggende problematieken. Alle actoren van die keten moeten volgens de minister echt samen aan de slag om die jongeren op het juiste pad te brengen. Daarom heeft ze het project Kompas+ in Antwerpen verlengd en hier ook een wetenschappelijk onderzoek aan verbonden. De resultaten hiervan zullen eind 2022 bekend zijn. Op basis daarvan zal zij een verdere uitrol van deze ketenaanpak in Vlaanderen bekijken. In afwachting hiervan, en omdat de eerste resultaten toch al positief zijn, heeft minister Wouter Beke, in overleg met haar en minister Bart Somers, reeds middelen vrijgemaakt voor vijf projecten rond ketenaanpak in andere steden.

Jeugddelinquentie stopt niet op 18 jaar, meent de minister. Daarom is het belangrijk om initiatieven te nemen rond de overgang van minder- naar meerderjarigheid. Zo kan het traject van opvolging en begeleiding ook doorlopen na de achttiende verjaardag. Daarom werd Kompas+ uitgebreid naar jongvolwassenen en heeft zij samen met het parket van Antwerpen de Jongerenopvolgingskamer opgericht binnen de rechtbank van eerste aanleg. Beide projecten worden volgend jaar geëvalueerd.

1.4. Justitie

1.4.1. *Slachtoffers centraal*

Minister Zuhail Demir wil de diensten slachtofferonthaal versterken. Daarom zullen 16 extra justitieassistenten worden aangeworven.

Met het oog op het proces van de terreuraanslagen van 2016, dat normaal gezien in het najaar van 2022 zal starten, voorziet de minister in bijkomend tijdelijk personeel voor slachtofferonthaal. Het is de eerste keer dat er in Vlaanderen een proces van die grootorde qua slachtoffers plaatsvindt. Het is dan ook onmogelijk om met de huidige personeelsbezetting de slachtoffers en nabestaanden in dit proces op een goede manier te begeleiden. Door tijdelijk extra personeel aan te werven, wordt het mogelijk om een team samen te stellen dat als aanspreekpunt zal fungeren voor de slachtoffers en nabestaanden tijdens het proces.

Daarnaast wil minister Zuhail Demir ook blijvend inzetten op de versterking van de kwaliteit van de dienstverlening. Om na te gaan wat hierbij beter kan, kregen de UCLL en de KU Leuven de opdracht om slachtoffers, de advocatuur en de magistratuur te bevragen. Die bevraging loopt dit jaar en de resultaten worden in 2022 verwacht. De bevraging zal aan de slachtoffers ook vragen hoe zij het liefst digitaal geholpen worden. Dit moet de basis vormen van het e-loket dat de minister wil oprichten voor slachtoffers.

Verder werd ook de samenwerking tussen de zorgcentra na seksueel geweld en de dienst Slachtofferonthaal het afgelopen jaar verder geconcretiseerd. Slachtofferonthaal wordt zo bij elk dossier van het zorgcentrum gevat door het parket, zodat elk slachtoffer kan worden bijgestaan doorheen de gerechtelijke procedure. Deze afspraken worden ook doorgetrokken naar de nieuwe zorgcentra, zoals het zorgcentrum dat vorige week in Antwerpen de deuren opende, en ook naar Leuven, Genk en Roeselare waar er nog plannen zijn om er eentje te openen, licht de minister toe.

Aangezien ongeveer een vierde van de vattingen van de dienst Slachtofferonthaal rond zedenfeiten draait, zorgde minister Zuhail Demir het afgelopen jaar voor een specifieke opleiding rond seksueel geweld voor de justitieassistenten Slachtofferonthaal, zodat zij die slachtoffers nog beter kunnen begeleiden. Alle justitieassistenten Slachtofferonthaal volgden deze opleiding die werd georganiseerd in samenwerking met het ICRH van de universiteit van Gent, die ook de opleidingen in het kader van de ZSG verzorgt. Er wordt bekeken hoe deze opleiding het komende jaar structureel kan worden ingebed zodat ook nieuwe justitieassistenten Slachtofferonthaal die in de toekomst kunnen volgen, aldus de minister.

Minister Zuhail Demir had een zeer pittig gesprek met het College van procureurs-generaal, waarbij ze een aantal vragen stelde ter verbetering van de behandeling van slachtoffers. Zo heeft ze gevraagd om het inlichten van slachtoffers in kaart te brengen: wanneer worden slachtoffers door wie verwittigd? Dit is volgens de minister een dermate groot kluwen dat verschillende diensten hier soms fouten in maken – wat uiteraard niet kan. Dat is zeer pijnlijk voor de slachtoffers. Daar wil zij dus duidelijkheid over en daarna moet men dat zo organiseren dat dergelijke vergissingen niet meer voorkomen. De minister kijkt uit naar de oefening die het College daaromtrent gaat maken.

Daarnaast werkt de minister samen met het College aan een vereenvoudiging van de slachtofferfiche. Slachtoffers moeten zo een fiche invullen, maar begrijpen daar meestal niets van vanwege het complexe, juridische taalgebruik. De minister vindt het van groot belang om slachtoffers in mensentaal helpen. Ze moeten begrijpen hoe Justitie hen kan helpen.

Voor het leed van een slachtoffer maakt het volgens minister Zuhal Demir niet uit of de dader minder- of meerderjarig is. Het trauma is geschied, de dader dient gestraft te worden maar bovenal moet voor het slachtoffer worden gezorgd. Daarom zal de minister erop toezien dat elk slachtoffer geïnformeerd wordt wanneer een minderjarige dader uitstroomt of ontsnapt uit een gemeenschapsinstelling. Jammer genoeg heeft ze afgelopen jaar moeten vaststellen dat hier – ondanks de bestaande omzendbrief van het College van procureurs-generaal – nog geen systematiek in zit. Voor minderjarige daders worden niet dezelfde reflexen gemaakt als voor meerderjarige daders. Daarom heeft de minister dit aangekaart op het College van procureurs-generaal en gevraagd dat de parketten systematisch de diensten slachtofferonthaal van de justitiehuizen vatten – ook wanneer het om minderjarige daders gaat. Ze is hierover ook in gesprek met het College van Hoven en Rechtbanken, zodat de jeugdparketten de juiste informatie bezorgen.

De minister bekijkt tevens welke wijzigingen aan het decreet nodig zijn opdat slachtoffers van minderjarige daders, die pas jaren later aangifte doen, de garantie krijgen dat hun zaak behandeld wordt en de dader nog gestraft wordt voor onopgeloste feiten die hij in de minderjarigheid pleegde.

Verder onderzoekt zij ook de mogelijkheden om slachtoffers beter te beschermen door het gebruik van een slachtofferapplicatie bij elektronisch toezicht. Voor het technische aspect van deze applicatie heeft zij deze optie toegevoegd aan de overheidsopdracht die samen met de andere gemeenschappen werd opgestart voor de aankoop van nieuwe enkelbanden. Zo gaat geen tijd verloren indien dit later zou moeten worden toegevoegd, meent de minister.

Slachtoffers centraal zetten, betekent voor de minister ook dat ze vanuit de overheid recht hebben op erkenning, ook als ze ervoor kiezen geen klacht in te dienen of als de zaak verjaard is. Dat wil de minister doen via de Erkennings- en Bemiddelingscommissie voor slachtoffers van historisch misbruik. Deze commissie geeft slachtoffers los van een gerechtelijke procedure en onafhankelijk van de sectoren waar het misbruik plaatsvond, erkenning en biedt bemiddeling aan. Vanaf 1 januari 2022 zal die commissie deel uitmaken van het Agentschap Justitie en Handhaving, waar deze commissie zich eindelijk verder kan uitbreiden, ontwikkelen en verder bekendmaken bij het grote publiek.

Daarnaast maakt de minister, samen met minister Wouter Beke, minister Vincent Van Quickenborne en minister Annelies Verlinden ook werk van de evaluatie en hertekening van het twintig jaar oude samenwerkingsakkoord rond slachtofferzorg. Tegen de zomer 2022 verwacht ze een eerste tekstvoorstel voor het nieuwe samenwerkingsakkoord vanuit de daarvoor opgestelde werkgroep met terreinwerkers. Op politiek niveau zullen de nodige volgende stappen worden genomen tegen eind 2022.

1.4.2. Opvolging en recidivevermindering bij daders

Slachtoffers centraal zetten, wil ook zeggen dat alles op alles moet worden gezet om te vermijden dat er nieuwe slachtoffers vallen, stelt de minister.

Eind vorig jaar werd het nieuwe strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en geïnterneerden 2020-2025 goedgekeurd, met onderwijs, werk, welzijn, geestelijke gezondheidszorg en wonen als prioritaire thema's. Dit plan werd begin 2021 uitgebreid voorgesteld in deze commissie (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 554/2). Van de 53 acties in het plan zijn er momenteel 43 lopende, is er één afgerond en moeten er nog negen opgestart worden.

De komende periode zal de minister ook het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht verder optimaliseren. Er werd een wetenschappelijk onderzoek opgestart om het

profiel van mensen in elektronisch toezicht, de inbreuken tijdens de uitvoering ervan, de verschillende reacties erop, en de opvolging van de verslagen na niet-naleving van de maatregelen vanuit het VCET in kaart te brengen. De resultaten van dit onderzoek worden in het voorjaar 2022 verwacht, waarna de minister zal bekijken welke verbeteringen kunnen worden doorgevoerd.

Er werd ook een audit opgestart om na te gaan waar de diensten ICT-matig kunnen verbeteren. Digitalisering is voor een dienst zoals het VCET, die staat of valt met techniek en elektronica, echt een must, aldus de minister. De resultaten van deze audit worden ook meegenomen naar het nieuwe agentschap. Daarnaast is ook een digitaal platform voor justitiabelen onder elektronisch toezicht in ontwikkeling. Zo wordt de dienstverlening interactief en kan men bijvoorbeeld het uurrooster en algemene informatie online raadplegen, waardoor de diensten ook ontlast worden.

Minister Zuhal Demir stelde een projectleider en projectteam aan om de nieuwe overheidsopdracht te lanceren om innovatieve enkelbanden en nieuw materiaal aan te kopen. Vanwege de complexiteit van deze overheidsopdracht en omdat er een beroep moest worden gedaan op een innovatieve marktbevraging zal het nieuwe materiaal er ten vroegste in 2023 zijn. Om in tussentijd geen beroep meer te hoeven doen op verouderde enkelbanden werd het huidige materiaal deze zomer reeds vervangen door nieuw materiaal via een overeenkomst met de huidige leverancier. Zo is er minder uitval van materiaal, is er geen risico op bevoorradingsproblemen en zijn er minder technische problemen.

Tot slot is minister Zuhal Demir bezig om elektronisch toezicht voor minderjarigen uit te werken en te implementeren in uitvoering van het decreet. Jeugddelinquentie is tevens opgenomen in de marktbevraging van de overheidsopdracht voor elektronische monitoring voor volwassenen. Op basis daarvan zal er eind 2022 een overheidsopdracht worden gelanceerd om in 2023 te starten met een pilootproject elektronisch toezicht voor minderjarigen.

Ook risicotaxatie vormt een belangrijke pijler in het beleid van de minister. De implementatie hiervan zal bijdragen tot een verdere professionalisering van het werk van de justitieassistenten en tot een betere en efficiëntere werking. Het afgelopen jaar heeft ze samen met een groep van experts met academici en deskundigen uit het werkveld van de justitiehuisen, de magistratuur, het gevangeniswezen en de forensische hulpverlening een visietekst uitgewerkt over de toepassing van risicotaxatie en risicomangement in de justitiehuisen. Voor de zomer keurde de Vlaamse Regering die goed. Het komende jaar zet de minister in op de implementatie van deze visie. Ze zal hiervoor inzetten op externe experts die nauw zullen samenwerken met de justitiehuisen. Bij die uitwerking zal er ook de nodige aandacht zijn voor de afstemming met de partners van de justitiehuisen, zoals de magistratuur, het gevangeniswezen en de hulpverlening. Het is belangrijk om de continuïteit van de keten van risicotaxatie doorheen heel het traject te verzekeren. In dat kader werden vijf psychologen aangeworven binnen de justitiehuisen. Volgend jaar krijgt dat team versterking van nog eens vijf psychologen. Zij zijn gespecialiseerd in het uitvoeren van risicotaxatie maar zullen ook inzetten op psychodiagnostiek om de justitiabelen naar de juiste hulpverlening te kunnen leiden.

Tot slot werkt de minister verder aan het lik-op-stukbeleid en snelrechtprojecten, zoals Sectie M en Plan S in Limburg of de drugopvolgingskamers van Antwerpen, Mechelen, Turnhout, Brugge en Gent. Deze projecten zullen worden geëvalueerd en er zal worden bekeken welke verder worden uitgerold.

1.4.3. Juridische eerstelijnsbijstand

Vlaanderen is sinds 2014 bevoegd voor de juridische eerstelijnsbijstand. De organisatie van deze bijstand wordt nog steeds geregeld via federale regelgeving omdat

het Vlaams kader nog niet rond was. Vorige maand werd het uitvoeringsbesluit voor het decreet rond de juridische bijstand goedgekeurd. Hierdoor kan vanaf 2022 worden gewerkt aan de hand van het nieuwe Vlaamse kader, licht de minister toe.

Daarnaast zet de minister verder in op een versterkte samenwerking tussen de zorgcentra na seksueel geweld en de Commissie Juridische Eerstelijnsbijstand. Hierdoor kunnen slachtoffers, net zoals daders door Salduz, voorbereid worden op hun verhoor. Want slachtoffers durven tijdens hun eerste verhoor niet altijd alle details te vertellen. Vanuit de eerstelijnsbijstand wordt daarom ondersteuning voorzien.

Ook werd samen met de Orde van Vlaamse Balies een specifieke opleiding rond seksueel geweld georganiseerd. De Orde ging in eerste instantie uit van een zeventigtal inschrijvingen. Uiteindelijk bleek dat ongeveer driehonderd advocaten, van de duizend advocaten die strafrecht als voorkeursmaterie hebben, de opleiding wensten te volgen. Het aanbod werd dan ook verruimd zodat zij allemaal kunnen deelnemen.

1.4.4. Optimalisatie werkprocessen

De minister geeft aan dat de uitvoering van de werkstraffen lange tijd onder druk heeft gestaan door de coronamaatregelen. Prestatieplaatsen moesten noodgedwongen hun deuren sluiten. De impact hiervan is momenteel nog steeds voelbaar. Daarenboven worden er steeds meer werkstraffen uitgesproken, waardoor de instroom eind oktober al 1000 dossiers meer bedroeg dan in heel 2020. Daarom creëerde zij 1900 bijkomende prestatieplaatsen, bijvoorbeeld via Mooimakers om zwerfvuil op te ruimen, Natuur en Bos, Natuurpunt, de oprichting van mobiele werkvloerprojecten, steden en gemeenten enzovoort. De minister merkt op dat er bij steden en gemeenten, mede door corona, soms terughoudendheid is wanneer de vraag om extra plaatsen wordt gesteld. Bijvoorbeeld in woonzorgcentra is dat niet evident. De federale wet verbiedt ook dat plaatsen in de private sector worden aangeboden. Daarom wordt vooral gekeken naar natuurprojecten.

Daarnaast werkt minister Zuhail Demir aan de ontwikkeling van een uniform en gebiedsdekkend kader voor de uitvoering van de werkstraffen. Een interne werkgroep werkt een actieplan uit met concrete acties.

Het hulpaanbod voor justitiabelen met een psychische kwetsbaarheid is op dit ogenblik sterk versnipperd. Dat maakt het vinden van de juiste hulp niet evident. Het afgelopen jaar heeft de minister, samen met minister Wouter Beke en de sectoren, stappen ondernomen om dit te verbeteren.

Net zoals bij de zorg is er bij de gedragstraining sprake van een versnipperd aanbod waarbij de inhoud en de samenwerking met de justitiehuisen en de justitiabelen overal anders is. Daarom werd een vademecum opgemaakt met krijtlijnen voor alle gedragstrainingen.

De minister herhaalt dat digitalisering van de huidige werkprocessen bij elektronisch toezicht onontbeerlijk is. Dat vraagt extra investeringen en beleid.

1.4.5. Radicalisering

Afgelopen zomer werd het LIVC-decreet gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

Naar analogie met de LIVC's werkt zij, samen met de federale minister van Justitie, aan het penitentiare LIVC-R. Want informatiedeling en casusoverleg zijn niet enkel van belang wanneer men de gevangenis verlaat, maar moeten al tijdens de

detentie worden opgestart. Eind dit jaar zullen twee proefprojecten in Vlaamse gevangenissen van start gaan.

Het nieuwe mandaat van de justitiehuisen inzake radicalisering, om voor een naadloze overgang van binnen naar buiten de gevangenis te voorzien bij geradicaliseerde gedetineerden, wordt in 2022 geïmplementeerd. De justitiehuisen zijn hier klaar voor; er wordt nu enkel nog gewacht op instructies van het gevangeniswezen. Dit nieuwe mandaat houdt in dat in radicalisering gespecialiseerde justitieassistenten samen met de diensten binnen de gevangenis de reclassering van de geradicaliseerde gedetineerden zullen voorbereiden nog voor deze met voorwaarden vrijkomen.

Het afgelopen jaar was radicalisering helaas een zeer actueel thema, aldus de minister. De rol van de verbindingsofficier die de Vlaamse Regering aanstelde, bleek toen goed van pas te komen in het kader van de coördinatie en informatiedoorstroming. Zijn rol wordt verder bewerkstelligd door een uniform protocolakkoord met de Staatsveiligheid, OCAD en het Centrum voor Cybersecurity. Nog in het kader van de verbetering van informatie-uitwisseling werken de justitiehuisen momenteel aan een protocol met OCAD.

In het kader van de opvolging en begeleiding van geradicaliseerden werkt de minister sinds afgelopen jaar met een externe partner die een multidisciplinaire aanpak hanteert. Radicalisering is echter een thema dat altijd aanwezig blijft. Daarom wordt ook intern de nodige expertise opgebouwd.

Deze acties zijn gericht op daders van radicalisering. Maar slachtoffers staan centraal in het beleid van de minister. Dus ook slachtoffers van radicalisering en terrorisme blijven niet in de kou staan. Het proces over de aanslagen zal wellicht in het najaar 2022 van start gaan. De minister heeft in dit kader reeds bijkomend tijdelijk personeel voorzien voor de diensten slachtofferonthaal.

1.4.6. Aanpak van seksueel geweld

Preventie is een belangrijke pijler in het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld, dat minister Zuhal Demir coördineert en al vaak aan bod kwam in deze commissie.

Elke zes maanden komen alle betrokken kabinetten samen om de uitvoering te garanderen, ervoor te zorgen dat alle acties op elkaar afgestemd blijven, overlap te vermijden en het overzicht te bewaren. De balans na het eerste werkjaar is positief, meent de minister. Van de in totaal 71 acties zijn er momenteel 61 lopende, 4 zijn er afgerond en 5 moeten nog worden opgestart.

Een specifieke thematiek binnen de bestrijding van seksueel geweld is het tienerpooierschap. Daarrond bestaat al langer een actieplan, vandaar dat hierrond geen acties zijn opgenomen in het actieplan ter bestrijding van seksueel geweld.

Op vraag van de minister kunnen feiten van tienerpooierschap sinds september vorig jaar worden geregistreerd in het registratiesysteem van de justitiehuisen. Zo kan worden gezorgd voor een meer gerichte opvolging. Het zou volgens de minister nog beter zijn als op federaal niveau de politie en Justitie dit ook zouden registreren zodat tienerpooiers doorheen het gerechtssysteem kunnen worden gevolgd. Daarom heeft de minister hen gevraagd dit ook te doen. Het College van procureurs-generaal is hiermee aan de slag gegaan waardoor het binnenkort ook bij politie en justitie mogelijk zou moeten zijn. Het College houdt de minister op de hoogte van hun vooruitgang.

Om een beter zicht te krijgen op de problematiek en het profiel van tienerpooiers, lanceerde de minister een overheidsopdracht om het profiel van daders in kaart te brengen en te bekijken welke aanpak het best werkt om recidive bij tienerpooiers te voorkomen. In Nederland bestaat daarover al veel informatie; dat is een inspiratiebron. Begin 2022 zal deze opdracht normaal gezien kunnen starten.

Dit onderzoek zal ook verder opgevolgd worden in de werkgroep rond daders die de minister vorig jaar oprichtte binnen de reeds bestaande stuurgroep Tienerpooiers. Deze werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de justitiehuisen, het agentschap Opgroeien, Justitie op federaal niveau en de politie en heeft volgens de minister dus de ideale samenstelling om dit verder op te volgen.

1.4.7. Aanpak van intrafamiliaal geweld

De minister acht het zeer belangrijk dat de ketenaanpak intrafamiliaal geweld gebiedsdekkend is over heel Vlaanderen. Daarom investeerde ze in vijf bijkomende casusregisseurs, één per provincie, om de complexe casussen vanuit diverse invalshoeken te kunnen bekijken.

Er wordt ook bekeken hoe kan worden geëvolueerd naar een Vlaams intersectoraal, multidisciplinair, rechtstreeks toegankelijk en gebiedsdekkend model voor centra voor intrafamiliaal geweld. Nu verloopt de aanmelding via de politie of andere diensten bij een Family Justice Center, maar de minister wil dit laagdrempeliger maken. Ze voorziet 9 miljoen euro op jaarbasis om dit verder uit te rollen.

Daarnaast werd in september het project Integrale Respons op Intrafamiliaal Seksueel Misbruik in West-Vlaanderen heropgestart

Afgelopen jaar verleende de minister ook een subsidie voor twee jaar aan het Family Justice Center Limburg om meer expertise te ontwikkelen rond eerdergerelateerd geweld, zodat dit fenomeen beter kan worden herkend en er correct mee kan worden omgegaan. Ook rond dit thema bestaat in Nederland veel expertise. Er werd reeds een draaiboek uitgewerkt en politie en parket werken samen aan een nieuwe richtlijn. De minister bekijkt het komende jaar hoe de lessons learned uit dit project kunnen worden geïntegreerd in de nieuwe centra intrafamiliaal geweld.

Ook werd de implementatie van de kindreflex voortgezet. Het afgelopen jaar volgden alle justitieassistenten de basisopleiding rond de kindreflex en het komende jaar wordt dat traject gecontinueerd.

1.5. Handhaving

1.5.1. Vlaams veiligheidsbeleid

In het kader van de coördinatie tussen het Vlaams en het federaal veiligheidskader heeft de minister overleg gehad met het College van procureurs-generaal. De laatste vergadering handelde, op haar vraag, over het centraal plaatsen van slachtoffers in het justitieel beleid, alsook het aankaarten van de provinciale verschillen rond het tijdelijk huisverbod – in Antwerpen en Limburg wordt dit vaak toegepast, in andere provincies nauwelijks. Er komt nog overleg met het College van procureurs-generaal, ditmaal om de kadernota Integrale Veiligheid onder de aandacht te brengen.

Op vraag van de minister werd een werkgroep Vlaamse Bestuurlijke Handhaving opgericht bij de expertisenetwerken strafrechtelijk beleid van het College van procureurs-generaal om de wisselwerking tussen de strafrechtelijke en bestuurlijke handhaving te verzekeren.

Tot slot bereidt de verbindingsofficier een samenwerkingsprotocol voor Vlaanderen en de Veiligheid van de Staat voor. In de tussentijd zorgt hij voor voldoende informatie-uitwisseling met de veiligheidsdiensten en Vlaanderen en zorgt hij ook voor politionele uitwisseling, zodat ook de Vlaamse inspectiediensten beter zouden kunnen tussenkomen.

1.5.2. *Bestuurlijke handhaving*

Voor de Vlaamse bestuurlijke handhaving stelt de minister een aantal prioriteiten om tot een degelijk onderbouwd, uniformer handhavingsbeleid te komen.

Wat betreft de Vlaamse strafrechtelijke prioriteiten werd een arrestendatabank opgericht. Daar staat de geanonimiseerde rechtspraak die verband houdt met de handhaving van de regelgeving waarvoor Vlaanderen bevoegd is, en dit van strafrechtelijke, burgerlijke en administratieve rechtscolleges. Hoewel het overmaken van die gegevens decretaal verankerd werd, blijkt uit de praktijk dat niet alle rechtbanken dat doen, onder andere vanwege de privacy. Daarom wordt dit de komende periode via een samenwerkingsprotocol met de rechtbanken uitgeklaard. Tegelijkertijd wordt de toegankelijkheid van de arrestendatabank verhoogd.

Een sterke handhaving staat of valt volgens de minister met goede informatie-uitwisseling. Naast de gevraagde informatie-uitwisseling rond rechtspraak is het belangrijk dat ook handhavingsdiensten onderling informatie kunnen uitwisselen. Vlaanderen telt 43 verschillende inspectiediensten met bijna 900 handhavers en toch is er geen centraal en toegankelijk register waar alle handhavingsacties en -sancties terug te vinden zijn. Zo heeft de ene inspectiedienst geen weet van eerder opgelegde sancties van andere diensten. Daarom komt er één Vlaams bestuurlijk sanctieregister waarin alle handhavingsacties en -sancties verzameld worden en dat toegankelijk wordt voor andere handhavers zoals lokale besturen, het Openbaar Ministerie en de politie. Door over de informatie van de Vlaamse handhavingsdiensten te beschikken, kunnen andere autoriteiten ook rekening houden met de eerder opgelegde sancties. Wanneer een bedrijf bijvoorbeeld herhaaldelijk geldboetes opgelegd kreeg bij milieuovertredingen kan het Openbaar Ministerie in die wetenschap andere maatregelen nemen, aangezien de geldboetes weinig effect hadden.

Het komende jaar zal het sanctieregister ICT-matig ontwikkeld worden. Via de middelen Vlaamse Veerkracht wordt hier 2 miljoen euro voor vrijgemaakt. Het bestuurlijk sanctieregister wordt zodanig ontwikkeld dat het gemakkelijk aansluiting kan maken met de nog te ontwikkelen kruispuntbank handhaving, die zal worden opgericht in het kader van een Vlaamse of federale regeling inzake bestuurlijke handhaving van de georganiseerde criminaliteit.

De diversiteit aan domeinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is, weerspiegelt zich volgens minister Zuhair Demir in een verregaande complexiteit van het inspectielandschap. Voor haar eigen bevoegdheden wil zij dit alvast vereenvoudigen. Daarom bekijkt ze hoe de handhavingsdiensten binnen Omgeving beter op elkaar kunnen worden afgestemd en samengevoegd om efficiëntiewinsten te boeken. Maar naast haar eigen bevoegdheden is er nood aan een betere afstemming tussen de inspectiediensten. Het bestuurlijk sanctieregister zal daar uiteraard een grote rol in spelen, maar ze wil ook een inspectieraad oprichten om het optreden van de Vlaamse inspectiediensten en de onderlinge samenwerking binnen de Vlaamse overheid bij de uitoefening van toezichts- en opsporingsopdrachten te bevorderen.

In 2021 stelde OLAF, het Europees bureau voor fraudebestrijding, een formele vraag tot bijstand aan de Vlaamse overheid. Om tot een dergelijke bijstand te komen, zou er een interfederale antifraudecoördinatiedienst opgericht moeten worden. Op dit moment neemt de FOD Economie die rol tijdelijk op zich, maar het

is belangrijk dat ook de deelstaten hierin betrokken worden. De minister heeft een voorstel van samenwerkingsakkoord voorgelegd aan de FOD Economie.

In 2019 werd het kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving geëvalueerd, rekening houdend met de nieuwe beleidsaccenten van het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024. De minister zal deze evaluatie zo spoedig mogelijk aan de regering voorleggen, zodat er eventuele aanpassingen kunnen komen ter verbetering van het kaderdecreet.

Minister Zuhail Demir wil ook dat zo veel mogelijk beleidsdomeinen toetreden tot het kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving. Deze stroomlijning gebeurt via de nodige implementatiedecreten. Het kaderdecreet zal vanaf 1 januari 2023 van toepassing zijn.

1.5.3. *Georganiseerde criminaliteit*

Ten slotte wil de minister via bestuurlijke handhaving ook inzetten op het bestrijden van georganiseerde criminaliteit. Ze heeft een werkgroep opgericht die bestaat uit vertegenwoordigers van de administratie, de VVSG, de lokale besturen, de politie, de verbindingsofficier, het Openbaar Ministerie en de academische wereld die als denktank fungeert voor de ontwikkeling van een decretaal kader dat moet toelaten dat op basis van een integriteitsonderzoek vergunningen, toelatingen, subsidies, concessies, overheidsopdrachten en vastgoedtransacties waarbij de overheid partij is, kunnen worden geweigerd, geschorst of ingetrokken ingeval van georganiseerde en ondermijnende misdaad of een ernstige of concrete dreiging daartoe. Om het toepassingsgebied goed te kunnen definiëren werden alle mogelijke vergunningen, toelatingen, toestemmingen, machtigingen, concessies en erkenningen die in de Vlaamse regelgeving voorkomen geïnventariseerd, met opgave van de overheden die bevoegd zijn om deze toe te kennen. De bestaande moraliteitsonderzoeken of maatschappelijke onderzoeken in de Vlaamse regelgeving werden opgelijst. Ook de adviezen die werden uitgebracht in het kader van eerdere federale wetsvoorstellen over gelijkaardige regelgeving werden geanalyseerd. Ten slotte werd er een digitaal overleg met de werkgroep en de Nederlandse Bibobdienst opgezet.

De minister stelde een eerste ontwerp van decreet op met het oog op de oprichting van een Dienst Integriteitsbeoordeling voor Openbare Besturen. Deze dienst heeft als opdracht de openbare besturen, en dan in het bijzonder de lokale besturen, te ondersteunen bij het maken van een integriteitsbeoordeling van een aanvrager of begunstigde van een vergunning of toelating. Daarbij werd volgens minister Zuhail Demir nog maar eens duidelijk dat bij de huidige bevoegdheidsverdeling een dergelijke regeling enkel kans op slagen heeft wanneer de federale en regionale overheden de handen in elkaar slaan. Daarom heeft ze de werken on hold gezet tot federaal minister Annelies Verlinden haar deel van het werk rond DIOB kon afwerken. Minister Zuhail Demir hoopt eind november verder met haar in overleg te gaan om tot een samenwerkingsovereenkomst te komen, zodat de lokale besturen kunnen worden versterkt.

Alle initiatieven in het kader van bestuurlijke handhaving van ondermijnende criminaliteit staan of vallen met informatievergaring en -deling, net omdat er zoveel partijen betrokken zijn. Daarom wil de minister het bestuurlijk sanctieregister uiteindelijk omvormen tot een kruispuntbank handhaving waarin alle relevante informatie die op Vlaams niveau beschikbaar is over vergunningen, subsidies en dergelijke alsook alle informatie waarover de inspectiediensten beschikken, kan worden gekruist.

Daarnaast heeft ze een officieel verzoek aan de federale minister van Binnenlandse Zaken gericht om op basis van artikel 44 van de wet op het politieambt te kunnen beschikken over informatie uit de politiedatabank. Deze informatiedeling is enkel mogelijk met overheden, organen of instellingen die worden opgenomen in een

lijst, die wordt vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie. De gesprekken hierover zijn lopende.

1.6. Bestuursrechtspraak

1.6.1. *Digitalisering*

In 2021 werd het digitaal loket uitgerold, waardoor procespartijen, burgers, advocaten en overheden documenten digitaal konden bezorgen aan de DBRC in een beveiligde omgeving.

Deze versie van het digitaal loket is slechts één stap in een ruimer digitaliseringsproject, aldus de minister. Eind dit jaar volgen nog een upgrade van de systemen en de noodzakelijke technische aanpassingen die volgen op de verfijningen aan het DBRC-decreet en het Procedurebesluit.

Vervolgens wordt het digitaal loket uitgebreid tot een digitaal platform, waardoor de volledige administratieve afhandeling van de procedure bij de bestuursrechtscolleges digitaal kan verlopen. Het is de bedoeling dit tegen 1 september 2022 mogelijk te maken. Hiervoor wordt 1,6 miljoen euro uitgetrokken.

1.6.2. *Vereenvoudiging en optimalisering procedures*

Eind 2020 werd het DBRC-Procedurebesluit gewijzigd, licht de minister toe. Hierdoor kan de Raad voor Vergunningsbetwistingen de verkorte procedures nu flexibeler toepassen. De gemiddelde doorlooptijd bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen van een standaarddossier, tussen de indiening van een beroep en de einduitspraak erover, is inmiddels verlaagd tot gemiddeld vijftien maanden. In het jaarverslag over het werkingsjaar 2017-2018 was nog sprake van een maximale doorlooptijd van twee jaar. Er zijn dus al forse inspanningen geleverd om de doorlooptijden merkbaar te verminderen. Het is de doelstelling om te komen tot een doorlooptijd van negen maanden.

Door vier bijkomende bestuursrechters aan te werven bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen kunnen de op behandeling op een zitting wachtende dossiers sneller worden behandeld. Vaak gaat het om grote projecten, die ook van groot economisch belang zijn. Hiervoor zal minister Zuhal Demir recurrent 2 miljoen euro vrijmaken.

1.6.3. *Naar één Vlaams Bestuursrechtcollege*

De minister wil op een effectieve en kwaliteitsvolle manier en binnen een redelijke termijn vormgeven aan een Vlaams Bestuursrechtcollege, rekening houdend met de grondwettelijke bevoegdheidsverdeling.

Het is de bedoeling om onder meer de behandeling van RUP's, complexe projecten, bestuurlijke betwistingen, studievoortgangsrapporten enzovoort te bundelen.

Dit onderzoek bevindt zich in de fase waar de opdrachtnemer scenario's vooropstelt waarin wordt afgetast welke mate van integratie van bestaande regelgeving nuttig en haalbaar is. Daarna zal finaal één scenario vertaald moeten worden naar een ontwerp van regelgeving, aldus de minister.

De minister besluit dat de voorstelling van de BBT veel tijd in beslag heeft genomen. Dat is volgens haar een teken dat Justitie en Handhaving ook op Vlaams niveau een omvangrijk pakket is, waaraan vanuit het Agentschap Justitie en Handhaving volop kan worden vormgegeven.

2. Tussenkomsten van de leden

2.1. Tussenkomst van Lorin Parys

Wat voorligt, is volgens *Lorin Parys* indrukwekkend. Hij treedt de minister bij dat de uitrol van het agentschap belangrijk is voor een betere coördinatie en efficiëntiewinsten, en kijkt uit naar de eerste evaluatie op het einde van volgend jaar.

Verder is hij tevreden dat in het onderdeel over jeugddelinquentierecht de accenten van de N-VA-fractie een centrale positie hebben gekregen, waarbij hij de focus op het slachtoffer vermeldt, naast evidencebased werken.

Het lid vestigt ook de aandacht op het feit dat, anders dan in de vorige legislatuur, niet langer pleidooien voor meer capaciteit nodig zijn geweest in het parlement of de media. Het ontbreken van voldoende capaciteit knaagde aan de geloofwaardigheid van het beleid, maar het masterplan van minister Demir en minister Beke werpt vruchten af.

Positief zijn voorts de implementatiebesluiten over langdurige opsluiting, inclusief begeleiding op maat, en de uitbreiding van de Kompas+-projecten.

Wel is er nog steeds geen interventiedatabank. Wanneer komt die hoeksteen van het jeugddelinquentiebeleid er, zodat het parket en de sociale diensten van de jeugdrechtsbank ervan kunnen gebruikmaken? Wanneer mogen de eerste resultaten van de evaluatie van het decreet Jeugddelinquentierecht verwacht worden? Wanneer worden de vijf nieuwe projecten inzake ketenaanpak in de praktijk omgezet en worden de resultaten zichtbaar?

Wat het elektronische toezicht betreft, waardeert hij dat de minister de aankoop van nieuw materiaal uit het slop heeft gehaald en dat het ook zal ingezet worden voor minderjarigen. Hoever staat haar overleg met minister Beke over de concrete toepassing in het jeugddelinquentierecht? Is de doelgroep afgelijnd? Welke sancties en feiten komen in aanmerking?

De spreker is bijzonder tevreden dat tienerpooierschap eindelijk apart geregistreerd wordt in de justitieuizen. De jonge meisjes die er het slachtoffer van zijn, willen vaak geen aangifte doen, merkt hij op. Zullen de procureurs-generaal haar definitie hanteren? Hoe is deze precies tot stand gekomen? Hij wijst ook op het belang van de doorvertaling naar hulpverlening.

Van belang is voorts dat er, op aandringen van zijn fractie, een aparte opvangmogelijkheid komt voor niet-begeleide minderjarige vluchtelingen die slachtoffer zijn van mensenhandel. Hij hoopt op goede resultaten volgend jaar.

Het lid is geïnteresseerd in het gesprek met de procureurs-generaal dat de minister zelf zeer pittig noemde. Heel positief is alvast dat zij orde wil scheppen in de chaos die heerst bij het informeren van slachtoffers over de vrijlating van daders. Is dat al operationeel? Het lid waardeert dat geen onderscheid wordt gemaakt tussen minder- en meerderjarige daders. Dat voortaan online aangifte kan gedaan worden, is een goede zaak. Zelf weet hij uit ervaring dat de communicatie door Justitie niet altijd even begrijpelijk is, laat staan voor kwetsbare mensen. Zijn er op dat vlak al resultaten of moet dat nog uitgewerkt worden? Zijn fractie acht de uitbreiding van de vatting bij slachtofferonthaal, ook als de dader minderjarig is, bijzonder belangrijk.

Tot slot peilt hij nog naar de stand van zaken in de herziening van het samenwerkingsakkoord over de begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik, en in de verzameling van recidivecijfers, meer bepaald over minderjarigen.

Overlegde de minister al met haar federale collega over de integratie van de federale cijfers?

2.2. Tussenkost van Adeline Blancquaert

Adeline Blancquaert heeft opgemerkt dat 1 van de 71 acties in het actieplan ter bestrijding van seksueel geweld ontbreekt, aangezien er 61 lopen, 4 afgerond zijn en 5 nog opgestart moeten worden.

Is het onderzoek met het oog op onderbouwde beeldvorming, waarvan sprake op pagina 11 van de BBT, al lopende? Zo neen, wanneer wordt het opgestart?

Wanneer wordt, wat de interventiedatabank betreft, de door de minister aangekondigde onlinetoepassing op www.jeugdhulp.be meer interactief? Hoe gaat dat precies in zijn werk? Op basis van welke criteria worden voorstellen geëvalueerd? Hoe worden Sectie M, Plan S en project Samen concreet uitgebreid tot jeugddelinquenten?

Hoe ziet de minister de erkenning en genoegdoening waarvan sprake op pagina 14? Op welke termijn wordt het onderzoek afgerond?

Wat de slachtofferapplicatie betreft, informeert ze of de werkgroep ook rekening zal houden met de mening van de slachtoffers. Wanneer zal zijn visie uitgewerkt zijn? Wanneer wordt de applicatie in gebruik genomen?

Aan de hand van welke criteria wordt, in het kader van de radicalisering, de aanpak waarbij justitieassistenten reeds in de gevangenis met justitiabelen aan de slag kunnen, geëvalueerd? Kwam daarover al feedback van het werkveld?

In het kader van de uitvoering van werkstraffen in de context van COVID-19 informeert het lid naar de mobiele werkvloerplaatsen die de minister wil aanbieden. Via welke kanalen en op welke wijze kunnen organisaties aangeven waar en hoeveel ze er ter beschikking hebben? Bestaat er een centrale databank? Wat is het budget?

Wanneer is het uitvoeringsbesluit klaar over de afstemming van de organisatiestructuur van de justitiehuisen op de werking van de gerechtelijke arrondissementen?

Wat is de stand van zaken in de transitie naar het Agentschap Justitie en Handhaving?

De minister beoogt op pagina 40 de vereenvoudiging van de verregaande complexiteit van het inspectielandschap, maar het lid vreest dat de handhaving vanzelf een lege doos wordt door jaar na jaar de kaasschaaf te hanteren ter besparing in de verschillende departementen. Dit kwam volgens het lid duidelijk tot uiting in de PFOS-commissie. In welke ingrepen voorziet zij met het oog op voldoende mankracht en juridische en technologische kennisverwerving bij de inspectiediensten? Mikt zij bij de nakende pensioneringsgolf in het domein Omgeving minstens op volledige vervanging of wordt de golf aangegrepen voor verdere besparing?

Hoe staat de minister, in het licht van het onderzoek naar een eengemaakt Vlaams bestuursrechtcollege, tegenover de idee van een volwaardig auditoraat zoals bij de Raad van State, dat volgens het lid een meerwaarde zou bieden aan een dergelijk college en de doorlooptijden zou verkorten. Werden de budgettaire impact en efficiëntiewinst al onderzocht?

2.3. Tussenkost van Jo Brouns

De fractie van *Jo Brouns* deelt de visie dat de bevoegdheden die de Vlaamse Gemeenschap zijn toebedeeld op het vlak van Justitie en Handhaving optimaal

moeten vastgepakt en ingevuld worden. De voorliggende BBT is daar getuige van, meent hij.

Een van de elementen waar terecht aandacht aan wordt geschonken, is het jeugddelinquentierecht. Zeer positief voor CD&V is de vernieuwde werking van de gemeenschapsinstellingen. Hij treedt het belang bij van de oplossing die de regering heeft geboden voor het gebrek aan plaatsen, waarbij hij minister Beke expliciet vernoemt. Naast de uitbreiding van de capaciteit vermeldt hij de operationalisering van 150 bijkomende plaatsen veilig verblijf in het private aanbod en de verlenging van de projecten voor kortverblijf. Het lid bepleit om het veld nauw te betrekken bij de genoemde decreetevaluatie. Hoe staat de minister daartegenover? Hoe wordt de hulpverlening bij langdurige opsluiting concreet ingevuld?

Zijn fractie staat ook volledig achter het beleid van de minister inzake slachtofferonthaal en hij vermeldt in het bijzonder het bijkomende personeel. De recente gebeurtenissen op het vlak van seksuele agressie onderstrepen nogmaals het belang van de geïntegreerde slachtofferzorg, merkt hij op. Het is dan ook belangrijk dat de justitiehuisen officiële partners zijn in de nieuwe samenwerkingsovereenkomsten per zorgcentrum. Hij vraagt meer uitleg bij het digitale platform.

In het hulp- en dienstverleningsaanbod aan gedetineerden mist het lid een focus op wonen. Zijn fractie vraagt extra aandacht voor dat moeilijke probleem.

Positief is de focus op werkstraffen. De vragen in het kader van vaccinatiecentra zijn niet evident voor de lokale besturen, maar de suggestie van Mooimakers vindt hij heel goed. Er moeten nog heel wat regionale verschillen weggewerkt worden met het oog op voldoende aanbod.

Hij sluit zich aan bij de vraag om in te zoomen op de uitbreiding van de voorbeelden in het lik-op-stukbeleid naar jeugddelinquenten. Zelf ziet hij in de multidisciplinaire projecten en hun ketengerichte aanpak de blauwdruk van een lokaal integraal veiligheidsbeleid. Kort op de bal spelen zou voor elke vorm van criminaliteit de regel moeten zijn. Is er al zicht op de resultaten van het proefproject in Mechelen? Wat zijn de bevindingen van de casusregisseur? Het lid vraagt ook duiding bij de wetenschappelijke monitoring van de lokale ketenaanpak. Hoe moet het samenwerkingsprotocol tussen de partners begrepen worden? Wat is de plaats van de LIVC's erin? Hoeveel middelen worden uitgetrokken voor de bijkomende initiatieven in Gent, Genk, Kortrijk en Mechelen? Gaat het om een voorafname van de uitrol in Vlaanderen? Hoe verhoudt het proefproject van de wijkverbeteringscontracten zich ertoe?

Wat Plan S betreft, kijkt zijn fractie uit naar de resultaten van de lopende inventarisatie en nodenbevraging, waarbij hij de rol van de LIVC's onderstreept. CD&V gelooft dat hun methodiek veel ruimer inzetbaar is dan de oorspronkelijke aanpak van radicalisering. Het is belangrijk hun spilpositie daarin te erkennen maar ze hebben veel meer potentieel. In dat verband vraagt hij ook meer uitleg bij het interfederale samenwerkingsakkoord over de structurele aanpak van radicalisering. Het is goed dat er inmiddels een decretale regeling is voor de LIVC's. Hij onderstreept nogmaals het belang van de ondersteuning door de VVSG, net als de wetenschappelijke evaluatie van hun werking.

De minister vindt een bondgenoot in zijn fractie bij de bestuurlijke aanpak van de georganiseerde criminaliteit, verzekert hij. Belangrijk is dat de Vlaamse en federale bevoegdheden onderscheiden worden, maar anderzijds is hij wel voorstander van grondige samenwerking. De Vlaamse wagon moet gehaakt worden aan het directoraat-generaal voor de integriteitsbeoordeling openbare besturen, dat federaal op de sporen wordt gezet. Dat kan zeer nuttig zijn voor de lokale besturen, die immers de poortwachter zijn waarbij bedrijven, organisaties en personen zich aanmelden. De beoordeling en advisering moeten zo integraal mogelijk gemaakt worden,

onderstreept hij. In dat verband bepleit hij ook een plaats voor de ARIEC's, waarvoor inmiddels een proeftuin is opgezet in Antwerpen en Limburg in het samenwerkingsverband.

2.4. Tussenkomen van Ludwig Vandenhove

Ludwig Vandenhove ziet in wat voorligt de voortzetting van het beleid en heeft er begrip voor dat door corona nog niet alles wat aangekondigd was, ook al gerealiseerd is.

Is de minister, met het oog op de meting van de impact van haar beleid, in haar domeinen gestart met een nulmeting? Het lid houdt een pleidooi voor kwantificering in de lijn van wat op het federale niveau gebeurt.

In de opbouw van het belangrijke Agentschap Justitie en Handhaving geniet de minister de steun van zijn fractie, maar het lid wijst wel op het belang van het personeel daarin. Loopt er al een procedure voor de benoeming van een administrateur-generaal? Wordt dat een nieuwe of iemand die overkomt van een bestaande administratie? Hij heeft dezelfde vraag over de data protection officer.

Waarom is alleen het jeugddelinquentierecht niet opgenomen in de taken van het agentschap? Is de reden technisch of politiek? Werd die afspraak gemaakt in de regering of elders?

Hij sluit zich aan bij de eerdere vragen over de evidencebased aanpak van minderjarige delinquenten en de interventiedatabank. Hoe staat het verder met het verzekeren van een vlotte overgang tussen minder- en meerderjarigheid bij delinquenten? Zijn daartoe tussen de diensten en ministers al de nodige afspraken gemaakt? Wat is al gebeurd en welke maatregelen zijn nog gepland? Wat is de finaliteit van het digitale platform voor slachtoffers en wanneer is het klaar?

Hoever staat het met de federale samenwerking op het vlak van de autonome werkstraffen? In dat verband kan hij de extra prestatieplaatsen alleen maar toejuichen.

Wat de digitalisering met het oog op doorstroming en uitwisseling van gegevens betreft, wil het lid weten van welke federale systemen op dit ogenblik al gebruikgemaakt kan worden. Hij informeert ook naar het tijdsplan voor de bijkomende antennes. Hoe ver staan de gesprekken over een nieuw samenwerkingsakkoord inzake handhaving?

Met het streven naar nauwere aansluiting van de inspectiediensten kan Vooruit alleen maar akkoord gaan. Hoe pakt de minister dat concreet aan, in het besef dat ze daarmee op het bevoegdheidsdomein van andere ministers komt?

Wat zijn de resultaten van de opdracht aan de Universiteit Antwerpen om een set criteria voor depenalisering uit te werken? Wat stelt men voor? Wat gaat daar verder mee gebeuren?

Wat de lokale samenwerkingsverbanden betreft, onderstreept hij hoe belangrijk een goede taakverdeling tussen het federale en Vlaamse niveau is. De lokale politiezones moeten weten waar ze aan toe zijn, ook financieel.

De doorlooptijd inkorten bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen is een goede zaak, maar dat is vorig jaar al aangekondigd. Heeft de eerste injectie van 2 miljoen euro nog geen effect gehad? Wat is de verklaring? Hoe ziet de minister de verdere evolutie? Hoever staat het met het plan om de wachttijd voor behandeling van een dossier terug te brengen tot een maand? Wanneer wordt die doelstelling gerealiseerd? Is het uitvoeringsbesluit over de optimalisering van de regels in de

bestuursrechtspraak effectief in werking getreden op 1 november? Zijn alle wijzigingen inmiddels in werking? Zijn ze nog aangepast op basis van het advies van de Raad van State?

Wat is in het streven naar één bestuursrechtcollege – wat hij een goede zaak noemt – de timing voor het aftasten van de verschillende scenario's? Zal de Raad voor Vergunningsbetwistingen daarvoor bijkomende middelen krijgen? Of dient het budget uit het relanceplan ook voor die toekomstige opdrachten?

Tot slot informeert het lid nog naar de stand van zaken in verband met de verbindingsofficier. Wordt hij positief onthaald in de verschillende administraties en diensten?

2.5. Tussenkomen van Celia Groothedde

Celia Groothedde gaat in op het nationaal actieplan Gendergerelateerd Geweld. Zij waardeert dat de problematiek wordt aangepakt en bovendien in coördinatie met de andere ministers. Het lid wijst op het belang van het preventieve aspect. Men wordt niet geboren als dader van seksueel geweld. Heel wat Vlaamse bevoegdheden kunnen er mee voor zorgen dat dergelijke gewelddaden niet plaatshebben. Een deel van die kansen wordt echter gemist. Of worden er nog bijkomende acties gepland?

Seksueel en intrafamiliaal geweld moeten bovendien ook vanuit een socio-economische invalshoek worden bekeken. Geldgebrek is een bijkomende stressfactor, maar vooral het ontbreken van de economische kracht om weg te kunnen, speelt een rol. Volgens het lid is in 87 procent van de gevallen de dader een bekende, die bovendien in de helft van de gevallen in dezelfde woning leeft. Op dat vlak ziet ze onvoldoende samenwerking in het beleid. Hoe zorgt de minister ervoor dat er niet alleen opvolging en straf zijn, maar dat ook het leven van het slachtoffer weer op poten kan worden gezet? Middenveldorganisaties geven aan dat meer traumasensitieve zorg nodig is in zowel de aangifteprocedure als de therapie en de hulpverlening. Het lid suggereert de minister samen met minister Wouter Beke voldoende betaalbare en menselijk opererende vluchthuizen op te zetten.

Verder attendeert ze erop hoe belangrijk het is binnen preventie om ook met de omstaanders te werken, zoals ook in Brussel gebeurt. Ze vraagt of de minister daar ook werk van wil maken en op die manier voor maatschappelijke preventie wil zorgen.

Hoe snel komt er een code voor seksueel geweld? Hoe wordt een en ander gestroomlijnd tussen haar kabinet en dat van minister Beke, van wie heel wat kredieten naar haar zijn gevloeid? Neemt zij ook het aspect preventie op zich of blijft dat bij hem? Of is dit de bevoegdheid van minister Somers?

Tot slot is er een blijvend grote nood aan informatie. De Family Justice Centers blijven onbekend bij het grote publiek. Ofwel informeert men meer daarover, ofwel zet men meer in op de plekken waar de mensen wel terechtkomen zoals de CAW's. Hoe zorgt de minister voor meer connectie?

2.6. Tussenkomen van Maaïke De Vreese

Maaïke De Vreese noemt de toelichting zeer duidelijk en overzichtelijk.

Het agentschap en de inzet op digitalisering en informatiedoorstroming zijn belangrijk. Ook haar lijkt jeugddelinquentierecht daarbij te horen, ook al zit dat momenteel nog bij minister Beke. In een volgende legislatuur valt dat echter niet uit te sluiten.

In het overleg van de minister met het College van procureurs-generaal zijn belangrijke thema's aan de orde gekomen. Het lid is benieuwd naar de verdere opvolging van hun beslissingen in de commissie.

Het is belangrijk om te herhalen dat het slachtoffer centraal hoort te staan, zodat dit bij iedereen doordringt, in alle domeinen. Daar worden terecht mensen en middelen voor ingezet. In de communicatie moeten slachtoffers als volwaardige gesprekspartners worden gezien, die recht hebben op informatie en daarbij steun verdienen. In dat verband pleit ze in het bijzonder voor de ondersteuning van de terreurslachtoffers tijdens het proces in het najaar van 2022. Wat is de stand van zaken in de voorbereiding daarvan?

Volgens haar is iedereen het inmiddels eens over de noodzaak van een lik-op-stukbeleid en over de uitvoering van straffen, ook de werkstraffen. Het lid waardeert de inspanningen van de minister inzake aanbod en haar actieplan met het oog op de dekking van het hele gewest. Ze hoopt dat de lokale projecten na gunstige evaluatie verder kunnen uitgerold worden.

Wat de LIVC's betreft, onderstreept ze hoe belangrijk het is dat alle partners zeer goed weten wat hun taak is, waarbij ze het onderlinge vertrouwen bij de bespreking van casussen onderstreept.

Ook in de bestuurlijke handhaving ondersteunt haar fractie de minister. De lokale besturen hebben er constant mee te maken. Informatie-uitwisseling is dan ook erg belangrijk, maar databanken koppelen en andere administraties toegang geven is privacygevoelig. Een dergelijk project rond krijgen noemt ze sterk werk.

Mikt de minister met haar inkorting van de termijnen in de bestuursrechtspraak op het einde van de legislatuur? Waar valt nog efficiëntiewinst te behalen? In elk geval waardeert ze in naam van de bedrijven de rol die de minister daarin speelt, zeker in het licht van de relance.

Tot slot informeert het lid wanneer de knopen worden doorgehakt met betrekking tot de locatie van de antennes van Justitie en Handhaving. Waar en wanneer komt het antennepunt er in de verschillende provincies?

3. Repliek van minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* antwoordt dat de website van de interventiedatabank er eind dit jaar komt, met een aantal evidencebased praktijken. In het voorjaar komen daar onderzoeken bij die nu nog lopen. De nieuwe projecten Kompas worden nu opgestart en lopen vanaf volgend jaar. Het resultaat van het onderzoek wordt eind volgend jaar bekendgemaakt.

De doelgroep van het elektronisch toezicht minderjarigen wordt door een werkgroep bepaald, samen met magistraten, het agentschap Opgroeien en andere experts. Uiteraard zal een en ander met het parlement worden besproken, verzekert ze.

De resultaten van de evaluatie van het decreet Jeugddelinquentierecht zullen eind volgend jaar bekend zijn, zoals vastgelegd drie jaar na de inwerkingtreding.

De definitie van tienerpooier is opgemaakt in het expertisenetwerk Mensenhandel en is ook besproken met het expertisenetwerk Jeugd. Ze citeert: "wanneer in het kader van mensenhandelzaken de verzwarende omstandigheid van bedrieglijke handelingen bestaande in het creëren van een emotionele afhankelijkheid tussen de dader en het slachtoffer, wordt gehandhaafd". Voor hulpverlening moet het breder gaan dan deze definitie maar het kan eventueel ook meegenomen worden in de meldcode.

Over de federale recidivecijfers is een onderzoek van het Nationaal Instituut voor Criminologie lopende. Op Vlaams niveau wordt bekeken hoe minderjarigen daaraan gekoppeld kunnen worden.

Slachtoffers verwittigen is ook voor de minister cruciaal. Ze vraagt op 1 december een update over het in kaart brengen daarvan door het College.

Het is goed dat het samenwerkingsakkoord over zedendelinquenten na twintig jaar onder het stof vandaan wordt gehaald. Ze verwacht een eerste tekst in het voorjaar van 2022.

Ze belooft de acties in het actieplan inzake seksueel geweld, waarnaar Adeline Blankaert verwees, na te tellen.

Het langetermijnonderzoek jeugd moet nog worden opgestart. Dat wordt gekoppeld aan het genoemde federale recidiveonderzoek.

De slachtofferapplicatie zit in de tender enkelbanden, waarvoor de marktbevraging bezig is.

De databank voor werkstraffen zit in de digitaliseringswerken van het agentschap. In Nederland bestaat al een dergelijk eenvoudig te hanteren opzoekingsstelsel. Men heeft contact daarover en bekijkt of iets dergelijks hier kan opgezet worden. De IT'ers zitten daarover samen.

Het aantal handhavers moet nog eens grondig bekeken worden. Het klopt dat in de besparingen van de afgelopen jaren vooral in die dienst veel personeel werd geschrapt. Er is een forensische audit aan de gang naar wat waar extra nodig is. Ze zal ook bekijken welke aanbeveling uit de onderzoekscommissie komt. Iemand die met pensioen gaat, vervangen, noemt ze logisch. De oefening loopt.

Met de provinciale structuur van de justitiehuisen is gestart. Dat wordt in het voorjaar afgerond.

De DBRC zit in het onderzoek van het Vlaams Bestuursrechtcollege. Zij wil eerst op de resultaten daarvan wachten.

Binnenkort komt ze samen met minister Wouter Beke met een visienota over langdurige begeleiding in jeugdinstituten, die eerst wordt voorgelegd aan de regering en daarna aan het parlement.

Voor het digitaal platform voor slachtoffers wordt eerst een bevraging van de slachtoffers uitgevoerd. De digitale voorbereiding is reeds aan de gang.

De middelen voor Kompas+ betreffen telkens 75.000 euro. Het onderzoek wordt eind volgend jaar afgerond. Dat gebeurt in samenwerking met de stad Antwerpen en alle partners. Het protocolakkoord wordt eind dit jaar ondertekend.

De ketenaanpak staat voorlopig naast de wijkverbeteringscontracten, die veel breder gaan dan het jeugddelinquentierecht. Het is natuurlijk belangrijk dat de lokale besturen betrokken zijn bij de ketenaanpak, zodat ze die kunnen meenemen in de genoemde contracten, die onder de bevoegdheid van minister Bart Somers vallen, met wie evenwel wordt afgestemd.

De LIVC's worden op dit moment niet meegenomen in de lokale ketenaanpak rond jeugddelinquentie. Uit onderzoek blijkt dat slechts één geradicaliseerde jongere werd meegenomen in Kompas+. In dat geval was er wel contact met LIVC-R.

Voor het interfederale akkoord over LIVC-R is het nog wachten op het kabinet van de bevoegde minister. Zelf heeft ze voor de zomer haar opmerkingen gegeven. Voor het samenwerkingsakkoord LIVC in de gevangenissen heeft ze een tekst opgesteld, die besproken wordt met de federale minister van Justitie.

De nulmeting voor jeugddelinquentierecht is gestart. Ook rond alle nieuwe projecten zijn onderzoeken gestart om effectief te meten of ze ook resultaat behalen.

De procedure voor de algemeen directeur van het Agentschap Justitie en Handhaving is lopende. Eind dit jaar valt de beslissing. Een selectiebureau neemt dit op. Positief is dat er heel wat kandidaten zijn. De data protection officer is al aangeworven en er is een overeenkomst opgesteld.

Het jeugddelinquentierecht zit inderdaad bij Welzijn, wat een politieke keuze was tijdens de onderhandelingen over het regeerakkoord.

De overgang van minder- naar meerderjarigheid behandelt ze samen met minister Beke en het agentschap Opgroeien, dat afspraken maakt met het Agentschap Justitie en Handhaving en de afdelingen justitiehuisen. Ook het GDPR-aspect wordt besproken.

De mogelijke antenepunten werden in kaart gebracht. Volgend jaar wordt met alle lokale besturen bekeken waar ze nodig zijn. In Genk en Geel zijn de gesprekken vrijwel rond.

De minister erkent dat ze vaag blijft over de inspectieraad. Ze is bewust diplomatisch omdat dit heel gevoelig ligt. Voor haar departementen wil ze alvast winst realiseren door inspecteurs ervaringen te laten delen. In elk geval moet meer samengewerkt worden. Er is alvast werk gemaakt van het bestuurlijk sanctieregister.

Het klopt dat slechts één bestuursrechter in dienst is genomen, de enige die slaagde in de procedure. Op dit moment is een nieuwe procedure opgestart om drie extra rechters aan te werven.

De opdracht rond depenalisering is afgerond maar moet nog besproken worden door de regering.

Het uitvoeringsbesluit van de DBRC treedt niet op 1 november maar op 1 december in werking, omdat het advies van de Raad van State wat langer op zich heeft laten wachten.

De minister is tevreden over de verbindingsofficier. Hij heeft al diverse zaken tussen de politie en de inspectiediensten aangekaart, rond radicalisering en informatie-uitwisseling.

Alles wat met preventie te maken heeft, blijft de bevoegdheid van minister Wouter Beke, ook met betrekking tot vluchthuizen, zorg enzovoort. Hij heeft onlangs via 1712 een campagne gelanceerd. Hij is ook degene die daar de middelen voor heeft.

Voor de slachtoffers van de aanslagen is een tijdslijn opgesteld en een plan van aanpak voor de werving van tijdelijk personeel. Eind november vindt overleg plaats met de Franstalige collega's en het federale parket met het oog op afspraken.

Over LIVC worden informatiesessie georganiseerd per regio om iedereen te sensibiliseren voor deelname.

Tot slot preciseert ze nog dat alleen Vlaanderen de term tienerpooiers hanteert, terwijl men op federaal niveau van loverboys spreekt.

4. Bespreking bevoegdheden Financiën en Begroting van Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

4.1. Tussenkomsst van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde wordt niet vrolijk van de grootte van de Vlaamse schuld. De spreker is van oordeel dat de Vlaamse overheid een traject van schuldafbouw moet opzetten. De Vlaamse schuld zal immers tegen 2026 op tien jaar tijd verdubbelen tot een recordhoogte van bijna 100 procent van de jaarontvangsten van de Vlaamse overheid.

Bij dergelijke gigantische bedragen heeft het parlement recht op exactheid. Toch bleek vorige week tijdens de inleidende presentatie van de minister bij de begrotingsopmaak 2022 dat er een rekenfout van ongeveer 4 miljard euro zat per jaar. De presentatie bevatte een tabel waarin werd aangegeven dat de schuld volgend jaar gelijk blijft ten opzichte van 2021, wat vreemd is als tegelijk een begrotingstekort wordt aangekondigd.

Zijn vraag luidt daarom: hoe zit het nu precies met de Vlaamse schuld? Voor het schuldafbouwtraject dat men aan de toekomstige generaties verschuldigd is, moet men over de juiste cijfers beschikken. Hij herinnert in dat verband aan de gedeeltelijke onthouding van het Rekenhof over de jaarrekening.

Zijn algemene analyse is dat de huidige situatie uitzonderlijk is, met zeer volatiele ramingen en prognoses. De voornaamste opdracht die voorligt, is blijven investeren maar ook een pad uittekenen naar budgettaire beheersbaarheid. Op dat vlak heeft de minister woord gehouden, oordeelt hij.

Dat het structurele tekort gehalveerd wordt tegen 2024 met maatregelen ter waarde van 1 miljard euro is een prestatie die mag gezien worden. Tegelijk waarschuwt het lid voor overdreven euforie want ook de komende jaren zullen budgettair niet gemakkelijk zijn.

Door de toename van de schuld wordt niet alleen de schuldnorm overschreden maar wordt ook het nettoactief negatief, wat wil zeggen dat de schuld groter is dan de vermarktbare activa. De schuldtoename wordt voornamelijk gedreven door begrotingstekorten. Een dergelijk pad noemt hij zeer gevaarlijk en zorgwekkend. Een weg naar schuldverlaging ziet hij echter niet in wat voorligt.

Daar komt bij dat de stijgende rentekosten – tot een half miljard euro in 2026 – een effect hebben op de toekomstige beleidsruimte. Voorziet de minister, naast het evenwicht in 2026, in een structurele aanpak om de schuld terug te dringen?

Plant de minister ook een grondige doorlichting van de participaties van de Vlaamse overheid, die volgens een antwoord van de minister op een schriftelijke vraag beschikt over ongeveer 17,5 miljard euro aan financiële activa? Een participatieregister zoals aanbevolen in het rapport VBH van het Departement Financiën en Begroting is volgens hem even nodig als een subsidieregister.

Een aantal hervormingen die voorliggen, vindt hij erg goed. Zo is zijn fractie een grote fan van de jobbonus die toch wordt doorgevoerd en die extra nettoloon oplevert voor wie werkt. Hij vraagt wel meer toelichting bij de verdere operationalisering. Is er dit jaar al een begrotingseffect?

Ook de hervorming van de vastgoedmarkt via de verlaging van het verkooprecht is een goede zaak. Hij berekende dat iemand die in 2017 een eerste woning van

300.000 euro kocht, 21.000 euro meer belastingen betaalde dan vandaag. Het lid gewaagt van een reuzensprong in de goede richting.

Eveneens een goede zaak is de Vlaamse Brede Heroverweging. Heeft de minister in dat verband al zicht op de concrete uitwerking van de agenda voor de spending reviews of uitgaventoetsingen? Hij peilt ook naar het verdere verloop van de governance van de stuurgroep en de projectgroepen van de VBH en hoe er zal worden omgegaan met de aanbevelingen uit de rapporten.

Wat het relanceplan betreft, is er al 1,3 miljard euro vastgelegd. De spreker informeert of het bedrag dat nog niet is vastgelegd, ter waarde van meer dan 2 miljard euro, volgend jaar zal worden vastgelegd. Zo niet, wordt de rest dan voor vastlegging overgedragen naar 2023 of vallen die projecten buiten de Vlaamse Veerkrachtfinanciering?

Heeft hij goed begrepen uit de BBT Financiën en Begroting dat de uitgavennorm, die werd voorbereid door de werkgroep onder leiding van Wivina Demeester-De Meyer, en waar zijn fractie een groot voorstander van is omdat hij zorgt voor continuïteit en aansluit bij de Europese praktijk en aanbevelingen, uitgesteld wordt? En dat in deze legislatuur alleen nog bijkomende voorbereidingen voor de volgende legislatuur plaatsvinden? Is het niet mogelijk om, in het licht van het verwachte tweede rapport van voornoemde expertenwerkgroep, met simulaties van hun eigen technische voorstel uit het eerste rapport de norm alsnog deze legislatuur te incorporeren in de budgettaire aanpak?

Tot slot informeert hij nog, wat de oprichting van het strategisch comité voor de schuld betreft, naar de verwachtingen van de minister en de timing.

4.2. Tussenkost Van Björn Rzoska

Ook *Björn Rzoska* is het op dit moment niet duidelijk wat de correcte cijfers over de schuldevolutie zijn en hoe de verschillen tussen de circulerende cijfers uitgelegd kunnen worden. De dubbeltelling van Oosterweel is volgens zijn berekening alvast onvoldoende als verklaring.

Hij dringt aan op duidelijkheid, ook over het jaarlijkse bedrag voor de energieleeningen – vijf opeenvolgende jaren van telkens 88 miljoen euro – die volgens het lid ook in de schuld terechtkomen. Een en ander wekt de indruk dat men de schuld-cijfers niet helemaal onder controle heeft. Ter illustratie vermeldt hij dat de cijfers van de minister van 15 september 2021 in zijn antwoord op een schriftelijke vraag van Maurits Vande Reyde (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2021-22, nr. 698 aan minister Matthias Diependaele) weer andere zijn. Wat is de verklaring?

Dat in de begroting 2022 nog enkel een coronaprovisie van 40 miljoen euro is opgenomen voor minister Beke, waarvan de bestedingsregels duidelijk afgelijnd zijn, doet bij hem de vraag rijzen in hoeverre de regering voorbereid is op wat nog gaat komen. Is men klaar om nogmaals een dergelijke schok, die niemand wenst, op te vangen?

Een andere vraag is of de minister zijn prognoses over de ontvangsten uit het verkooprecht hard kan maken. In hoeverre is de verlaging van het verkooprecht het juiste antwoord op de huidige verhitte woningmarkt? Hij begrijpt dat men de meeneembaarheid laat vallen als die niet werkt, maar werpt de vraag op of de voorliggende hervorming niet kan leiden tot een bijkomende verhitte woningmarkt. Zeker voor jonge mensen is de zoektocht naar een betaalbare woning vandaag niet evident, stelt hij vast.

4.3. Tussenkost van Ludwig Vandenhove

De fractie van *Ludwig Vandenhove* vraagt in welke mate het Klimaatplan is gefinancierd door de begroting 2022, ook al beseft hij dat er pas een akkoord over werd bereikt na de opmaak van die laatste eind september. De begroting moet in principe het beleid van het komende jaar weerspiegelen en zelfs dat van de daaropvolgende jaren, in het licht van de meerjarenplanning.

In welke mate gaat men ervan uit dat de ETS-inkomsten volstaan voor de financiering van het plan? Als voorbeeld geeft hij de plannen om de elektrificatie van het wagenpark te versnellen, wat ofwel een sterke impact heeft op de inkomsten uit de verkeersbelasting, ofwel slechts effect heeft na de legislatuur, terwijl de impact van de vergroening van het wagenpark op de verkeersbelasting in de begroting afneemt met 0,5 procent per jaar vanaf 2024. Een ander voorbeeld zijn de eerder genoemde energieleningen, waar ook de SERV en de Confederatie Bouw opmerkingen bij formuleren.

In de meerjarenraming die de minister vorige week toonde, verhogen de inkomsten uit spelen en weddenschappen met ongeveer een vierde. Hoe komt dat?

Hoe staat de minister tegenover de volgens het lid groeiende consensus in Europa, waarbij hij Nederland en Duitsland vernoemt, om groene investeringen buiten de tweedeling tussen een orthodox of laks begrotingsbeleid te zien, en te erkennen dat men ze beter afschrijft op langere termijn? Denkt hij dat die herziening er komt op Europees niveau? Zij zou overigens ook de financiering van het Vlaamse Klimaatplan vergemakkelijken.

Hij heeft dezelfde vraag over het stabiliteitspact. Is het niet logischer te wachten op de uiteindelijke vorm die het krijgt? Wat is de mening van de minister over de Europese evolutie op dat vlak?

Tot slot vraagt hij waarom de overheidsopdracht voor de ontwikkeling van een centrale begrotings- en consolidatietool werd stopgezet en intern wordt voortgezet. Wat is daarvoor de reden en hoe gaat dat verder in zijn werk?

4.4. Tussenkost van Anke Van dermeersch

Anke Van dermeersch vraagt toelichting bij de Europese ontvangsten voor de financiering van het plan Vlaamse Veerkracht. Ze stelt vast dat de Vlaamse overheid geen beroep doet op Europese leningen. Wel vraagt ze zich af of de geraamde bedragen voor 2021 (1048 miljoen euro) en 2022 (839 miljoen euro) die voortvloeien uit de Europese ontvangsten voor het Vlaamse Veerkrachtplan niet te optimistisch zijn ingeschat in het licht van voetnoot 7 bij tabel 4/1 in het document van de meerjarenraming, waarin sprake is van 439,4 miljoen euro aan gerealiseerde vereffeningskredieten in 2021 en 1,6 miljard in 2022. Ze is wel blij dat er geen sprake is van leningen, die de schuld alleen maar met 1 miljard euro zouden verhogen.

Ze bespeurt hetzelfde gebrek aan realisme in de schatting van de coronaprovisie in het beleidsdomein Financiën en Begroting, al erkent ze dat de minister niet kon voorzien hoe de crisis zou evolueren en dat zij vandaag niet zo rooskleurig lijkt. In wat voorligt, is alleen voor het beleidsdomein WVG in een provisie voorzien, die onder specifieke voorwaarden kan aangesproken worden. Het lid suggereert een amendement om de vierde golf afdoende te kunnen bestrijden. Daar komt bij dat dergelijke uitgaven, wanneer ze niet begroot zijn, het tekort op het vorderingen-saldo nog zullen doen toenemen. Kan die opname alsnog gebeuren?

Dat het structureel tekort wordt gehalveerd tegen 2024 is een goed punt, maar dan is het wel belangrijk om van de juiste getallen uit te gaan. Voor 2022 wordt een tekort van 1,563 miljard euro begroot, wat de regering niet belet om voor 517 miljoen euro aan nieuw beleid te voeren, hoewel dat niet altijd aangewezen is in deze crisistijd.

Men wil het begrotingstekort voor een stuk dichten door besparingen, zoals het schrappen van fiscale uitgaven ter waarde van 44,9 miljoen euro, wat neerkomt op lasten voor de burger. Als ze bij het vertrekpunt het bedrag van 444,9 miljoen euro optelt, evenals de indexering van ongeveer 182 miljoen euro, komt ze uit op een tekort van 2,189 miljard euro.

Is de minister het ermee eens dat het structurele tekort dat hij wil halveren niet correct berekend is en dat een herberekening nodig is en de inspanning dus groter moet zijn om het tekort te halveren? Ook de SERV schat het structureel tekort hoger, met name tussen 2,4 en 2,6 miljard euro.

Volgens haar zal men het structureel tekort moeten wegwerken in de uitgavenbegroting in de plaats van de rekening door te schuiven naar de Vlaamse burger, zoals in de genoemde schrapping van fiscale uitgaven. De burger krijgt dit te verwerken terwijl hij het al moeilijk heeft.

Het lid heeft een vraag bij de overzichtstabel op pagina 8 van de BBT Financiën en Begroting. In de derde kolom met leningen en opbrengsten staat hetzelfde bedrag voor 2021 en 2022, met name 8,468 miljard euro, wat haar onwaarschijnlijk lijkt. In het ontwerp van de middelenbegroting daarentegen staat op pagina 3 in de laatste kolom 5,622 miljard euro, een bedrag dat ook in de algemene toelichting terugkeert. Volgens het lid gaat het om een technische fout.

Wat de uitgaven van de relancemiddelen betreft, wordt op pagina 11 van de BBT gemeld dat de uitgaven opgenomen zijn in de begrotingsprogramma's van de bevoegde beleidsdomeinen met uitzondering van het beleidsdomein Werk en Sociale Economie, waartoe een apart artikel is opgenomen. Is het mogelijk, met het oog op de opvolging van de evolutie door het parlement, om dat ook met de andere te doen, in de plaats van, zoals nu, te verwijzen naar de respectieve beleidsdomeinen waarnaar de middelen overgeheveld worden?

Wat de voorgenomen werking met een uitgavennorm betreft, zegt men rekening te zullen houden met de inflatiecorrectie via indexeringen. Dat vindt de spreker logisch maar niet dat men a priori met groeivoeten per beleidsdomein gaat werken. Volgens haar is dat een politieke beleidskeuze. Zo niet riskeert men met lage groeivoeten sluipende besparingsmaatregelen.

Haar fractie staat achter de oprichting van een Vlaams subsidieregister. Ze waardeert de transparantie die hiermee wordt beoogd, maar het zal volgens haar niet veel besparingen opleveren en het register zal evenmin alle subsidies bevatten.

Volgens haar hangen de uitgaventoetsingen en de oefening in het kader van de VBH samen. Zolang niet de volledige begroting onder de loep is genomen in het kader van de VBH – men zit thans aan ongeveer de helft van de uitgaven – blijft er een spanning binnen de administratie tussen de groep die geëvalueerd is en de vrijbuiters. Is de minister daarvan op de hoogte?

In zijn streven naar een volledige evaluatie van alle uitgaven moet de minister benadrukken dat het in de VBH-oefening niet om een besparing hoeft te gaan.

Het is bovendien wel jammer dat men weinig effect van de Vlaamse Brede Heroverweging terugvindt in de begroting. Is het mogelijk om dat in de toekomst nog beter aan te pakken?

Wat de gevolgen van de ziekenhuisfactuur betreft, worden de middelen terecht meegeteld in de ontvangsten maar terzelfdertijd worden de overgenomen schulden van de federale overheid inzake de ziekenhuisfactuur ten onrechte niet meegeteld in de schuldratio.

Als men dat wel doet, gaat de schuldratio in 2026 boven de 100 procent, rekent het lid voor. Is het niet beter om niettemin te doen zoals het hoort?

Haar fractie staat tevens achter de verstrenging van het E-peil bij de renovatie van woningen maar wijst erop dat er een gat is gevallen doordat de verstrenging van het E-peil al was opgenomen in het oorspronkelijke decreet en wel vanaf 1 januari 2021. Het gevolg is dat mensen die tot en met 31 december van dit jaar en vanaf 1 januari 2022 een aanvraag doen, verschillend behandeld worden voor hetzelfde E30-peil, wat niet billijk is. Bovendien kost dat gedurende vijf jaar de begroting telkens 9,4 miljoen euro.

Verder wordt volgens haar, in tegenstelling tot wat in de BBT Financiën en Begroting wordt vermeld, de impact van de federale taxshift niet geabsorbeerd door de begroting maar gefinancierd door het laten oplopen van de schuld en dus verschoven naar de toekomst. Ook hier gaat het dus volgens de spreker om een foutieve voorstelling van zaken.

Het lid is niet zo gerust in de evolutie van de rente. Volgens haar gaat Vlaanderen het Belgische pad van de herfinanciering van de schuld op in plaats van de tering naar de nering te zetten, al hoopt ze dat haar vrees onterecht is. De rente op lange termijn begint al te stijgen, al erkent ze dat dit nog niet het geval is voor de rente op korte termijn. Dat een steeds groter deel in die laatste is belegd, verhoogt wel het risico op forse schokken bij rentestijgingen.

Herfinanciering is verleidelijk bij lage rente maar vormt geen structurele oplossing. Men verschuift slechts in de tijd en stelt zich bloot aan toenemende rentelast bij stijgende rentevoeten.

350 miljoen euro wordt ingeschreven voor een kapitaalsverhoging bij Finocas en 177,5 miljoen euro wordt uitgetrokken om de verliezen in oude dossiers van PMV op te kuisen zoals bijvoorbeeld het Archimedesfonds. Waarom wordt niet meer verantwoordelijkheid gelegd bij PMV zelf?

Verliezen zouden gecompenseerd moeten worden door valorisaties. Over de kapitaalsverhoging bij Finocas, een onderneming die onder de radar blijft maar een joint venture is uit 1991 tussen ArcelorMittal, Aperam en de Vlaamse overheid, vraagt ze of het de taak is van die laatste om de duurzame productie van staal mee te financieren. Zijn ArcelorMittal en Aperam niet groot genoeg om zelf dergelijke dossiers te financieren, nog afgezien van de concurrentievervalsing?

Bij de meerjarenraming herhaalt ze haar opmerking dat er sprake is van een foutieve voorstelling van zaken inzake de taxshift.

Verder wijst ze op het belangrijke effect van een eventuele beslissing tot volledige elektrificatie van het wagenpark. In de meerjarenraming wordt evenwel niet aangegeven hoe de verminderde inkomsten uit de verkeersbelasting en de BIV zouden gecompenseerd worden door de elektrificatie van het wagenpark. Gaat dat gebeuren door besparingen, heffingen of belastingen, of groeit de schuld verder aan?

Heeft de minister een plan B op lange termijn voor herfinanciering van de schuld bij stijgende rente?

Tot slot waardeert ze in tabel 5-9 van de meerjarenraming op pagina 45 dat een deel van het nieuw beleid on hold wordt gezet. Het gaat om 143 miljoen euro in 2024 en de daaropvolgende jaren. Dat is weinig en laat, maar symbolisch belangrijk.

4.5. Tussenkost van Peter Van Rompuy

Peter Van Rompuy peilt naar de impact op de begroting van de stijgende inflatie. Het Planbureau herzag recent de prognose voor de consumentenindex van 2,1 naar 2,8 procent. De raming voor de gezondheidsindex geeft een evolutie naar 2,7 procent. Als begrotingseffecten noemt hij de verhoging van de lonen van de ambtenaren en contractuelen bij de overheid door de overschrijding van de spilindex, waarvoor hij in zijn eigen berekening op een bedrag van 180 miljoen euro extra kwam voor 2022. Tegelijkertijd nemen de middelen via de Financieringswet die gekoppeld zijn aan de inflatie toe, en het bedrag daarvan is hoger dan de impact van de overschrijding van de spilindex. In de komende jaren zou de impact van beide bewegingen elkaar wel wat meer benaderen zo meent het lid. Wat is de inschatting van de minister zelf?

Kan de minister ook duidelijkheid verschaffen over het onderzoek dat op til lijkt te zijn in het kader van het schuldbeheer over de opportuniteitskeuze tussen lenen op lange dan wel korte termijn? Gaat het om herfinanciering of alleen om de financiering van nieuwe projecten waarbij de leentermijn wordt afgestemd op de financieringstermijn van het project? Het lijkt hem aangewezen om te blijven werken met lage rentes die vastgeklit zijn op lange termijn, om de overheidsschuld te behoeden voor toekomstige renteschokken.

België zou minder middelen krijgen uit het Europees Herstelfonds, omdat zijn economische groei enkele maanden geleden boven het Europese gemiddelde werd geraamd. Is er ondertussen een nieuwe inschatting van wat de inkomsten uit dat fonds zullen zijn voor de Vlaamse begroting? Hoeveel zal Vlaanderen zelf moeten bijpassen voor zijn Vlaamse Veerkrachtplan?

Wat de impact van het Klimaatplan op de verkeersbelasting betreft, weet hij dat de echte vergroening pas in 2029 haar beslag krijgt, maar anderzijds houdt men in de begroting best rekening met versnelde vergroening via anticiperend gedrag. Hoe raamt de minister die impact voor de komende jaren?

Tot slot informeert hij naar de redenering achter de raming dat zowel de schenk- als erfbelasting in het kader van de meerjarenraming de komende jaren blijven stijgen, terwijl zijn intuïtie aangeeft dat er een tegengestelde correlatie is tussen beide: wat men geschonken heeft, zal men niet meer zien in de erfenis.

4.6. Tussenkost van Koen Van den Heuvel

Koen Van den Heuvel zou het niet slecht vinden mocht er een nota komen met de effecten van het Klimaatplan op de begroting en meerjarenraming. Hij vermeldt de versnelde invoering van de e-wagens als voorbeeld.

De stijgende inflatie zorgt, zo leert de ervaring van de voorbije jaren, voor een positieve evolutie op de Vlaamse begroting als geheel maar het zou goed zijn om daar meer cijferdetails over te krijgen.

Niemand heeft het monopolie van de bezorgdheid over de schuldevolutie. Iedereen weet dat men in budgettair moeilijke tijden leeft. Dat moet geïnvesteerd worden, is breed gedragen, maar de minister wijst er al langer terecht op dat de bomen

niet tot in de hemel groeien. Bijna alle fracties delen die bekommernis. Het is waar dat Vlaanderen bijna schuldenvrij was bij de start van de financiële crisis en dat de schuld thans oploopt. Na de financiële crisis kwam corona. Men is het er echter mee eens om de schuldevolutie in het oog te houden, de juiste afwegingen te maken en een en ander binnen de juiste contouren te houden. Daartoe zijn normeringen opgesteld. Sommige centrumsteden kunnen geen betere cijfers voorleggen dan Vlaanderen, merkt hij nog op.

4.7. Tussenkomen van Philippe Muyters

Philippe Muyters wijst er de kritische collega's op dat het alternatief van schulderfinanciering niet eenvoudig de terugbetaling kan zijn, en dat men ook wel eens mag kijken welke paden de andere regeringen in dit land bewandelen op weg naar begrotingsevenwicht en schuldafbouw. Daarbij mag men dan ook eens de hoogte van de schuld van die entiteiten in ogenschouw nemen. Misschien kan men ook die andere parlementen/regeringen aanmoedigen om ambitieuzere stappen te zetten.

Verder wil hij weten waar de 5 miljoen VAK bij het Departement Onderwijs op pagina 48 van de algemene toelichting gecompenseerd wordt door Sport Vlaanderen. Gaat het over de openstelling van de sportinfrastructuur in scholen?

Hoe kan op pagina 52 van hetzelfde document in recurrente middelen worden voorzien voor digitalisering in de Cultuursector, terwijl het gaat om relancemiddelen, die toch per definitie in de tijd beperkt zijn?

Tot slot peilt hij naar de resultaten van het studiewerk over de automatisering van de vrijstellingen van onroerende voorheffing voor sportinfrastructuur, op pagina 31 van de BBT Financiën en Begroting, die moeilijk lijkt te zullen worden.

4.8. Repliek van minister Matthias Diependaele

4.8.1. *Cijfers over de schuldevolutie*

Minister *Matthias Diependaele* verzekert dat de laatste tabel, die in de schriftelijke procedure, op pagina 11 van elektronische bijlage 6, werd bezorgd, de juiste is. Ook de Vlaamse Regering maakt wel eens fouten.

Na de noodzakelijke correctie van Oosterweel vorige week, ging het deze keer om een kolom die een keer te vaak gekopieerd en geplakt was, waardoor cijfers bij het verkeerde jaartal zijn terechtgekomen.

Het moet hem van het hart dat wat Maurits Vande Reyde daarvan maakte en daarover verspreidde in zijn vergelijking met andere regeringen, diens geloofwaardigheid aantast. Het noopte de minister ertoe om zelf de kritiek van het Rekenhof op het begrotingswerk van de verschillende regeringen, zoals de regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, te vergelijken. Welnu, het verschil in evaluatie door het Rekenhof is hemelsbreed.

Dat neemt niet weg dat ook Vlaanderen een verbetertraject volgt, in respons op de opmerkingen van het Rekenhof bij de rekeningen. Dat gebeurt onder meer in samenwerking met minister Lydia Peeters, want het ging bij de genoemde onthouding vooral over de waardering van bruggen en dergelijke. Hij betreurt dan ook dat vanuit het parlement berichten de wereld worden ingestuurd alsof de financiële situatie overal dezelfde zou zijn.

4.8.2. *Trots op het resultaat van de begrotingsoefening 2022*

Hij blijft trots op wat voorligt. Het is het resultaat van een goede samenwerking binnen de regering, onderstreept hij. Iedereen heeft bijgedragen aan de bijsturing in de richting van gezonde overheidsfinanciën. Euforie is echter een misplaatste term. Dat ligt niet in zijn karakter en er is ook geen reden toe.

4.8.3. *Evolutie van de nettoactiefpositie*

De evolutie van de nettoactiefpositie is niet moeilijk te begrijpen voor wie weet wat men het laatste anderhalf jaar heeft doorgemaakt. Het is bekend waar het begrotingstekort vandaan komt. Dat was er niet bij het begin van de legislatuur en toen was de verhouding tussen het actief en de schuld gezond. Maar dan heeft de coronacrisis de regering tot uitgaven gedwongen. Men kan ook daarover een debat voeren, maar voor hem waren die uitgaven nodig om de Vlaamse economie te ondersteunen.

Anders dan in de financiële crisis van 2008-2009 stond daar deze keer geen actief tegenover, bijvoorbeeld participatie in de KBC. De overheid heeft geen participatie genomen in elke onderneming die zij gesteund heeft. Natuurlijk is hij bezorgd over het nettoactief maar de huidige nettoactiefpositie is niet onlogisch, vat hij samen.

4.8.4. *Hoe de schuld afbouwen?*

De komende jaren moet de bijsturing bekeken worden.

Het eerste dat moet gedaan worden, is ervoor zorgen dat de schuld niet verder oploopt. Daarvoor is nu een traject opgezet met 2027 als horizon. De meest evidente oplossing voor schuldafbouw is overschotten boeken.

Er bestaan heel wat creatieve oplossingen, zoals de recente geschiedenis van België illustreert. Of ze op lange termijn een goed idee zijn, is een andere zaak.

Zo kan men inderdaad participaties verkopen. Er wordt daarover al een jaarlijks verslag bezorgd aan het parlement, maar dat wordt nu overzichtelijker gemaakt en gedigitaliseerd in een participatieregister tegen mei 2022. De beste oplossing op lange termijn is echter overschotten boeken.

Een andere creatieve oplossing is de vermarkting van de vorderingen, zoals de gewaarborgde leningen in de sociale huisvesting. Op lange termijn doet men daar echter altijd verlies aan.

Sale-and-lease-back is nog zo'n formule, net als de vermarkting van pensioenfondsen.

Geen enkele is echter evident. Zo moet men bij de verkoop van participaties ook het verlies van de inkomsten uit dividenden compenseren.

4.8.5. *Relanceplan Vlaamse Veerkracht*

De vraag werd gesteld of het gezien de huidige hoge economische groei verstandig is om de maatregelen in het relanceplan Vlaamse Veerkracht nog door te voeren. Relancemaatregelen worden in de regel genomen als de economische groei negatief is of tegenvalt. Volgens de minister lijkt het het best de voorgenomen projecten tegen eind 2022 vast te leggen.

4.8.6. *De uitgavennorm*

Verder verzekert hij dat voortgewerkt wordt aan de uitgavennorm, al werd ervoor gekozen om hem nog niet toe te passen op deze begroting. Het is echter de bedoeling dat die lijn vroeg of laat, al kan dat in de volgende legislatuur zijn, niet naast maar door de begroting loopt. Dat wil zeggen dat het dan een bindende afspraak wordt.

4.8.7. *Afwijkende begrotingscijfers*

Afwijkende cijfers zijn mede het gevolg van voortdurende updating.

4.8.8. *De hoegrootheid van de coronaprovisie*

De opmerkingen over de coronaprovisie zijn terecht. Op het moment dat de begroting is opgemaakt, had men de hoop dat corona voor een groot deel achter zich lag, met alleen nog naweeën bij het Departement WVG.

Hij denkt nu dat dit moet herbekeken worden, maar kan nog geen bindende uitspraken doen. Tegen de stemming in de plenaire vergadering voor de kerstvakantie 2021 zal er vermoedelijk een bijsturing van de begroting 2021 en 2022 komen.

4.8.9. *Pleidooi van Anke Van dermeersch voor een zeer orthodox begrotingsbeleid*

De minister is van oordeel dat men niet a priori elk jaar een provisie kan aanleggen voor het geval het allerergste zich voordoet. Dat zou immers betekenen dat men elk jaar met 2 miljard euro, die van de burgers komt, een provisie aanlegt en dat bedrag niet in de vorm van beleid aan de burgers teruggeeft. Hij verkiest soepelheid om zich aan gewijzigde omstandigheden aan te passen.

4.8.10. *Prognose ontvangsten uit het verkooprecht*

De minister erkent dat het moeilijk is om de prognose over het verkooprecht hard te maken. Voor een deel gaat het ook om de psychologie van de markt. Zelf verwacht hij wel dat de verlaging en de verhoging van de percentages van het verkooprecht en de evolutie van het aantal verkopen elkaar zullen compenseren, ook gelet op de sterke markt in 2021. Onzekerder is het effect van de renovatieplicht vanaf 2023 op de woningmarkt in 2022.

4.8.11. *Impact Klimaatplan*

De begrotingscijfers zijn nog niet aangepast aan de vergroening van de gewestbelastingen. Een begroting ondervindt de gevolgen van elke beslissing die genomen wordt, en zelfs van elk feit waar ook ter wereld. Men kan haar echter niet elke dag opnieuw indienen.

Het valt trouwens ook nog af te wachten wat uit een federaal klimaatakkoord kan voortvloeien. Er wordt wel gemonitord, verzekert hij. Als voorbeeld geeft hij de elektrische wagens, waarvoor hij een exponentiële versnelling verwacht. Een sluitende voorspelling is echter onmogelijk, ook al probeert men zo accuraat mogelijk in te schatten.

De minister wijst erop dat veel elementen uit het Klimaatplan al in de begrotingsopmaak zaten, zoals bijvoorbeeld de sturing van onderzoeksteun voor de klimaatinnovatie. Er komen geen middelen bij, maar ze worden anders georiënteerd.

Hij kondigt wel een amendement aan over de renovatielening, een machtiging ten belope van 88 miljoen euro per jaar. De renovatielening heeft evenwel geen impact op het vorderingensaldo.

4.8.12. De stijging van de ontvangsten bij spelen en weddenschappen

De stijging bij spelen en weddenschappen heeft te maken met de terugbetaling door de FOD Financiën in een groot dossier ten belope van 1,7 miljoen euro. Verder houdt men rekening met een vrij hoge groei van 5 procent, wat nog voorzichtig is, want slechts de helft van de groei in 2021. Blijkbaar groeit deze sector sterk.

4.8.13. Europees begrotingsbeleid en de groene investeringen

Wat de houding ten aanzien van de groene investeringen betreft, pleitte de Vlaamse overheid al in 2016 voor een systeem van afschrijvingen in haar beleidsvisie ten aanzien van een mogelijke hervorming van het Europees Stabiliteits- en Groeipact.

Het debat is open, maar of het er ooit van komt, is onbekend.

De minister blijft voorstander van een streng begrotingsbeleid vanwege Europa. Zonder gelijke inspanningen werkt solidariteit niet. Hoe dat er precies moet uitzien en met welke maatstaven het moet werken, is een ander debat.

4.8.14. Consolidatietool

De opdracht voor de consolidatietool is inderdaad in de markt gezet maar de inschrijver kon niet aan alle vereisten voldoen en dus is de opdracht stilgelegd.

4.8.15. Aanwenden van Europese leningen

Wat de Europese leningen betreft, legt hij uit dat Vlaanderen alleen meedoet aan SURE, waarvan de middelen enkel gebruikt kunnen worden voor inkomenscompensatie, niet voor de financiering van het relanceplan.

Als Vlaanderen op die laatste mogelijkheid wel een beroep had gedaan, zou dat overigens de schuld niet verhoogd hebben in vergelijking met de huidige situatie. Of men op de markt dan wel bij Europa leent, verandert immers niets aan de schuldevolutie, alleen aan de voorwaarden die men kan bedingen. Op SURE is ingegaan omdat de rente – 0,2 procent – lager is dan via OLO. Hij onderstreept dat de regering geen extra middelen zoekt voor bijkomende schulden, maar de goedkoopste manier om te lenen voor wat ze nodig heeft.

4.8.16. Het Vlaams Belang pleit tegen nieuw beleid

Het Vlaams Belang pleit tegen nieuw beleid, dus ook tegen bijvoorbeeld de extra inspanningen voor de verloning van het zorgpersoneel, die voor sommige mensen tot 6 procent loonsverhoging opleveren?

4.8.17. SERV-rapport

De opmerkingen van de SERV over de voorliggende begroting heeft hij nog niet gezien.

4.8.18. *Vlaamse Brede Heroverweging*

De intentie was inderdaad om een zo groot mogelijk deel van de begroting breed te heroverwegen. Het is 57 procent geworden. Bij de start was echter al duidelijk dat het tijdsbestek te kort was.

Er waren twee keuzes mogelijk: een bijkomend jaar de tijd nemen dan wel tegen de begrotingsopmaak 2022 doen wat mogelijk was, ook al is het niet volledig. Hij vindt de tweede keuze nog steeds de juiste.

Voorts is het de bedoeling de Vlaamse Brede Heroverweging te herhalen in elke legislatuur, en komen er verdere uitgaventoetsingen die meer gedetailleerd en wetenschappelijker onderbouwd zijn, en waarin de vraagstelling nog verder gaat: wat bereikt men met de centen die worden uitgegeven?

4.8.19. *Impact van de taxshift*

Dat de impact van de taxshift rechtstreeks naar de schuld gaat, klopt niet. Alles gaat immers altijd via de begroting. Hij herinnert eraan dat er in de vorige legislatuur bewust voor werd gekozen om de lastenverlaging door de federale overheid te compenseren met een besparing in de begroting, en niet met de Vlaamse belastingverhoging waar het Vlaams Belang blijkbaar voor pleit.

4.8.20. *Finocas*

Wat Finocas betreft, verwijst hij naar de hoorzitting in de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie van 7 oktober 2021. Het wordt thans als instrument gebruikt voor de investering van 1,1 miljard euro in de vergroening van de hoogoven van ArcelorMittal, waarmee het de properste staalfabriek ter wereld zal worden.

Als het Vlaams Belang daar tegen is, moet het maar aan de 5000 arbeiders uitleggen dat het bedrijf waarschijnlijk op termijn zijn fabriek inclusief werkgelegenheid verhuist, nog afgezien van het gemiste klimaateffect want bij een verhuizing is de kans groot dat men minder duurzame oplossingen zal kiezen. De ingezette begrotingsmiddelen lijken de minister wel degelijk een goede zaak.

4.8.21. *PMV*

De vraag over PMV verwijst hij door naar minister Hilde Crevits, maar ook die maatschappij investeert in Vlaamse welvaart, verzekert hij.

4.8.22. *Inflatie-impact*

De impact van de inflatie wordt behandeld op pagina 5 van de meerjarenraming, waar alles duidelijk wordt uitgelegd.

4.8.23. *Schuldbeleid*

De minister denkt dat er op federaal niveau al een strategisch schuldcomité bestaat, dat redelijk goed werkt, maar er zou er ook een bij de Vlaamse Gemeenschap komen.

4.8.24. *Digitalisering*

De middelen voor digitalisering vormen een mooi voorbeeld van vooruitziend beleid. Daar is eenmalig 800 miljoen euro voor uitgetrokken, maar men moet ook rekening houden met onderhoudskosten ten belope van 10 procent. Dat is het recurrente deel dat ook is opgenomen in de meerjarenraming.

4.8.25. *Vrijstelling van onroerende voorheffing voor sportinfrastructuur*

Over de vrijstelling van onroerende voorheffing voor sportinfrastructuur loopt overleg met Sport Vlaanderen, waarin duidelijk wordt gemaakt welke elementen VLABEL in aanmerking neemt bij zijn onderzoek en beoordeling. Aangezien die feitelijk zijn, zijn ze niet gemakkelijk te automatiseren.

Mocht het uiteindelijk onmogelijk blijken, werd geopperd dat Sport Vlaanderen de aanvragen maximaal zou ondersteunen. Een mogelijkheid is ook dat het de sector bevraagt met het oog op een schatting over hoeveel clubs het gaat, wat ook van belang is voor de begrotingsimpact.

4.9. *Tweede tussenkomst van Maurits Vande Reyde*

Maurits Vande Reyde repliceert dat hij tijdens zijn uiteenzetting niet heeft vergeleken met andere overheidsniveaus, althans niet in het parlement. Dat de schuldoopbouw in andere gewesten groter is, ontslaat Vlaanderen immers niet van de plicht om hem hier in de gaten te houden. Dat de schuld cijfers zo sterk fluctueren binnen één week toont echter aan dat men er onvoldoende vat op heeft.

Ook de herwaardering van de participaties leverde een miljardenverschil op, wat eveneens noopt tot beter toezicht.

De essentie van zijn betoog is dat voor de schuldafbouw een analoog traject nodig is als dat voor het begrotingstekort. Dat zit er echter nog niet in dezelfde mate in, maar het debat moet gevoerd worden, ook al erkent hij dat het traject naar een begrotingsevenwicht het belangrijkste is om het traject naar de schuldafbouw te realiseren.

4.10. *Tweede repliek van minister Diependaele*

4.10.1. *Schuldafbouw*

Minister *Matthias Diependaele* blijft erbij dat in de sociale media over de schuldevolutie van de Vlaamse overheid een beeld werd opgehangen dat niet strookt met de werkelijkheid en de geloofwaardigheid van tweeter Maurits Vande Reyde ondergraaft.

4.10.2. *Participaties*

Aan de waardering van de participaties is gewerkt op basis van de opmerkingen van het Rekenhof. Uit hun positieve commentaar achteraf concludeert hij dat eens te meer een stap vooruit is gezet.

IV. Bespreking op dinsdag 23 november 2021

Op 23 november 2021 gaf minister-president Jan Jambon toelichting bij de bevoegdheden Digitalisering en Facilitair Management in:

- het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 15/1);
- de beleids- en begrotingstoelichting Ondersteuning Vlaamse Regering, Rampenschade, Buitenlands Beleid, Ontwikkelingssamenwerking en Internationaal Ondernemen. Begroting 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 13-A/1);
- de beleids- en begrotingstoelichting Hogere Entiteiten 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 13-D/1);
- de beleids- en begrotingstoelichting Digitalisering en Facilitair Management 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 13-C/1);

- de covernota van de projectgroep Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie in het kader van de Vlaamse Brede Overweging (bevoegdheid van minister-president Jan Jambon en minister Zuhair Demir, minister Bart Somers en minister Ben Weyts) (elektronische bijlage 18);
- het eindrapport van de projectgroep Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie in het kader van de Vlaamse Brede Overweging over het onderzoek naar de uitbesteding van schoonmaak, catering en onthaal (bevoegdheid van minister-president Jan Jambon) (elektronische bijlage 20).

De bespreking met vragen en een antwoordenronde met minister-president Jan Jambon werd voorafgegaan door een schriftelijke procedure waarin echter geen vragen werden gesteld.

Op 23 november werd tevens in aanwezigheid van minister Matthias Diependaele het verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de Vlaamse begroting voor 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 16/1) voorgesteld en een debat door de commissieleden met de minister en een afvaardiging van het Rekenhof, bestaande uit raadsheer Jan Debucquoy en eerste auditeur-revisor Lieven Tydgat, over de begroting 2022 gevoerd.

De officiële reactie van de Vlaamse Regering op het verslag van het Rekenhof en de bijlagen is opgenomen in de elektronische bijlagen 13 tot en met 16 bij dit verslag.

1. Toelichting bij de bevoegdheden Algemeen Beleid, Digitalisering en Facilitair Management door Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management

Omdat de leden van de commissie niet alleen vertrouwd zijn met het algemeen debat over de begroting, maar ook al eerder van minister Matthias Diependaele een uiteenzetting hebben gekregen over de krijtlijnen van de begrotingsopmaak 2022, focust minister-president *Jan Jambon* meteen op de grootste budgettaire wijzigingen of aandachtspunten voor zijn bevoegdheden. Voor die laatste bevat het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2022 geen bepalingen, merkt hij op.

De minister-president overloopt de beleidsvelden met betrekking tot Algemeen Beleid, Digitalisering en Facilitair Management uit de BBT Ondersteuning Vlaamse Regering, Rampenschade, Buitenlands Beleid, Ontwikkelingssamenwerking en Internationaal Ondernemen.

1.1. Ondersteuning Vlaamse Regering

Binnen dit beleidsveld wijzigt er volgens de minister-president weinig. Er is bij de begrotingsopmaak 2022 een kleine daling van de kredieten met 259.000 euro tot 10,2 miljoen euro in VAK en VEK. De achterliggende kredietbewegingen staan helder toelicht in de beleids- en begrotingstoelichting.

Veel belangrijker is volgens de minister-president de coördinatie en verdere monitoring van het cruciale plan Vlaamse Veerkracht. De komende jaren investeert de regering immers 4,3 miljard euro in de economie en de samenleving. Tussen de 180 relanceprojecten bevinden zich ook projecten waarvan de uitvoering in handen ligt van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken, met name het project administratieve vereenvoudiging, waarbij niet alleen aandacht gaat naar het reduceren van de administratieve lasten, maar dat ook een grotere tevredenheid bij burgers, ondernemingen en overheids personeel nastreeft; het project digitalisering van het besluitvormings- en regelgevingsproces, onder andere door een betere

ontsluiting via het welbekende platform Kaleidos; en het project representatief internetpanel door de Vlaamse Statistische Autoriteit.

1.2. Rampenschade

Waar het relanceplan een reactie vormt op het vreselijke coronavirus, verzacht het Vlaams Rampenfonds met een subsidiemechanisme en tegemoetkomingen de schade veroorzaakt door rampen, aldus de minister-president.

Naast de verdere afwikkeling van de aangemelde schadedossiers voor de droogte 2020 – waarvan de meeste dossiers zich in de fase van het deskundigenonderzoek bevinden – zullen in de loop van 2022 ook de eerste betalingen van schadevergoedingen kunnen volgen voor de watersnood. Nog voor het einde van dit jaar zal de minister-president immers een voorstel tot erkenning voorleggen aan de Vlaamse Regering voor de watersnood die midden juli de oostelijke helft van België en vooral het Waalse Gewest heeft geteisterd. Langs budgettaire zijde worden die uitgaven opgevangen binnen het Vlaams Fonds voor de Lastendelging, dat behoort tot de bevoegdheid van minister Matthias Diependaele. Naast de 13 miljoen euro die beschikbaar is binnen dat VFLD is er jaarlijks nog maximaal 7 miljoen euro op de landbouwbegroting voor tegemoetkomingen aan landbouwers.

Zolang de schadedossiers niet beoordeeld zijn, is het moeilijk te voorspellen of de budgetten toereikend zullen zijn. De droogte van 2020 en de watersnood van medio juli zijn immers de eerste dossiers onder het nieuwe Rampendecreet, dat in werking is getreden op 1 januari 2020, en waarbij de brede weersverzekering een belangrijke rol speelt. Meer duidelijkheid zal kunnen worden verschaft bij de begrotingsaanpassing 2022.

1.3. Digitalisering en Facilitair Management

In het beleidsveld Digitalisering komt er, conform de afspraken van het regeerakkoord, volgend jaar evenals het afgelopen jaar een opstap van 5 miljoen euro in VAK en VEK voor de digitaliseringsprojecten binnen het investeringsprogramma van Vlaanderen Radicaal Digitaal 1. Zo zal in 2022 een bedrag van 10 miljoen euro ter beschikking zijn voor het beheer en de exploitatie van de projecten onder VRD 1, aldus de minister-president.

Met 5 miljoen euro aan vastleggingskredieten en 5,75 miljoen euro aan vereffeningskredieten komt er nieuwe beleidsruimte voor de versnelde digitalisering van overheidsprocessen binnen VRD 2.

Minister-president Jan Jambon wijst erop dat de digitale transformatie van Vlaanderen een van de belangrijkste hefboomen is voor de relance na de COVID-19-pandemie. Met het oog op een verbetering van de dienstverlening aan burgers, ondernemers en verenigingen, zijn maar liefst 21 relanceprojecten specifiek gericht op de verdere digitalisering van de Vlaamse overheid.

In de inleiding van de BBT heeft hij doelbewust de focus gelegd op de belangrijkste projecten die in 2022 starten, waaronder de oprichting van het Vlaams datanutsbedrijf, het relanceproject Vlaamse Sensor Data Space om Vlaanderen een toonaangevende regio te maken op het vlak van smart cities en internet of things, en ten slotte de financiering voor toekomstgerichte investeringen in kantoorgebouwen in beheer van Het Facilitair Bedrijf in functie van hybride werken.

1.4. Interne dienstverlening Vlaamse overheid

De ESR-uitgaven met betrekking tot het inhoudelijk structuurelement Vastgoed nemen in VAK toe met 12.884.000 euro, terwijl ze in VEK toenemen met

42.078.000 euro. Die bedragen zijn vooral bestemd voor de verwerving van vastgoed, voor bouwprojecten, inclusief degene die gefinancierd worden met klimaatmiddelen in het kader van het actieplan Gebouwen, en om de gestegen kosten voor vastgoedbeheer op te vangen. Voor een gedetailleerde beschrijving van de achterliggende bijstellingen verwijst de minister-president naar de beleids- en begrotingstoelichting.

Bij het inhoudelijk structurelement Facilities stijgen de ESR-uitgaven met 5,9 miljoen euro in VAK en met 5,667 miljoen euro in VEK. De belangrijkste redenen zijn: de dienstverlening voor het nieuw vastgoed; de omvorming van de DAB ICT naar de DAB Documentbeheer, waardoor er gecompenseerd wordt vanuit het voormalige ISE ICT naar het ISE Facilities; en de gewijzigde uitgaven met klimaatmiddelen. De toelage aan de DAB Catering en Schoonmaak stijgt met 1.045.000 euro, voornamelijk ten gevolge van de inkanteling van vastgoed bij Het Facilitair Bedrijf.

De grootste wijziging ziet men bij het inhoudelijk structurelement Documentbeheer, aldus de minister-president. De DAB ICT wordt omgevormd naar de DAB Documentbeheer. De toelage aan de voormalige DAB ICT wordt nagenoeg volledig verdeeld. Enkel het gedeelte van de toelage dat betrekking heeft op Digitaal Archief Vlaanderen blijft over als toelage aan de DAB Documentbeheer. Daardoor daalt de toelage met 26.398.000 euro in VAK en VEK naar 906.000 euro in VAK en VEK.

De wijziging in de ESR-uitgaven met betrekking tot het inhoudelijk structurelement Overheidsopdrachten is in vergelijking met de voorgaande ISE's beperkt. De uitgaven nemen toe met 445.000 euro VAK en VEK.

1.5. Apparaatskredieten en begrotingsprogramma's zonder beleidsveld

Bij het nieuwe agentschap Digitaal Vlaanderen komt er een positieve bijstelling van 2.425.000 euro in VAK en VEK. De toename valt in hoofdzaak te verklaren door de overdracht van de lonen en de zogenaamde rugzakjes van de ingekantelde personeelsleden door de samenvloeiing van de cluster ICT van het Facilitair Bedrijf met het agentschap Informatie Vlaanderen tot het agentschap Digitaal Vlaanderen. Bij het Agentschap Facilitair Bedrijf ziet men door dezelfde personeelsverschuiving een omgekeerde beweging met een negatieve bijstelling van 1.804.000 euro in VAK en VEK, besluit de minister-president.

2. Tussenkomen van de leden

2.1. Tussenkomen van Stijn De Roo

Stijn De Roo gewaagt, wat het beleidsveld Digitalisering betreft, van een kwantumsprong, die de samenleving de voorbije jaren op dat vlak maakte. Die weg wordt verder ingeslagen want niet minder dan 21 relanceprojecten zetten erop in. Het is de Vlaamse overheid menens, concludeert hij, met dienstverlening aan de burgers en bedrijven als doel. Digitalisering impliceert echter aandacht voor informatieveiligheid. Systemen moeten bestand zijn tegen misbruik en malafide aanvallen, met mogelijk zware gevolgen. In de strijd daartegen doen organisaties een beroep op ethische hackers. Maakt ook de Vlaamse overheid daar gebruik van? Hoe garandeert zij de veiligheid?

Welke ondersteuning van de lokale besturen heeft de minister-president precies voor ogen met zijn Digitaal Bureau? Is naar hun wensen op dat vlak gepeild? Technologische ontwikkelingen maken de realisatie van het reeds lang bepleite 'only once'-principe mogelijk en haalbaar. Welke initiatieven plant hij op dit vlak?

Hoe wil de minister-president in het kader van het Vlaamse datanutsbedrijf inzetten op de bewustwording en kennisopbouw bij burgers, die nodig zijn als men het

delen van data wil verhogen en hen tegelijk controle wil geven over hun eigen data? Het lid geeft persoonlijke datakluisen – waar weinig burgers zich momenteel iets bij kunnen voorstellen – als voorbeeld.

Welke specifieke maatregelen stelt hij voorop om in het facilitair management de doelstellingen van de vermindering van 40 procent van de CO₂-uitstoot en het primair energiegebruik te halen, en daarmee van de Vlaamse overheidsgebouwen een voorbeeld inzake duurzaamheid te maken?

Hoe wordt bepaald of bij de inkanteling van kantoorgebouwen binnen het facilitair management ook personeelsoverdracht plaatsvindt? Van welke elementen is dat afhankelijk?

Wanneer zal de analyse van het nieuwe kantoorconcept voor meer hybride werkvormen worden afgerond?

2.2. Tussenkomsst van Björn Rzoska

Björn Rzoska vraagt een reactie op de opmerking van het Rekenhof over het Rampenfonds waarin in 79 miljoen euro is voorzien voor de overstromingen van 2021 maar nog niet in middelen voor de droogteramp van 2020. Ook vanuit Landbouw zou 7 miljoen euro ter beschikking kunnen worden gesteld, maar ook die middelen zijn nog niet voorzien. Komen die middelen er pas bij de begrotingsaanpassing, zoals in de afgelopen jaren?

3. Repliek van minister-president Jan Jambon

Minister-president *Jan Jambon* verwijst Stijn De Roo naar eerdere commissiebesprekingen over de digitale veiligheid van de Vlaamse overheid, waarin hij telkens uitgebreid heeft geantwoord. Van ethische hackers wordt sporadisch gebruikgemaakt. Hij herinnert eraan dat daar binnen Digitaal Vlaanderen een speciale competentiecel mee bezig is. Tot nu toe zijn er overigens maar weinig problemen geweest.

Wat het Digitaal Bureau betreft, worden de lokale besturen vanuit de afdeling Digitale Strategie en Transformatie ondersteund door een aantal speciaal daartoe aangeworven medewerkers. Praktische hulp door specialisten, vat hij samen. De lokale besturen krijgen daarbij eerder knowhow dan financiële steun; hierover is regelmatig overleg met de VVSG.

De Kruispuntbank van Ondernemingen en MAGDA vormen de basis voor het 'only once'-principe. Voor elk bijkomend systeem wordt nagegaan of data uit die authentieke gegevensbronnen kunnen betrokken worden. Dat is een evolutief proces. Zo wordt op dit moment de automatisering van de subsidieaanvragen bekeken, maar dat zal geen gegevens opvragen die al in de overheidsdatabanken zitten, verzekert hij.

Het klopt dat het Vlaamse datanutsbedrijf tot doel heeft dat ondernemingen en individuele personen eigenaar blijven van hun data dankzij de Solidtechnologie van Tim Berners-Lee. Uiteraard is niet iedereen in staat om dit toe te passen, maar de begeleiding van geïnteresseerden zal een van de opdrachten van het bedrijf zijn, aldus de minister-president.

Wat de milieudoelstellingen van Het Facilitair Bedrijf betreft, herinnert hij eraan dat het de doelstellingen inzake CO₂-uitstoot en primair energiegebruik van 2019 alvast heeft gehaald. Zowel op dat vlak als op dat van de holding worden geleidelijk alle kantoorgebouwen binnen dat bedrijf ondergebracht tijdens deze regeerperiode. Naarmate die inkanteling vordert, moet het nieuwe CO₂-reducties realiseren. De regering heeft het dossier hybride werken goedgekeurd met een langetermijn-

investeringsplan voor energiebesparing en CO₂-reductie in de huisvesting van de Vlaamse overheid. Zo worden in Brussel met het kantoorgebouw 2023 in de oude WTC-gebouwen 12 gebouwen vervangen. Het wordt gebouwd op de meest duurzame manier die met de huidige technologie mogelijk is.

Bij de overdracht van een gebouw wordt alleen personeel overgedragen als er mensen specifiek instaan voor het beheer ervan, legt de minister-president uit. Het gaat niet om personeel dat de opdrachten van de dienst of het agentschap uitvoert, onderstreept hij.

De evaluatie van het nieuwe kantoorconcept wordt volgens de minister-president thans stilaan afgerond.

Wat het Rampenfonds betreft, is er naast de 13 miljoen euro die beschikbaar is binnen het VFLD jaarlijks nog maximaal 7 miljoen euro binnen de landbouwbegroting voor tegemoetkoming aan landbouwers. Als er meer geld nodig is, zal daarin worden voorzien bij de begrotingsaanpassing, bevestigt hij. De minister-president verkiest deze werkwijze boven het inschrijven van een fictief bedrag bij de begrotingsopmaak. Het staat echter buiten kijf dat deze kosten vergoed zullen worden, besluit hij.

4. Toelichting door raadsheer Jan Debucquoy over het verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de Vlaamse begroting voor 2022

4.1. Inleiding

Bij de toelichting door raadsheer Jan Debucquoy hoort een presentatie die in de elektronische bijlage 9 is opgenomen.

Raadsheer *Jan Debucquoy* stelt dat hij vier thema's heeft afgebakend voor zijn betoog:

- onzekerheden met een impact op de begrotingen van de volgende jaren;
- de bezorgdheid over de evolutie van de schuld;
- de transparantie van de begroting;
- het relanceplan Vlaamse Veerkracht.

Het Rekenhof heeft geen belangrijke opmerkingen bij de berekening van de ontvangsten voor het begrotingsjaar 2022. Dat is al enkele jaren het geval.

Bij een aantal begrotingsprogramma's aan uitgavenzijde is er een aantal minder belangrijke opmerkingen geformuleerd. Die opmerkingen liggen in de lijn van de opmerkingen die het Rekenhof de voorbije jaren formuleerde.

4.2. Onzekerheden met impact op de begrotingen van de volgende jaren

De raadsheer heeft zeven onzekerheden opgelijst voor de begroting 2022 en de meerjarenraming. Hij toont daarbij een dia waarop hij ze samenvat in twee groepen, waarvan de nieuwe ontwikkelingen sinds de voorstelling van de begroting 2022 tijdens de septemberverklaring de eerste groep vormen.

Het betreft de versnelling van de inflatie, de vierde golf van COVID-19, het Brexit-fonds en de klimaatafspraken van Glasgow. De tweede groep bestaat uit de grootte van de EU-middelen voor het relanceplan, het nieuwe begrotingskader van de EU vanaf 2023 en de Belgische plasticbijdrage aan de EU. Vervolgens bespreekt hij ze een voor een.

Wat de onzekerheden betreft, merkt hij op dat het de voorbije twintig jaar zelden is voorgevallen dat er tussen de septemberverklaring en de commissiebespreking zoveel nieuwe onzekerheden zijn opgedoken met repercussie op de volgende begroting.

De ontwikkeling van de inflatie is ongezien in de laatste twintig jaar en werd door niemand voorspeld. De maandelijkse raming door het Federaal Planbureau voor 2022 evolueerde van 2,1 procent in september, over 2,8 procent in oktober, naar 3,3 procent in november. Men ziet dezelfde toename als men de maanden uit 2020 vergelijkt met dezelfde maanden in 2021. Voor september 2021 bedraagt de stijging in één jaar 2,86 procent maar voor november bedraagt de stijging niet minder dan 5 procent. Niemand weet of het om een tijdelijk fenomeen gaat noch hoelang het zal duren, waarbij hij erop wijst dat er bij een hogere inflatie winnaars en verliezers zijn. Doordat de reële waarde van het geld afneemt, zijn de winnaars degenen die meer schulden hebben dan spaargeld. De spaarders zijn de pineut.

De Vlaamse begroting heeft het geluk dat de Bijzondere Financieringswet, die nog altijd 80 procent uitmaakt van de ontvangsten van de Vlaamse Gemeenschap, de inflatie bijna geheel doorrekent in de middelen. Ook de uitgaven stijgen, in het bijzonder die voor de ambtenarenweden bij een indexoverschrijding, zij het minder snel omdat niet alle uitgaven verplicht gekoppeld zijn aan de groei van de inflatie. Het rapport rekent voor dat een stijging van de inflatie van 2,1 procent naar 2,8 procent leidt tot 299,3 miljoen euro meer ontvangsten en slechts tot 182,4 miljoen euro meer uitgaven. Voor elke euro extra ontvangsten zijn er dus slechts 60 eurocent meer uitgaven.

Niemand had de tweede onzekerheid kunnen inschatten: de vierde COVID-19-golf. Het zag er immers naar uit dat de derde golf de laatste zou zijn. In de begroting 2022 is alleen in een kleine provisie van 40 miljoen euro voorzien bij het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Daarmee is de begroting voor 2022 nog onvoldoende bewapend voor de strijd. Als voorbeelden geeft hij de vernieuwing van de contracten voor contacttracing en de vaccinatiecentra ter waarde van 26 miljoen euro per maand en de compensatie van De Lijn voor geleden verliezen, die in 2021 bijna 78 miljoen euro bedroeg. Het tekort aan beleidskredieten voor 2021 is inmiddels opgelost via een begrotingsberaadslaging van de Vlaamse Regering. Hoe in extra middelen voorzien wordt voor de begroting 2022 moet de minister van Begroting de komende weken bekijken.

De derde onzekerheid wordt gevormd door het Brexitfonds, een pot van 5,4 miljard euro waarover de definitieve beslissing op 6 oktober 2021 viel. België heeft recht op 386,5 miljoen euro in functie van zijn aandeel in de handel met het VK, het belang van zijn visserijactiviteit in de Britse zone en de bevolkingsomvang in de maritieme gebieden die grenzen aan het VK. De verdeling binnen België moet echter nog uitgeklaard worden.

De recente klimaatafspraken in Glasgow vormen de vierde onzekerheid omdat de conferentie plaatsvond na de opstelling van de meerjarenraming, die evenmin de bijkomende maatregelen voor de komende tien jaar in het Vlaamse Klimaatplan van 4 november heeft verwerkt. Ook het Rekenhof kan ze thans niet inschatten maar kondigt wel aan dat ze een aandachtspunt zullen vormen in de komende begrotingsonderzoeken. Inmiddels staat wel vast dat er ook nog heel wat onzekerheden zijn over de vorige klimaatafspraken. Zo is er nog altijd geen definitieve beslissing over de verdeling van de ontvangsten uit de veiling van emissierechten tussen de federale overheid en de gewesten, al heeft Vlaanderen die voor 2022 wel begroot op 247,6 miljoen euro. Een ander voorbeeld is dat de bindende productiestelling voor hernieuwbare energie niet gehaald is in 2021. De provisie voor 2021 en 2022 – telkens 22 miljoen euro – blijft daardoor onzeker, en voor 2023 is er zelfs geen raming opgenomen.

De drie andere onzekerheden betreffen de hoogte van de EU-middelen voor het relanceplan Vlaamse Veerkracht, het nieuw EU-begrotingskader en de plasticbijdrage aan de EU.

De vijfde onzekerheid betreft dus de Europese middelen voor de economische relance in de EU – Recovery and Resilience Facility of Faciliteit voor Herstel en Veerkracht – want de verdeling van deze middelen wordt pas definitief vastgelegd begin 2023. Ze hangt af van de verhouding tussen de groei van het bbp van de verschillende landen. Begin 2021 werd het bedrag geraamd op 5,9 miljard euro voor België, waarvan 2,2 miljard euro voor Vlaanderen, waarmee het een deel van het plan Vlaamse Veerkracht ter waarde van 4,3 miljard euro financiert. Op basis van de EC-zomerprognose 2021 heeft de Nationale Bank echter berekend dat België 750 miljoen euro minder mag verwachten, wat met de huidige verdeelsleutel voor Vlaanderen een impact van 270 miljoen euro heeft. De uiteindelijke beslissing in 2023 kan echter nog alle kanten uit, nuanceert de raadsheer, maar een onzekerheid is het dus in elk geval.

De zesde onzekerheid is dat er nog altijd geen beslissing is over het Europese kader na 1 januari 2023. Voor 2022 geldt nog altijd de 'general escape'-clausule, de tijdelijke stopzetting van de Europese begrotingsregels om maatregelen ter bestrijding van de coronacrisis te kunnen nemen. De Europese Commissie kondigde echter reeds aan dat de clausule vermoedelijk gedeactiveerd wordt wanneer de ernstige economische neergang in de EU voorbij is, wat verwacht werd voor 2023, althans voor de vierde golf startte. In elk geval is de discussie in Europa over een nieuw begrotingskader vanaf 2023 heropgestart. Iedere lidstaat mag tegen het einde van dit jaar voorstellen daarover doen. Europa zelf heeft beloofd in de loop van 2022 een beslissing te nemen, zodat iedere lidstaat er rekening mee kan houden bij de opstelling van zijn begroting 2023. België kan als kleine, open economie niets anders doen dan zich aan de nieuwe normen te conformeren, merkt hij op.

De zevende en laatste nieuwe onzekerheid is de plasticbijdrage aan de EU die iedere lidstaat moet betalen vanaf 2021 voor niet gerecycleerd afval – 800 euro per ton voor in totaal 8 miljard euro. De bijdrage van België is berekend op 150 miljoen euro. De Raad van State stelt in zijn advies dat de heffing door de gewesten moet betaald worden, die echter zelf een brief schreven naar de federale overheid met argumenten dat ze dat niet hoeven te doen. De discussie over de verdeelsleutel vormt op die manier eveneens een onzekerheid.

4.3. De schuldevolutie

Na de onzekerheden gaat de raadsheer in op de schuldevolutie, die hij laat zien in een tabel, die opgesteld is met gecorrigeerde cijfers uit de meerjarenraming, wegens gezuiverd van de dubbeltelling inzake Oosterweel. Tussen 2020 en 2026 is er bijna sprake van een verdubbeling: van 26,6 naar 51,3 miljard euro. De toetsing aan de normen, die de Vlaamse Regering zichzelf enkele jaren geleden oplegde, spreekt boekdelen. De schuld stijgt sterk boven 65 procent van de ontvangsten. Het positieve nettoactief van 3,4 miljard euro eind 2019 is omgezet in een negatief van -2,3 miljard euro eind 2020. Er is nog geen raming voor 2021.

Ook als men de schuld van de sociale huisvesting en ziekenhuisfactuur eruit haalt, blijft de schuld stijgen, en wordt hij daardoor een risico voor de houdbaarheid van de Vlaamse overheidsfinanciën. Een bijkomend risico is dat het bij hogere inflatie moeilijker wordt voor de Europese Centrale Bank om het renteniveau op een zeer laag niveau te houden. Vanaf 2023 zullen de rentelasten meer dan 500 miljoen euro per jaar bedragen, of bijna 1 procent van de ontvangsten, waarmee geen nieuw beleid gevoerd kan worden.

Daarentegen ontkent het verslag niet dat de Vlaamse Regering de eerste stap heeft gezet in het terugdringen van het begrotingstekort tegen 2027. Dat structurele evenwicht is dan wel exclusief de Oosterweelinvesteringen, die geraamd worden op 500 tot 600 miljoen euro per jaar. Als deze Oosterweeluitgaven worden meegerekend, is er dus nog altijd geen evenwicht in 2027, besluit de spreker.

Het Rekenhof spreekt zich niet uit over de vraag of het bereiken van het begrotingsevenwicht, met of zonder Oosterweel, in 2027 als te vroeg of te laat moet worden geduid. Aanbevelingen voor een strikter begrotingsbeleid moeten immers haalbaar zijn voor de beleidsmakers en economisch zinvol zijn.

Als men zou beslissen om dat evenwicht in 2027 te verankeren, betekent dit dat er de komende zes jaar geen enkele vrije budgettaire ruimte is voor nieuwe initiatieven, tenzij men zorgt voor nieuwe inkomsten of besparingen. Dat is een heel lange periode voor ministers, waarschuwt de raadsheer. Het betekent ook dat de komende zes jaar geen reserves kunnen opgebouwd worden om tegenslagen op te vangen. Bovendien zal ook de volgende Vlaamse Regering niet beschikken over vrije beleidsruimte.

Het pad handhaven zal heel wat inspanningen vergen van de begrotingsautoriteiten, concludeert hij. De raadsheer vindt het dan ook positief dat de minister van Begroting en zijn administratie de laatste jaren hebben geïnvesteerd in extra instrumenten om de uitgavendrift te bedwingen. Het Rekenhof raadt hem aan die de komende maanden en jaren in de strijd in te zetten. Als eerste vermeldt hij de Vlaamse Brede Heroverweging, waarvan de eerste oefening afgerond is in september 2021. De voorgestelde efficiëntieoefeningen voor een totale waarde van 4 miljard euro moeten opgestart worden. Het instrument van de uitgaventoetsingen/spending reviews moet geïntensifiëerd worden.

Ook de begrotingsaanpassing light kan de uitgavendrift temperen. Bij een BA light is er één keer per jaar discussie over kredieten voor nieuw beleid en niet twee keer per jaar. Het Rekenhof brengt binnenkort op vraag van het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement een advies uit over de mate waarin de door het Uitgebreid Bureau opgelegde randvoorwaarden bij de BA light dit jaar vervuld worden. Verder mag men niet te lang wachten met de implementatie van de uitgavennorm, die, als hij breed gedragen wordt, een krachtig instrument kan zijn voor de minister van Begroting. De uitgavennorm neutraliseert met zijn vaste percentage voor uitgavengroei per jaar immers de invloed van de conjunctuur. In afwachting is het noodzakelijk dat iedere budgettaire meevaller niet opnieuw wordt uitgegeven en maximaal wordt ingezet voor het afremmen van de schuldgroei of voor de schuldafbouw. In dat verband waarschuwt hij ervoor dat de genoemde hogere ontvangsten ten gevolge van de inflatie niet onmiddellijk worden uitgegeven omdat aanhoudende inflatie op middellange termijn een negatieve impact heeft op de economische groei door het dalende consumenten- en ondernemingsvertrouwen. Een en ander vergt een strenge en alerte minister van Begroting, onderstreept hij.

4.4. Transparantie van de begroting

Wat de transparantie van de begroting betreft, volgt het Rekenhof de voortgang van de kwaliteit van de beleids- en begrotingsrapportering via de algemene toelichting en de BBT's. De vorige jaren is er vooruitgang vastgesteld, voor 2022 noch vooruitgang noch achteruitgang. Er staan verschillende voorbeelden in het rapport, waarvan hij in het bijzonder de ontgoochelende toelichting in het beleidsdomein MOW vernoemt. Ongelukkig is ook de sterke toename van het aantal onvoldoende toegelichte provisies, wat eigenlijk een stap achteruit is inzake transparantie.

4.5. Relanceplan Vlaamse Veerkracht

Het laatste thema is het relanceplan, waarover men in het voorjaar van 2022 een auditrapport van het Rekenhof mag verwachten. In het voorliggende werd alvast getracht een verband te leggen tussen de 180 projecten, de budgettaire informatie uit de eerste twee monitoringrapporten van de Vlaamse Regering en de middelen en uitgaven in de begroting 2022. Dat is heel moeilijk gebleken. De rapportering zelf geeft immers te weinig informatie over de budgettaire uitvoering. De regering had ook beloofd verslag te zullen uitbrengen in het parlement over de 180 projecten, niet alleen over de 158 waarvoor een provisie werd aangelegd, maar ook over de 22 andere die gefinancierd worden met reguliere kredieten van de beleidsdomeinen. In de monitoringrapporten wordt echter alleen over de 158 gerapporteerd.

5. Repliek van minister Matthias Diependaele op het verslag van het Rekenhof over de begroting 2022

5.1. Inleiding

Minister *Matthias Diependaele* dankt het Rekenhof voor zijn rapport, al hoopt hij er ooit een van één pagina te krijgen waarop staat dat de hele begroting in orde is. Het blijkt vooralsnog een te ambitieuze doelstelling.

Het rapport biedt een goed overzicht van de technische aanmerkingen maar ook van de grotere maatschappelijke moeilijkheden en onzekerheden. De rode draad is volgens hem dat elke overheid de plicht heeft om te vermijden dat zij in een groot schuldprobleem terechtkomt en dat niet doorschuift naar de volgende generatie. De Vlaamse Regering treedt de bezorgdheden van het Rekenhof bij en probeert daar stapsgewijs, haalbaar en evenwichtig op in te grijpen, verzekert hij.

5.2. Zeven onzekerheden die op de begroting wegen

Niet elk van de zeven onzekerheden is negatief voor de begroting. De inflatie levert 120 miljoen euro extra op. Niettemin hoort een begroting in theorie evenveel uit te geven als ze ontvangt. Dat dit nu niet het geval is, moet zeker in de gaten gehouden worden.

Wat de vierde golf betreft, heeft de regering op 19 november 2021 alvast middelen vrijgemaakt voor de vaccinatie. Er is nog geen afspraak met de federale overheid; het valt af te wachten of die er komt. Het klopt dat er nog geen akkoord is over het Brexitfonds, maar net als de inflatie kan de uitkomst alleen maar positief zijn voor de begroting.

In het perspectief van de klimaatop in Glasgow en het Vlaamse Klimaatplan werd de hand op de knip gehouden: alle maatregelen zullen binnen de kredieten genomen worden door de heroriëntatie van bestaande, behalve de renteloze leningen, waarover hij een amendement aankondigt.

De Europese middelen voor het plan Vlaamse Veerkracht hebben geen enkel effect op de Vlaamse schuld. De Vlaamse 4,3 miljard euro wordt immers in elk geval uitgegeven.

Zelf is hij voorstander van een streng Europees begrotingskader maar hoe het er gaat uitzien, is nog niet bekend, al zal Vlaanderen er wel zijn mening over geven tijdens de consultatie.

Volgens de juristen van de Vlaamse Gemeenschap gaat het in de plasticbijdrage niet om geld voor de verwerking van plastic, aangezien daar geen Europees beleidsprogramma voor is, maar om een zuivere verhoging van de begrotingsbijdrage, waar-

door het aan de federale overheid is om de bijdrage te betalen. Alle gewesten en gemeenschappen zijn het daarover eens. Hij stelt voor om de brief aan de commissieleden ter beschikking te stellen (elektronische bijlage 11).

5.3. De schuldevolutie

Verder herhaalt hij dat hij het eens is met de opmerkingen over de schuldevolutie, met als eerste bezorgdheid dat de schuld oploopt door het begrotingstekort. Die wordt beantwoord in het pad naar een evenwicht. In tegenstelling tot eerdere berekeningen zou de Vlaamse schuld uitgedrukt in de begrotingsontvangsten eind 2026 niet op circa 110 procent uitkomen maar op 94 procent.

Bovendien wordt een schuldcommissie op poten gezet om het Vlaamse schuldbeleid te analyseren en beleidsaanbevelingen te doen, al geeft hij meteen toe dat er niet gek veel mogelijkheden zijn zonder negatief effect op de begroting.

Een tweede bezorgdheid is de oplopende rente, die nog niet dramatisch is, maar evenzeer in de gaten moet gehouden worden.

5.4. De transparantie van de begroting

Ook met de opmerkingen over de transparantie van de begroting is hij het eens. Hij probeert de begrotings- en beleidstoelichtingen aan te sturen, maar heeft daarover niet altijd het laatste woord. Hij verklaart zich bereid tot overleg met het Rekenhof over de precieze verwachtingen. De minister is ervan overtuigd dat een concrete formulering van wat wordt verwacht ook een meer transparante omschrijving kan opleveren. De minister van MOW Lydia Peeters deelt die bezorgdheid, verzekert hij.

5.5. Nieuwe begrotingsinstrumenten

Tot slot dankt hij het Rekenhof en het parlement voor hun steun aan de nieuwe begrotingsinstrumenten.

6. Debat

6.1. Tussenkoms van Philippe Muyters

Philippe Muyters stelt vast dat het Rekenhof erkent dat de Vlaamse Regering de eerste stap heeft gezet in de richting van een structureel evenwicht, exclusief Oosterweel. Het lid treedt het Rekenhof ook bij dat de weg naar een structureel evenwicht politiek en beleidsmatig haalbaar moet zijn, en dat hij de heropstart van de economie niet mag fnuiken om een tegenslag te counteren. Dat er geen ruimte is voor nieuw beleid en dat er geen reserves worden opgebouwd, tenzij met nieuwe inkomsten of besparingen, bewijst hoe groot en moeilijk die stap is.

Het lid onderstreept ook nogmaals hoe positief de investering is in de nieuwe beleidsinstrumenten om de uitgaven in bedwang te houden.

Met zijn fractie treedt hij de vijf aanbevelingen van het Rekenhof bij, waarvan hij in het bijzonder de laatste vermeldt, namelijk dat elke budgettaire meevaller het best naar schuldafbouw gaat.

Hij volgt het Rekenhof dat de beheersbaarheid van de schuld een aandachtspunt is. Wat de rente betreft, herinnert hij aan het recent pleidooi van Hedwig Vander Borght, voorzitter van de projectgroep Financiën en Begroting in het kader van de VBH, voor schuldfinanciering via korte- en langetermijnleningen, precies omdat de rente-evolutie zo moeilijk te voorspellen is.

Het Rekenhof vindt dat de besteding van de provisies onvoldoende toegelicht is, maar volgens het lid is dat soms de enige manier om ze in de begroting onder te brengen, waarna ze gespecificeerd worden in de volgende maanden. De vraag is wel hoe het parlement bij die invulling te betrekken. Het Rekenhof erkent trouwens dat sommige provisies soms niet groot genoeg zijn. Er zijn immers veel onzekerheden.

Hij sluit zich vervolgens aan bij de vraag van het Rekenhof naar de reden waarom de minderontvangsten van De Lijn nog niet zijn opgenomen.

Zorgwekkend is dat het kwaliteitsniveau van de BBT's overwegend gelijk blijft, terwijl het lid op voortdurende verbetering had gehoopt. Het is alvast geruststellend te horen dat het ook voor de minister een bekommernis is. Naast samenzitten met het Rekenhof om de instructies te verbeteren, ziet hij nog een andere mogelijkheid, namelijk de inzet van best practices om anderen te overtuigen. Kan het Rekenhof daar voorbeelden van geven?

Heeft hij tot slot goed begrepen dat de ontvangsten uit de Europese emissierechten zijn wat ze zijn en dat het Rekenhof niet voorstelt om ze anders te boeken?

6.2. Tussenkost van Björn Rzoska

Björn Rzoska vraagt, wat de onzekerheden betreft, om te beginnen hoe de minister gaat antwoorden op de verwachting dat de coronaprovisie waarin thans is voorzien bij het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin niet zal volstaan voor de aan de gang zijnde vierde coronagolf.

Het Rekenhof rekent voor dat het draaiend houden van de contacttracing en de vaccinatiecentra 26 miljoen euro per maand kost. De Vlaamse Regering heeft vrijdag 19 november 2021 beslist om alvast voor het lopende jaar 2021 in bijkomende middelen te voorzien. Daarnaast wijst het lid op de sectoren die opnieuw met omzetverlies geconfronteerd worden. Ook De Lijn houdt voor 2022 rekening met een verlies van 55 miljoen euro, maar van enige compensatie is in de begroting vooralsnog geen spoor te bekennen. Wordt dat gecompenseerd en hoe?

De begrotingsberaadslaging van 130 miljoen euro die de Vlaamse Regering vrijdag goedkeurde, brengt het totaal voor 2021 aan corona-uitgaven op net geen 2 miljard euro. Het zou niet slecht zijn het parlement een overzicht te bieden van de opdeling van het totale bedrag, suggereert het lid.

Wat de schuldevolutie betreft, is hem in de presentatie van het Rekenhof opgevallen dat het een vraagteken en voorwaarden plaatst bij het evenwicht in 2027. Hoe gaat de minister aan zijn collega's uitleggen dat er de komende zes jaar geen nieuwe beleidsruimte is tenzij via extra inkomsten of besparingen?

Groen steunt wel de uitrol van de nieuwe begrotingsinstrumenten, maar de minister heeft zelf aangegeven dat aan de uitgavennorm nog 'duwwerk' nodig is, wat suggereert dat niet al zijn collega's even enthousiast zijn. Waar staat men met die norm? Wat is de timing? Wanneer wordt hij aan het parlement voorgelegd?

Hij kijkt uit naar de audit van het Rekenhof in het voorjaar van 2022 van de uitvoering van het plan Vlaamse Veerkracht, want voor het parlement is het soms moeilijk te volgen, en dat niet alleen door de provisies en de ruiters waarmee de middelen worden doorgeschoven. In zijn verslag verzamelde het Rekenhof, door extra vragen te richten aan het Departement Financiën en Begroting, heel wat nieuwe informatie over de 1,6 miljard euro aan relance-uitgaven, die niet terug te vinden is in de algemene toelichting noch in de diverse BBT's. Hoe zorgt de minister ervoor dat het parlement de herverdeling van de provisie voor het plan Vlaamse

Veerkracht beter kan volgen? Hoe reageert hij op de kritiek dat het specialiteitsbeginsel wordt geschonden?

Verder vermeldt hij nog andere vraagtekens die het Rekenhof in zijn bijlage 2 bij het verslag plaatst bij overramingen op pagina 6 en 7 en bij het onderbrengen van de jobbonus op pagina 8, die toch een recurrente uitgave is, bij de eenmalige relance-uitgaven. Het Rekenhof merkt bovendien op dat de projecten die niet gefinancierd worden met Europese middelen maar met eigen schuldfinanciering impact hebben op het vorderingensaldo en dus volgens het lid binnen de begrotingsdoelstelling moeten beschouwd worden. De spreker gaat ervan uit dat de Europese Commissie sommige uitgaven die in het relanceplan zijn opgenomen en door de Vlaamse begroting worden gefinancierd, niet beschouwt als uitgaven die in aanmerking komen voor Europese financiering.

Vervolgens drukt het lid zijn ongerustheid uit over de kwaliteit van de BBT's en de opmerking van het Rekenhof daarover. Het is belangrijk dat de minister aangaf daarover met het Rekenhof te willen samenzitten met het oog op verbetering, maar ook het parlement heeft daar een rol in te spelen. Ze zijn niet alleen nodig voor de verbetering van de toelichting in het algemeen maar ook voor de evolutie naar een prestatiebegroting, maar in sommige BBT's worden nauwelijks verbanden gelegd tussen de begrotingsuitgaven en de beleidsbeslissingen. Er is nog werk voor de boeg, concludeert hij.

Tot slot vraagt hij om de raming van de lagere ontvangsten uit de BIV en verkeersbelasting door vergroening te onderbouwen, bijvoorbeeld door het achterliggende model aan het parlement te bezorgen, evenals de stijging met 5 procent van de inschrijvingen, terwijl het Rekenhof toch wijst op de problemen met de levering van onderdelen die de autoproductie vertragen.

6.3. Tussenkost van Anke Van dermeersch

Anke Van dermeersch begint met de macrobudgettaire aspecten. De versnelling van de inflatie leidt tot hogere ontvangsten maar ook tot bijkomende uitgaven. Wat wordt, wat dat betreft, op pagina 36 van het verslag van het Rekenhof verstaan onder het bedrag van 11,4 miljoen euro bijkomende uitgaven? Als het gaat om de indexeringskost voor een maand, is het dan niet te laag?

Beveelt het Rekenhof aan om de budgettaire gevolgen van de nieuwe ramingen van het Federaal Planbureau na afsluiting van de begrotingsopmaak te vertalen in begrotingsamendementen en zo de begroting aan te passen aan de nieuwe cijfers? In de algemene toelichting wordt immers geen rekening gehouden met de weerslag van de naar januari vervroegde indexering, die gebudgetteerd is vanaf juni 2022, van 182 miljoen euro. Is het niet noodzakelijk om dat wel te doen? Zijn de begrotingsuitgaven dan niet onderschat?

Wat het debat over de transparantie van de begroting betreft, gaat ze in op de specifieke provisie van 40 miljoen euro in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, die volgens haar een onderschatting is en bovendien vanwege het principe van de specialiteit niet algemeen inzetbaar. Zou een bijkomende provisie van 180 tot 200 miljoen euro, waarover berichten circuleren, volgens het Rekenhof volstaan? Moet die bijkomende provisie niet met een amendement opgenomen worden in de voorliggende begroting?

Met de sterke groei van de provisies wordt het principe van de specialiteit van de begroting ontweken. Ze heeft begrip voor de aanleg van dergelijke provisies als er grote onbekenden zijn, zoals bij de coronapandemie en de nood aan relancemiddelen, maar die worden dan wel best samengebracht bij Financiën en Begroting, zodat de minister toezicht kan houden op hun verdeling. Keurt het Rekenhof de

genoemde sterke toename van die provisies begrotingstechnisch goed en dat ze soms specifiek aan beleidsdomeinen worden toebedeeld?

Wat het wegvallen van de woonbonus betreft, wil ze weten hoe de volgende cijfers zich tot elkaar verhouden: op pagina 18 van het verslag van het Rekenhof is er sprake van een impact van 91,1 miljoen euro en op pagina 32 van een uitdoving van de woonbonus die geraamd wordt op 141,8 miljoen euro.

Vervolgens gaat ze in op de geconsolideerde schuld, waarvan de cijfers in de meerjarenraming nog werden gecorrigeerd na het indienen van de begroting zoals het Rekenhof aangeeft op pagina 22 van zijn verslag. De tragere uitvoering van het relanceplan is goed voor een vermindering met 1,305 miljard euro van de schuld terwijl de geconsolideerde schuld verhoogt met 88 miljoen euro voor het Klimaatfonds en de dubbeltelling van de Oosterweeluitgaven wordt rechtgezet.

Wat is de visie van het Rekenhof op het feit dat men toch in 1,6 miljard euro VEK voorziet in de begroting 2022 voor de uitvoering van het relanceplan? Bovendien zullen die uitgaven voor een groot deel door schuld gefinancierd worden, aangezien de EU-financiering van het plan Vlaamse Veerkracht maximaal 839,1 miljoen euro bedraagt. Zijn beide niet strijdig met elkaar?

Werd voorts de dubbeltelling van Oosterweel wel degelijk weggewerkt? Waarom zijn de cijfers tussen Lantis en Bouwkost Oosterweel dan verschillend? Als de bouwkost in het cijfer van Lantis zit, hoe komt het dan dat, in de nieuwe tabel, bijvoorbeeld voor BO 2022, het cijfer Bouwkost van 246,944 miljoen euro niet werd opgenomen maar wel het cijfer Lantis van 125 miljoen euro? Hetzelfde doet zich bijvoorbeeld voor bij de meerjarenraming voor het jaar 2024. In de tabel MJR staat Bouwkost 454,038 miljoen euro en Lantis 425 miljoen euro. In de nieuwe tabel is het laagste bedrag opgenomen, met name 425 miljoen euro.

De spreker heeft daar dus twijfels over als ze de nieuwe cijfers voor de meerjarenbegroting 2021-2026 afzet tegen de begrotingsaanpassing 2021 en de initiële begroting 2022 inzake Lantis en Oosterweel. In elk geval heeft de aanpassing van deze cijfers een positief effect op de evolutie van de schuld en de schuldgraad tot 2026.

De spreker stelt ook vast de schuldgraad onder de 100 procent van de begrotingsontvangsten, in termen van de ontvangsten van de Vlaamse Gemeenschap, kan worden gehouden door het niet opnemen van de ziekenhuisfactuur in de schuld. De overschrijding van de grens van 100 procent is een symbolisch feit dat de Vlaamse Gemeenschap in de buurt brengt van andere Belgische overheden met ernstige budgettaire problemen. Het Vlaams Belang deelt dan ook de bezorgdheid van het Rekenhof over de impact van het begrotingstraject op de schuld.

6.4. Tussenkomen van Peter Van Rompuy

Peter Van Rompuy gaat in op de relatie tussen inflatie, rente en schuld. De prognoses tonen een verdubbeling van de schuld op vijf, zes jaar. Belangrijker is evenwel het structurele tekort, dat door de voorliggende begroting significant gereduceerd wordt. Ook de raming van de toename is sinds de vorige gedaald van boven naar onder de 100 procent. Dat neemt niet weg dat de schuldopbouw zorgwekkend is en aandacht verdient.

De spreker vraagt aan het Rekenhof wat het effect zal zijn van een eventuele rentestijging ten gevolge van de opwaartse druk door de inflatie? De schuld is immers in belangrijke mate aangegaan op lange termijn, waardoor een eventuele renteschok maar beperkt doorwerkt op de rentelasten op voorwaarde dat de renteschok niet te lang duurt. Hoe groot schat het Rekenhof de kans in van een sneeuwbal effect?

Zolang de rente lager blijft dan de inflatie krijgt men zelfs het omgekeerde effect, wat men merkt aan de genoemde daling tot onder de 100 procent. Zeer forse groei, gekoppeld aan hogere inflatie, kan de schuldgraad juist doen dalen als een groot deel van de schuld vastgeklit is aan een historisch lage rente. Wat is het meest waarschijnlijke scenario, de rentesneeuwbal of de natuurlijke afbouw?

Welke mogelijke impact ziet het Rekenhof van een rentestijging op de prijzen van het vastgoed? Rekende het Hof de inkomsten van de Vlaamse overheid uit vastgoed mee in de impact van de stijgende inflatie op de begroting? De ontvangsten van de Vlaamse overheid zijn de voorbije jaren sterk toegenomen door de stijgende vastgoedprijzen, wat zich vertaalt in hogere verkooprechten en ontvangsten uit successie- en schenkingsrechten.

6.5. Tussenkost van Ludwig Vandenhove

Ludwig Vandenhove begint met de schuldevolutie van de Vlaamse overheid en het traject daarnaartoe. Is het, nog afgezien van de vraag of de minister zijn collega's warm zal kunnen maken voor het bereiken van het begrotingsevenwicht, niet nodig met het oog op 2027 om bij de technische instrumenten van de heroverweging en de uitgaventoetsingen concrete, realistische doelstellingen te formuleren, met inbegrip van bedragen?

Wat de door het Rekenhof opgesomde onzekerheden betreft, vindt hij dat men het onderscheid moet maken tussen iets technisch als de versnelling van de inflatie, en zaken als het Klimaatplan. Het klopt dat de afspraken inzake klimaat er pas kwamen na de afsluiting van de begrotingsopmaak, maar het lid is het niet eens dat men niet kon voorzien dat ze er zouden komen. De klimaatconferentie was al lang bekend. Klimaat is eigenlijk een dossier waar permanent moet aan gewerkt worden. Had men op dat vlak niet vooruitziender moeten zijn bij de begrotingsopmaak?

Wat is de mening van het Rekenhof over de zogeheten verschillende lades in de Vlaamse schuldenkast? Zo zijn er schulden waar activa of een verdienmodel tegenover staan, zoals Oosterweel en andere productieve investeringen die de Vlaamse Regering buiten zijn doelstellingen laat. Zou het niet logisch zijn om in de normering het onderscheid te maken tussen soorten schuld en hun impact op de terugbetalingscapaciteit van de Vlaamse Gemeenschap? Is het niet enigszins logisch om de integratie van de schuld- en uitgavennorm te coördineren met de hervorming van het Europese Stabiliteitspact?

Hoe reageert de minister wat de financiering van het relanceplan betreft op de kritiek van het Rekenhof op de provisie van 1,6 miljard euro die zonder wettelijke grondslag in de plaats komt van uitgesplitste kredieten? Wat denken het Rekenhof en de minister over de federale werkwijze met een organiek begrotingsfonds met een wettelijke basis in de programmawet? Hij beseft dat ook de federale oplossing geen ideale oplossing is maar vermoedelijk wel een betere dan de huidige Vlaamse oplossing.

Hij sluit zich aan bij de eerdere vragen over de coronafinanciering in de begroting. Is de ene provisie van 40 miljoen euro preventieve gezondheidszorg wel een ernstige raming te noemen van de potentiële uitgaven zoals de derde vaccinatie, contacttracing enzovoort? Volgens hem stelt de vierde golf een serieuze nood aan extra budgettering aan de orde, waarbij hij de beloften aan de evenementensector in herinnering brengt. De omvang daarvan is van nog een andere orde dan de minderinkomsten van De Lijn.

Verder sluit hij zich ook aan bij de bedenkingen van de andere sprekers over het ontbreken van verbetering bij de BBT's en pleit hij ervoor om daar ernstig werk van te maken.

Hij begrijpt dat de plasticbijdrage een begrotingstechnische operatie is en geen inhoudelijk beleid. Kunnen het Rekenhof en de minister dat bevestigen? Klopt het dat men nog niet toe is aan de inning van statiegeld, waarvoor dat bedrag trouwens veel te klein zou zijn, in vergelijking met het buitenland?

Tot slot vraagt hij wat het Rekenhof ervan vindt dat belangrijke beslissingen zoals de klimaatmaatregelen, waarvan hij de gebrekkig onderbouwde vergroening van het wagenpark als voorbeeld geeft, buiten de begroting worden gehouden, ook al werden de Vlaamse klimaatafspraken nauwelijks een maand na de begrotingsopmaak gemaakt. Is dat passend en ernstig?

6.6. Tussenkost van Maurits Vande Reyde

Volgens *Maurits Vande Reyde* werd alles wat hij tijdens de vorige vergadering zei – toen zijn geloofwaardigheid in twijfel werd getrokken – vandaag bijna woordelijk bekrachtigd door het Rekenhof. Het centrale punt is de bezorgdheid over de schuldoopbouw. Er zijn verklaringen voor maar de schuld is enorm hoog en nadert de graad van 100 procent van de jaarlijkse ontvangsten tegen het einde van de meerjarenraming. De rente-uitgaven nemen met 75 procent toe ten opzichte van 2020 tegen 2026.

Ook hij gelooft dat de beheersbaarheid vooralsnog reëel is, maar ziet wel elk jaar een miljard van de beleidsruimte opgaan aan het bekostigen van de schuld. Die situatie dreigt permanent te worden in de komende decennia. Erger nog is het tweede probleem, met name een nettoactiefpositie waarin de schuldgraad hoger is dan de waarde van de vermarktbare activa. De spreker verwijst naar het antwoord van minister Matthias Diependaele op de reeds hierboven aangehaalde schriftelijke vraag van hem aan de minister. Wat nodig is, is een normering die een pad uittekent om de schuld af te bouwen. Een verder uitstel van de uitgavennorm zou dan ook een slechte zaak zijn, besluit hij, maar hij erkent meteen dat het niet simpel is.

Men kan zich afvragen waarom Vlaanderen zich daarmee moet pijnigen terwijl andere Belgische entiteiten dat niet doen. Toch is het volgens hem in het eigen belang en dat van de komende generaties. In elk geval moet er nog tijdens deze legislatuur een pad komen naar die uitgavennorm. Misschien krijgt men deze legislatuur de begroting niet helemaal waar men ze wil, maar men kan wel een pad vastleggen dat ook de volgende politieke generaties ertoe verplicht te zorgen voor een gezonde budgettaire situatie.

Er zijn verschillende opties om tot een dergelijke schuldafbouw te komen, al zijn het er niet oneindig veel. Welke mogelijkheden ziet het Rekenhof naast overschotten boeken of tekorten terugdringen? Welke bieden de Vlaamse participaties, waarvan alvast een betere inventaris op komst is? Enorm positief in dit verband zijn de uitrol van de instrumenten als de uitgaventoetsingen en de Vlaamse Brede Heroverweging.

Wat de uitrol van het relanceplan Vlaamse Veerkracht betreft, stelt de spreker vast dat meer dan 1 miljard euro reeds is vastgelegd maar meer dan 2 miljard euro nog niet. Ziet het Rekenhof, wat het relanceplan betreft, nog andere projecten dan de jobbonus, die daar niet in passen maar er wel worden in ondergebracht? Voor gedetailleerde informatie over de relance-uitgaven per beleidsdomein verwijst hij naar het overzichtelijke antwoord van minister Matthias Diependaele op zijn schriftelijke vraag (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2021-22, nr. 705 aan minister Matthias Diependaele) (elektronische bijlage 12). Is de timing van de vastleggingen voor volgend jaar in orde of ziet het Rekenhof relanceprojecten in de problemen komen?

Zijn fractie heeft begrip voor de opmerkingen van het Rekenhof over de coronaprovisie, die het specialiteitsbeginsel doet verwateren. De onvoorspelbaarheid van de crisis is daar echter een rechtvaardiging voor. Er is alvast een extra provisie

voor de bijkomende derde vaccinatieronde. Volstaat die verhoging volgens de minister of komen er de volgende maanden nog meer?

Bij de ontvangsten uit mobiliteitsfiscaliteit is de centrale vraag hoe men haar kan hervormen rekening houdend met klimaatengagements. Hij stelt vast dat de vergroeningsfactoren de belasting feitelijk verhogen. Volgens hem beseft iedereen vandaag dat er een nieuw kader nodig is, wat een ideale gelegenheid is om werk te maken van een grondige daling van de belastingen en tegelijk van het uiteindelijke doel, zijnde een betere mobiliteit. Vinden het Rekenhof en de minister dat men dit mag doorschuiven naar de volgende regering, of moet er nu al werk gemaakt worden van een robuust nieuw systeem van mobiliteitsfiscaliteit? De spreker is voorstander van het laatste.

6.7. Repliek van raadsheer Jan Debucquoy

Jan Debucquoy beantwoordt eerst de vragen over de provisie. Een parlement moet weten waarvoor de begroting die haar ter goedkeuring wordt voorgelegd, dient. Dat is het specialiteitsbeginsel. Provisies staan daar in het algemeen haaks op. Men kent de besteding immers niet.

Het Rekenhof heeft er begrip voor dat sommige provisie niet te vermijden zijn, zoals de indexprovisie, de COVID-19-provisie, of die voor het relanceplan. Storend is wel dat hun aantal verder stijgt. Het Rekenhof bepleit om een rem te zetten op die vermenigvuldiging. Hoe dan ook moet het parlement, zelfs als een provisie noodzakelijk is, vooraf goed ingelicht worden over de geplande besteding. In zijn rekeningenrapporten heeft het Hof ook altijd aandacht voor de effectieve verdeling.

Voor de verbetering van de toelichting bij de begroting suggereert het Rekenhof de werkgroep Leesbaarheid van de begroting als ideale forum om haar te laten bespreken door de technici van het Vlaams Parlement, het Rekenhof en het Departement Financiën en Begroting. Hij gewaagt van een work in progress. Ook eventuele stappen in de begrotingsinstructies kunnen aan de orde komen. Hij bevestigt dat al de auditeurs van het Rekenhof die betrokken zijn bij de analyse van de begrotingsdocumenten op basis van hun professioneel oordeel de mening toegedaan zijn dat in het afgelopen jaar geen stappen zijn vooruitgezet, zij het evenmin achteruit.

De beslissing over de implementatie van de uitgavennorm komt de Vlaamse Regering toe. Dat is in elk geval moeilijk zolang het economisch klimaat instabiel is, omdat er dan andere budgettaire prioriteiten zijn. De werkgroep Uitgavennorm heeft tot doel het draagvlak te vergroten tijdens de komende maanden. Een eerste oefening zou uitgevoerd worden bij de opmaak van de begroting 2023. Het effect ervan zal ook toegelicht worden bij de meerjarenraming 2022-2027. Het is absoluut wenselijk de norm te verankeren in het volgende Vlaamse regeerakkoord, onderstreept hij.

In de omgang met de vierde COVID-19-golf bepleit het Rekenhof om voorzichtigheidshalve de provisie te verlengen voor 2022. Die van 40 miljoen euro bij het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is onvoldoende, maar daar zijn drie technische oplossingen voor mogelijk. De eerste is het indienen van een amendement bij het ontwerp van uitgavendecreet BO 2022. Men kan ook extra kredieten inschrijven via een begrotingsberaadslaging van de Vlaamse Regering. De derde is om de begrotingsaanpassing 2022 sterk te vervroegen. De keuze is aan de regering, maar er moet in elk geval in extra middelen voorzien worden. Hij herhaalt in dit verband dat de Europese 'general escape'-clausule nog een jaar blijft gelden.

In vergelijking met de vorige zijn de rentekosten licht gedaald in de nieuwe meerjarenraming, mede omdat de gemiddelde rente op de Vlaamse schuld is blijven

dalen. De maturiteitsgraad van de Vlaamse schuld is ook zeer hoog. Het grootste deel zit vast op lange termijn, waardoor de lage rente verankerd blijft. Als de Europese Centrale Bank beslist tot een hogere rente, levert dat alleen een risico op voor de herfinanciering op middellange en lange termijn. Verder is er absoluut geen risico op een rentesneeuwbaaleffect, zoals het federaal Agentschap van de Schuld een paar maanden geleden nog bevestigde in de federale commissie Financiën en Begroting voor de veel grotere federale schuld. Het wordt berekend in functie van de gemiddelde rente op de schuld, het primair saldo van de begroting, en de nominale groei van het bbp. Het klopt verder dat hoge inflatie een goede zaak is voor de verhouding schuld-bbp, omdat het nominale bedrag van die eerste gelijk blijft. Vertalen naar het Vlaamse niveau is moeilijk, omdat alleen al de berekening van het regionale bbp een moeilijke oefening is.

Op de technische vragen van Anke Van dermeersch belooft hij een schriftelijk antwoord, meer bepaald over de verschillende cijfers voor de woonbonus in het rapport van het Rekenhof (elektronische bijlage 10).

Voor de opname van de ontvangsten op het vlak van klimaat zijn er twee opties: een provisie of een organiek fonds. Dat laatste heeft als nadeel dat men niet meer kan uitgeven dan er effectief binnenkomt, terwijl dat nu net het probleem is met de emissierechten. Men weet dat de federale overheid ze ooit zal doorstorten naar de gewesten, maar niet wanneer. Inmiddels moeten wel klimaatmaatregelen gefinancierd worden. Daarom heeft men ervoor geopteerd om af te stappen van het organiek fonds om in de plaats daarvan reguliere kredieten in te schrijven in de begroting, zodat de uitvoering van de maatregelen niet afhankelijk is van de timing van de doorstorting.

Wat de plasticbijdrage betreft, stelt het Rekenhof vast dat er twee opinies zijn. Die van de Raad van State en die van de gewesten. Die opinies staan diametraal tegenover elkaar.

6.8. Tussenkoms van eerste auditeur-revisor Lieven Tydgat

Lieven Tydgat bevestigt dat de technische vragen aan het Rekenhof tegen volgende week schriftelijk zullen beantwoord worden.

6.9. Replik van minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* verwijst voor de minderontvangsten van De Lijn naar de begroting van de vervoermaatschappij en naar minister Lydia Peeters.

De opmerkingen over de coronaprovisie kloppen. Er moet inderdaad bekeken worden wat daarmee gedaan kan worden. De heer Jan Debucquoy heeft de mogelijkheden geschetst: een amendement indienen bij de begrotingsopmaak 2022 of de begrotingsaanpassing 2022 vervroegen. Zijn eigen voorkeur gaat uit naar het eerste, maar het is niet alleen zijn beslissing. Voor de vaccinatie is al wel vrijdag 19 november 2021 een beslissing genomen en in financiering voorzien, zowel voor 2021 als 2022. De derde prik is vastgelegd voor 140 miljoen euro.

Het overzicht van de verdeling van de coronaprovisie 2021 belooft hij schriftelijk te bezorgen (elektronische bijlage 12). Hij heeft begrepen dat er ook een verslag van het Rekenhof over komt.

Het klopt eveneens dat er vanuit het perspectief van de voorliggende begroting, als men die bekijkt als een vast gegeven, de komende zes jaar geen beleidsruimte meer is. Er is voortdurend (meer) geld nodig voor van alles, en daarbij is de vraag altijd van waar dat moet komen. Die vraag heeft men ook gesteld bij de onderhandelingen over het regeerakkoord en dat is ook de gedachte achter de uitgaven-

norm. Een beleidsmaker die nieuwe uitgaven wil doen, moet ook tonen welke andere hij niet (meer) gaat doen. Politici hebben tot taak om prioriteiten af te wegen in een wereld van schaarste. Beleid voeren kan dus nog steeds, maar men moet aangeven waar de middelen vandaan komen, vat hij samen. De uitrol van de uitgavennorm past daarin maar het voorstellen alsof dan de problemen van de baan zijn, is fout. Er zal informatie in de tool van de uitgavennorm moeten worden opgeladen en er zal een aantal beleidskeuzes moeten gemaakt worden bij de opstart van de norm. Zo niet kan men geen norm instellen. Die keuzes worden democratisch gemaakt, onderstreept hij.

Het relanceplan, ter waarde van 4,3 miljard euro, is opgemaakt door de Vlaamse Regering in september 2020. Op dat moment wist zij nog niets over het Europese geld. Het ging om investeringen die men in elk geval wilde doen, onafhankelijk van enige Europese beslissing. Door de Europese bijdrage gaat de Vlaamse begroting wel minder in het rood. Om die 2,2 miljard euro te krijgen, moet men aan bepaalde voorwaarden voldoen. Daarop is de regering op zoek gegaan naar de beleidskeuzes en -initiatieven die daar het beste in passen, zowel binnen het pakket van 4,3 miljard euro als daarbuiten. Een daarvan is de jobbonus. Wat Vlaanderen binnenhaalt aan EU-middelen, vermindert zijn schuld.

De minister deelt de bezorgdheid over de kwaliteit van de BBT's. Hij hangt daarvoor af van de andere ministers en nodigt de leden uit hen daarover te ondervragen in de andere commissies. Zelf belooft hij zijn deel bij te dragen tot een correcte weergave van de BBT.

Over de raming van de ontvangsten uit de BIV belooft hij een schriftelijk antwoord. Met het onderbrengen van alle provisies bij Financiën en Begroting zou hij voorzichtig zijn. Het specialiteitsbeginsel legt immers op dat zoveel mogelijk aan het parlement wordt aangegeven waaraan het geld zal besteed worden. Dat de thans voorliggende middelen bij Welzijn, Volksgezondheid en Gezin zijn ondergebracht, is dan ook correct.

Hij is het eens met Peter Van Rompuy dat het tekort belangrijker is dan de schuld. Hij suggereert om in de commissie een agendapunt te wijden aan uitleg over het schuldbeheer van de Vlaamse overheid. De minister treedt het Rekenhof bij dat het risico op een rentesneeuwbal klein is. Bijna 94 procent van de Vlaamse schuld ligt op lange termijn vast. Er wordt geen rekening gehouden met rentestijgingen omdat de ECB de lage rente wil aanhouden.

De minister blijft erbij dat de beslissingen over klimaat genomen zijn na de begrotingsopmaak. Er worden voortdurend beleidsbeslissingen genomen door de regering en het parlement. Men moet daar flexibel in zijn maar kan de begroting niet elke dag herschrijven. Hij is het wel eens dat klimaat zeer lang het politieke handelen beïnvloedt. Bij elke minister gaat het bestaande budget meer die richting uit dan ooit, waarbij hij Innovatie als voorbeeld geeft.

Op het moment dat de provisie van 40 miljoen euro is ingeschreven, was die raming ernstig en correct. Niemand kan de toekomst voorspellen. Iedereen had verwacht dat de vierde golf dankzij de vaccinatie geen reden voor paniek was. Er zal moeten bekeken worden of en hoe men dat bijstuurt.

Hij onderstreept dat de plasticbijdrage niets te maken heeft met eventueel statiegeld. Hij leest alvast een deel van de genoemde brief van de gemeenschappen en gewesten voor, die nog aan de commissie wordt bezorgd (elektronische bijlage 11). De hoeveelheid plastic is gewoon als parameter gebruikt voor een bijkomende bijdrage, wat een voordeel is, want het economisch gewicht zou hoger zijn. Er is echter geen enkele aanleiding om te denken dat het geld door Europa zal gebruikt worden voor een klimaatmaatregel.

Hij heeft niet gehoord dat het Rekenhof de woorden van Maurits Vande Reyde in de commissievergadering van 16 november over de budgettaire positie van de andere gewesten in vergelijking met de Vlaamse cijfers heeft onderschreven. Het pleidooi van Maurits Vande Reyde voor de uitrol van de uitgavennorm neemt de minister mee naar de regering.

6.10. Tweede tussenkomst van Philippe Muyters

Philippe Muyters bevestigt dat de werkgroep Leesbaarheid van de begroting nog steeds bestaat. Volgens hem kan die wel degelijk een werk op het vlak van de BBT's uitvoeren. De werkgroep wordt trouwens ook genoemd in de mededeling aan de Vlaamse Regering over de uitgaventoetsingen. Hij verzekert dat ook de inbreng van het Rekenhof zal gewaardeerd worden.

6.11. Tweede repliek van Jan Debucquoy

Over de andere mogelijkheden van schuldafbouw zegt *Jan Debucquoy* dat de eerste opdracht is om de schuldopbouw af te vlakken door ervoor te zorgen dat men op termijn niet meer uitgeeft dan men ontvangt. Dat moment is voorzien voor 2027 in de hypothesen van de meerjarenraming. Het zal al heel moeilijk zijn om dat pad aan te houden, voorspelt hij. Al die tijd kan er nog geen sprake zijn van afbouw.

Pas in 2027-2028, en in functie van het nieuwe Europese begrotingskader, kan bekeken worden in welke mate de schuld moet afgebouwd worden. Naast bijkomende ontvangsten en besparingen kan men dan inderdaad sommige overheidsactiva verkopen, maar zover is men nog niet.

De moeilijkheid bij de bepaling van het effect van de stijgende inflatie op de uitgaven is dat veel afhangt van de maand waarin de spilindex wordt overschreden. De uitgaven volgen immers niet automatisch de groei van de inflatie, maar maken sprongen van 2 procent.

Wat het verband tussen de rentestijging, de evolutie van de vastgoedprijzen en de bijbehorende ontvangsten in het kader van verkoop-, schenkings- en successierechten betreft, is het moeilijk in te schatten hoelang de hoge inflatie zal duren en wat het effect ervan zal zijn op de stijging van de rente, die louter afhangt van de politiek van de ECB en waar de Vlaamse Regering totaal geen vat op heeft. Zeker is alleen dat een laag rentebeleid moeilijker vol te houden is naarmate de inflatie stijgt.

Voor de raming van de gewestelijke belastingen wordt altijd gekeken naar de realisaties van het vorige jaar, waarop bepaalde parameters worden toegepast, met name de aanpassing aan de inflatie en de economische groei.

V. Vergadering van woensdag 24 november 2021

Op vrijdag 19 november 2021 plaatste minister Matthias Diependaele een mededeling aan de agenda van de Vlaamse Regering over de uitgaventoetsingen voor de jaren 2022-2024 (elektronische bijlage 8).

Deze mededeling werd op 24 november door minister Matthias Diependaele toegelicht in de commissie en daarna besproken.

1. Gedachtewisseling over de keuze van de thema's voor uitgaventoetsingen door de Vlaamse Regering

1.1. Toelichting door minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* licht toe dat een uitgaventoetsing een evaluatie is van de overheidsuitgaven, waarbij vooral wordt nagegaan hoe doeltreffend de uitgave is, of er neveneffecten zijn, of de taak niet beter wordt overgelaten aan de privésector of leidt tot administratieve overlast. Het resultaat kan zijn dat men efficiëntiewinsten boekt, maar het kan ook zijn dat bepaalde uitgaven of beleidskeuzes wel degelijk als efficiënt bestempeld worden.

De overheidsuitgaven onder de loop nemen, is voor hem de logica zelf. Als overheid moet men zijn beleid en uitgaven continu in vraag durven te stellen. Ook de VBH heeft bevestigd dat uitgaven onder de loop nemen nodig en nuttig is.

De minister maakt ook een parallel met de noodzaak om regelmatig de bestaande regelgeving onder de loop te nemen, aangezien die niet voor de eeuwigheid is geschreven omdat de maatschappij voortdurend verandert.

Bij het doorvoeren van uitgaventoetsingen moeten twee zaken naast elkaar sporen. Enerzijds gaat het om beleidskeuzes die evidencebased moeten zijn, met andere woorden wetenschappelijk onderbouwd. Anderzijds is er een tweede component die gebaseerd is op ideologische keuzes. In een democratie worden immers maatschappelijke keuzes gemaakt. De minister kiest in geen geval voor een technocratie. Dat laatste is veelal een alibi dat gebruikt wordt door politici om zich niet maatschappelijk te moeten verantwoorden.

Zowel de Europese Commissie als de OESO, de NBB en de relancecomités van de Vlaamse Veerkracht raden het gebruik van uitgaventoetsingen aan.

De minister heeft dan ook het initiatief genomen om een mededeling aan de agenda van de Vlaamse Regering te plaatsen waarin acht thema's voor uitgaventoetsingen werden bepaald (elektronische bijlage 8).

Deze acht uitgaventoetsingen zullen worden uitgevoerd gedurende deze legislatuur en dus idealiter opgeleverd worden voor de start van de volgende legislatuur, wat het aangewezen moment is om grote keuzes te maken. Het is dan aan de volgende Vlaamse Regering om daarmee aan de slag te gaan. De minister is ook bereid nog extra thema's voor uitgaventoetsingen te overwegen. Het hoeft dus niet beperkt te blijven tot deze acht thema's.

De betrokken ministers zullen de onderwerpen nog verder specificeren. Ze moeten ook het politiek eigenaarschap op zich nemen en in de loop van 2022 een plan van aanpak opstellen. Het concreet onderwerp aflijnen, de timing van de uitgaventoetsing vastleggen en een aanbesteding uitschrijven betreft de politieke fase.

Daarna neemt de Vlaamse administratie in samenwerking met externe experts de administratieve en apolitieke fase van de uitgaventoetsing voor zich.

De thema's die weerhouden zijn in de mededeling betreffen:

- 1° de bovenbouw boven de subsidies van het Departement CJM (Cultuur, Jeugd en Media): er zijn organisaties die subsidieontvangende partijen ondersteunen bij onder andere het zoeken naar subsidies en het aanvragen van subsidies. Ook de aandachtspunten uit de conceptnota subsidies met betrekking tot de toekenning van subsidies en de controle op de verantwoording van de uitgaven door de administraties zijn vervat in dit thema.

- Daarmee heeft de minister niet gezegd dat vele subsidies niet terecht worden toegekend en niet financieel correct worden verantwoord;
- 2° het hoger onderwijs: kan het hoger onderwijs efficiënter of beter worden georganiseerd? In vele gevallen presteert het hoger onderwijs top zoals in de samenwerking met het bedrijfsleven. Maar zijn er ook aandachtspunten waar moet worden nagegaan of het beter kan en hoe?;
 - 3° duurzaam watergebruik en de organisatie van het waterlandschap;
 - 4° instrumenten van het woonbeleid;
 - 5° de organisatiestructuur van de Vlaamse overheid: er is momenteel sprake van een zekere graad van verkokering. Er moet nagegaan worden hoe de Vlaamse overheid efficiënter kan worden georganiseerd;
 - 6° de modal shift in Vlaanderen: hier kan zowel een studie gebeuren naar de modal shift van het vrachtvervoer als van het personenvervoer. Het kan ook beide zijn. Bereiken de huidige financiële instrumenten de doelstellingen van de Vlaamse overheid inzake de modal shift?;
 - 7° het Vlaams beleid in het kader van de productiviteit: een doorlichting van het Vlaamse beleid met betrekking tot de impact op de productiviteit. Welke beleid heeft een positief effect en welk beleid eerder negatief? En kunnen die punten worden versterkt, respectievelijk gemilderd?;
 - 8° het integreren van de drie zorgbudgetten: er zijn drie zorgbudgetten in de Vlaamse overheid;
 - a) een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden: vroeger heette dit de zorgverzekering. Het is een zorgbudget van 130 euro per maand voor mensen die veel zorg nodig hebben. Dat zijn bijvoorbeeld ouderen die in een woonzorgcentrum verblijven of mensen van alle leeftijden die thuis veel, eventueel professionele, ondersteuning nodig hebben;
 - b) een zorgbudget voor ouderen met een zorgnood: vroeger heette dat de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden. Het is een zorgbudget voor 65+'ers met een zorgnood. Hoeveel dit budget bedraagt, hangt af van het inkomen en van de zorgzwaarte van die oudere persoon. Het is maximaal 606 euro per maand;
 - c) een zorgbudget voor mensen met een handicap: dit wordt ook wel het basisondersteuningsbudget genoemd. Het is een zorgbudget van 300 euro per maand voor zowel kinderen als volwassenen met een mentale of fysieke beperking die aan bepaalde voorwaarden voldoen. Ze krijgen het automatisch en hoeven het niet aan te vragen.
- In het regeerakkoord is opgenomen dat die zorgbudgetten zullen geïntegreerd worden tot één zorgbudget.

1.2. Tussenkomen van Philippe Muyters

Philippe Muyters verklaart aan te zijn van de uitgaventoetsingen.

Onder zijn leiding zal de parlementaire werkgroep Leesbaarheid van de begroting, met onder vertegenwoordigers van het Departement Financiën en Begroting en het Rekenhof, zich de komende maanden buigen over een geheel van richtlijnen of een kwalitatief kader voor de uitvoering van uitgaventoetsingen. De spreker hoopt daarvoor in januari 2022 een eerste insteek klaar te hebben.

Verder verneemt hij graag welke minister welk thema zal trekken. Er zijn acht thema's en negen ministers merkt hij op.

De spreker hoopt dat de bevoegde ministers in overleg met hun administraties tot een weloverwogen keuze komen waardoor het draagvlak van bij aanvang aanwezig is om de uitgaventoetsing te doen zoals het hoort.

1.3. Tussenkost van Björn Rzoska

Björn Rzoska vindt de uitgaventoetsingen een belangrijk instrument om de Vlaamse Regering toe te laten tegen 2027 naar een begroting in evenwicht te evolueren.

De spreker vraagt zich wel af hoe de selectie van de thema's is tot stand gekomen. Hij verwijst daarvoor naar een toelichting van de minister naar aanleiding van de presentatie van de eerste Vlaamse uitgaventoetsing over de dienstencheques op 14 juli 2021. Tijdens deze toelichting sprak de minister over criteria voor de keuze van thema's. Toen zei de minister onder meer dat de uitgaventoetsingen moeten zoeken naar slimmere manieren van financieringen van beleidsprioriteiten en een diepgaand onderzoek van de basisuitgaven moeten doorvoeren.

De spreker wil graag meer zicht op de inhoudelijke onderbouw waarop de keuze van de thema's is gebaseerd. In de nota aan de Vlaamse Regering is daar heel weinig over terug te vinden.

Sommige thema's zijn zeer breed geformuleerd zodat men de vis dreigt te verdrinken, andere, zoals bijvoorbeeld zeer interessante suggesties in de rapporten VBH, zijn dan weer niet weerhouden. Zo verwijst hij naar de suggestie in het VBH-rapport Financiën en Begroting om de fiscale begunstiging van familiebedrijven binnen de erf- en schenkbelasting onder de loep te nemen omdat het in het VBH-rapport als een anomalie wordt bestempeld of de sterke suggestie om de stijging van de kostprijs van de consultancy in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken te analyseren.

Opvallend is ook dat het nog tot eind 2022 kan duren vooraleer de uitgaventoetsingen hun start kennen. Dat is wel behoorlijk lang. Pas de volgende Vlaamse Regering gaat met deze rapporten aan de slag kunnen gaan, met uitzondering van de integratie van de zorgbudgetten. Door de mogelijke verlate start lijkt het voor het verder terugdringen van het begrotingstekort een verloren jaar te worden.

Tot slot noteert Björn Rzoska dat er sprake is van zesmaandelijks rapportering aan de Vlaamse Regering. Zal de rapportering sporen met andere rapporteringen zoals die over de Vlaamse Veerkracht of de monitoringrapporten van het Departement Financiën en Begroting of heeft dat daar niks mee te maken? Zal deze zesmaandelijks rapportage aan het Vlaams Parlement ter bespreking worden voorgelegd?

1.4. Tussenkost van Caroline Gennez

Caroline Gennez stelt namens de Vooruitfractie dat oefeningen als de Vlaamse Brede Heroverweging en de uitgaventoetsingen instrumenten zijn waar haar fractie achter staat.

Zo heeft zijzelf vanuit de oppositie gepoogd het dossier van de dienstenchequesector meer op de agenda te krijgen en heeft ze ter zake verbetervoorstellen en aanbevelingen geformuleerd.

Voor sociaaldemocraten is het beheer van het belastinggeld van de burgers een nobele zaak. De overheid moet het belastinggeld – het geld van iedereen – beheren als een goede huisvader. Ze deelt de stelling van de minister dat er het best geïnvesteerd wordt in zaken die renderen en niet in zaken die geen nut hebben.

De spreker herinnert eraan dat haar fractie in het verleden haar akkoord heeft betuigd om de inzet van uitgaventoetsingen te verankeren in het begrotingsproces. Daarbij moet niet alleen aandacht worden besteed aan de doelmatigheid maar ook aan de efficiëntie van de ingezette beleidsmaatregelen.

Zo geeft ze het voorbeeld van hoorzittingen met de leidend ambtenaren van de Departementen EWI en WSE, VDAB en VLAIO, waaruit bleek dat het marginale nut van subsidies aan grote bedrijven, zeker als die aanvullend zijn op federale subsidies, soms tenderen naar nul. Dan komt snel de vraag waarom O&O-subsidies niet beter worden voorbehouden voor kmo's, waar er meer rendement mogelijk is. De omslag van het subsidiebeleid naar kmo's is ook een mogelijk scenario dat is opgenomen in het VBH-rapport van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie.

Een uitgaventoetsing moet een neutrale benadering hanteren en moet ertoe kunnen leiden dat er geconcludeerd wordt dat de beleidsdoelstellingen beter zouden worden gehaald mocht er meer in plaats van minder geld worden uitgegeven. Besparen op investeringen met een bewezen terugverdieneffect mag geen doel op zich zijn.

Zij citeert daarbij Koen Algoed, secretaris-generaal van het Departement Financiën en Begroting, die stelt dat de belangrijkste doelstelling van een uitgavenbegroting het identificeren van goed beleid is. Daarna is het aan de beleidsmakers die ook ideologische afwegingen laten meespelen in hun keuze van een van de mogelijke scenario's.

Het lijstje van thema's dat in de mededeling aan de Vlaamse Regering werd opgenomen is nogal vrijblijvend en wijkt nogal af van de heel welomschreven doelstelling van de uitgaventoetsing dienstencheques. Er kan maar sprake zijn van een geslaagde uitgaventoetsing als het thema heel duidelijk omschreven is.

Caroline Gennez is blij met de instelling van een subsidieregister zodat men weet welke organisatie voor de uitvoering van welke beleidsdoelstelling wordt gesubsidieerd en hoe aan het eind de realisatie van de doelstellingen wordt beoordeeld en de uitgaven worden gecontroleerd. Uiteraard geldt dat ook voor de bedrijfssubsidies.

De Vooruitfractie wil een aantal suggesties doen waar effectiviteitswinsten mogelijk zijn en waar de kosten niet altijd even eerlijk verdeeld zijn of de investeringen niet altijd even goed renderen:

- de gratis emissierechten (carbon leakage) maar ook de compensatie voor indirecte emissiekosten moeten worden bekeken. De introductie van doorbraaktechnologieën die de productiekosten doen stijgen, moet financieel ondersteund kunnen worden. Een Europees systeem van productstandaarden en grensheffingen moet onderzocht worden;
- een analyse van de enorme kortingen en/of vrijstellingen ten aanzien van energiekosten voor energie-intensieve bedrijven, de concurrentiekracht en het gevaar van de concurrentiespiraal inzake energie binnen de EU;
- de stroomfactuur.

Wat het door de Vlaamse Regering weerhouden thema productiviteitsbeleid betreft, vraagt ze de minister hoe de Vlaamse Regering dat concreet ziet. Een productiviteitsgroei van de economie is van zeer groot belang, stipt ze aan.

1.5. Tussenkoms van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde verklaart een grote fan te zijn van uitgaventoetsingen. Ze zijn van het grootste belang voor betere overheidsfinanciën.

Hij is ook het eens met de reeks maatregelen die de minister gaat inzetten om de efficiëntie van de overheidsuitgaven op te drijven.

Hij vraagt naar de uitwerking van de concrete aanpak en scope van de weerhouden thema's.

Wat het vervolgonderzoek op het VBH-rapport Sociale correcties betreft, vraagt hij de minister of dit losstaat van deze oefening. Bekijkt men ook de linken met de federale overheid?

Wat het thema organisatiestructuur van de Vlaamse overheid betreft, gaat hij ervan uit dat men de verkaveling wil aanpakken.

In het kader van de VBH-oefening is gebleken dat sommige beleidsdomeinen worstelen met capaciteitsproblemen om de VBH-oefening en uitgaventoetsingen tot een goed einde te brengen. Heeft de minister daar een oplossing voor?

1.6. Tussenkoms van Stijn De Roo

Ook *Stijn De Roo* verklaart namens de CV&V-fractie fan te zijn van uitgaventoetsingen om op die manier meer zicht te hebben op de uitgaveneffectiviteit en -efficiëntie van een aantal uitgavenstromen.

Positief is ook dat dat via een grondig onderzoek zal gebeuren en door de bevoegde administraties die het terrein toch het best kennen.

De spreker heeft twee vragen. Hoe gaat het parlement op de hoogte worden gehouden van de vorderingen? Wat is de scope en de frequentie van de rapportering? Hoe ziet men de integratie van de drie zorgbudgetten, een objectief dat in het huidige Vlaamse regeerakkoord is opgenomen? Waarom is dit objectief opgenomen in de acht geselecteerde thema's?

1.7. Repliek van minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* vindt dat men idealiter alle gesuggereerde thema's zou moeten kunnen doorvoeren.

Een van de acht thema's is het thema dat wordt gedeeld door minister-president Jan Jambon en minister Benjamin Dalle, die samen de beleidsdomeinen Cultuur en Jeugd laten analyseren.

Van belang is ook dat de uitgaventoetsingen structureel verankerd worden in de begrotingsprocedure.

In de politieke fase zal de scope van de uitgaventoetsingen worden bepaald, waarna ze door de Vlaamse Regering moeten worden goedgekeurd. De bevoegde minister zal de huidige gekozen thema's verfijnen en de onderzoeksvragen opstellen. Daarna gaat het dossier opnieuw naar de Vlaamse Regering voor goedkeuring.

Er komen nog thema's voor uitgaventoetsingen maar de capaciteit van de administratie laat momenteel niet meer tegelijkertijd toe.

De minister bevestigt dat de uitgaventoetsingen ten allerlaatste eind 2022 moeten opgestart zijn en dat de rapporten tegen het eind van deze legislatuur moeten worden opgeleverd. De minister zou graag hebben dat men geen onnodige tijd verliest want men zal zijn tijd nodig hebben. De timing tegen het eind van de legislatuur is uiteraard niet toevallig omdat het begin van de legislatuur het moment is om de grote beleidskeuzes te maken.

Wat de suggesties van Caroline Gennez betreft, stelt de minister dat zij al ideologische conclusies trekt vooraleer de analyse is gebeurd. Dat is haar goed recht maar de uitgaventoetsingen hebben de ambitie om wetenschappelijk onderbouwd te zijn, waarna het beleid kiest.

Hij verwijst tevens naar het O&O-budget dat kan hervormd worden in die zin dat er geen subsidies meer worden toegekend maar terugbetaalbare voorschotten. Zeker als het onderzoek tot successen leidt die kunnen vermont worden, moet de overheid zijn voorschotten kunnen recupereren. Dat moet onderzocht worden.

De analyse van Maurits Vande Reyde met betrekking tot de capaciteitsproblemen in sommige beleidsdomeinen is terecht. Er wordt bekeken hoe die capaciteit kan worden opgevoerd.

VI. Vergadering van 7 december 2021

Op 7 december 2021 werd:

- in het kader van de bespreking van de begrotingsopmaak 2022 een nieuwe vragen- en antwoordenronde georganiseerd;
- het basisrapport van de Vlaamse Regering over grote projecten en programma's 2021 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 52/1) toegelicht en besproken;
- het luik Financiën en Begroting (hoofdstuk 1. Algemeen, hoofdstuk 6. Financiën en Begroting en hoofdstuk 8. Inwerkingtreding) van het ontwerp van programmadecreet 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 986/1) besproken en gestemd. Het volledige verslag daarvan kan men lezen in het verslag van de bespreking door de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie van het ontwerp van programmadecreet 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 986/2);
- het ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 19/1) besproken en gestemd.

1. Vragen- en antwoordenronde begrotingsopmaak 2022 en ontwerp van programmadecreet 2022

1.1. Tussenkoms van Maurits Vande Reyde

1.1.1. Begrotingsopmaak 2022

Maurits Vande Reyde noemt de coronaprovisie van 500 miljoen euro die door de Vlaamse Regering bij amendement wordt ingediend op het ontwerp van uitgavendecreet 2012 logisch.

Een ander nieuw element sinds de vorige vergadering is de indiening van het ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 19/1), dat 130 miljoen euro aan de coronaprovisie voor 2021 beoogt toe te voegen en gecompenseerd wordt door de onderbenutting van de kredieten voor de jobbonus, waardoor het begrotingstekort voor 2021 niet vergroot.

Daarnaast kwam nog het bericht dat Moody's de rating van Vlaanderen verlaagt.

Op grond daarvan verzoekt het lid om een geüpdatete stand van zaken betreffende het vorderingensaldo en de schuld. De genoemde aanpassingen duwen het vorderingensaldo en de schuld verder de hoogte in. Zelf berekende hij alvast dat de schuld toeneemt tot 96 procent van de ontvangsten tegen 2026.

Van de overbruggingskredieten aan sectoren die getroffen worden door de maatregelen van de vierde coronagolf neemt hij aan dat die de komende jaren terugbetaald worden en dus de schuld niet verhogen.

De update vraagt hij zowel voor de meerjarenraming, de schuldprognose, het tekort in 2022 als de uitvoering van de begroting 2021.

Kunnen, wat dat laatste betreft, net zoals vroeger opnieuw de periodieke monitoringrapporten ter beschikking van het parlement worden gesteld?

Tot slot informeert hij in dit verband naar het extra bedrag van 200 miljoen euro VEK die in de regeringsamendementen op het ontwerp van uitgavendecreet 2022 is opgenomen voor verbintenissen die in 2021 zijn aangegaan maar pas in 2022 worden vereffend. Over welke zaken gaat dat?

De ratingverlaging en zijn eigen waarschuwing daarvoor enkele weken geleden zijn geen prettige boodschappen, maar de schuldproblematiek is nu eenmaal iets dat de aandacht van het beleid verdient. Wat Moody's besliste, mag men niet dramatiseren, maar men moet er wel het belang en de betekenis van inzien. Die laatste is dat Vlaanderen algemeen genomen meer zal moeten betalen voor de schulden die het in de toekomst aangaat, omdat zijn kredietwaardigheid lager wordt ingeschat dan voor de coronacrisis.

Welke concrete gevolgen van de ratingverlaging verwacht de minister met name voor de financieringsvoorwaarden? Heeft hij indicaties dat het ratingbureau Fitch de ratingverlaging zal volgen, zoals volgens het lid te verwachten valt, waarbij hij erop wijst dat dergelijke bureaus niet willekeurig beslissen maar de inschatting van de kapitaalmarkten volgen.

Klopt het bericht dat de minister een traject naar schuldafbouw aan de Vlaamse Regering zal voorleggen? Alvast volgens het lid is dat nodig, zeker in de context van de stijgende inflatie en grondstof- en energieprijzen bij blijvend lage rente, een toxische cocktail die zorgt voor collectieve verarming. Dingen worden immers duurder zonder compensatie. Dat liquide middelen of spaargeld minder waard worden, wordt verder in de hand gewerkt als men niets doet aan de schuld.

Welke mogelijke pistes voor schuldafbouw ziet de minister? De eerste is de tekorten verder afbouwen en het is goed dat daar alvast een traject voor is bepaald. Daarnaast kunnen participaties en uitgaven bekeken worden. Verder ziet hij zelf niet zoveel mogelijkheden, zeker als men het relanceplan onverkort wil uitvoeren met minder Europese relancemiddelen. Wat gaat in het voorstel van de minister inzake schuldafbouw staan? Wordt het ook aan het parlement voorgelegd? Wordt het geconcretiseerd in de uitgavennorm? Komt er een speciale schuldnorm? Tot slot onderstreept hij nogmaals dat hij het initiatief van de minister een goede zaak vindt.

1.2. Tussenkost van Anke Van dermeersch

1.2.1. *Ontwerp van programmadecreet 2022 – hervorming van de registratierechten*

Anke Van dermeersch geeft haar visie bij hoofdstuk 6. Financiën en Begroting van het ontwerp van programmadecreet. In elk geval is ze van mening dat de hervorming van het verkooprecht de Vlaamse burger veel harder zal treffen dan de minister zegt – 290 miljoen extra ontvangsten op kruissnelheid – en dat in combinatie met de klimaatmaatregelen een ontwrichting van de vastgoedmarkt dreigt.

De spreker heeft het over foute beslissingen. De uitgavendrift van deze Vlaamse Regering is veel te hoog waardoor de Vlaamse overheid in 2022 opnieuw 5,4 miljard bijkomend moet financieren. De schuldgraad evolueert op termijn naar 100 procent of meer van de jaarontvangsten van de Vlaamse overheid.

Daarbij komen nog de uitgaven in het kader van wat ze de klimaathysterie noemt. De verplichte energetische renovatie die wordt opgelegd bij de aankoop of het bezit van een woning zal een zeer zware impact hebben op de woonmarkt zowel voor kopers als verkopers. De kopers zullen bijkomende middelen moeten zoeken om

te renoveren, de verkopers zullen de waarde van hun woning zien dalen. Sommige oudere woningen zullen ronduit onbetaalbaar worden. Sommige andere waardeeloos. Er is een ontwrichting van de vastgoedsector in de maak.

Bovendien zijn bepaalde lobbygroepen zoals de Boerenbond en de natuurbewegingen erin geslaagd het verkooprecht van onbebouwde landgoederen en gronden waarvoor een natuurbeheersplan bestaat op 10 procent te houden. Ze verwijst naar pagina 35 van de toelichting bij het ontwerp van programmadecreet 2022: "In afwijking van het algemeen tarief van 12% wordt, in een nieuw artikel 2.9.4.2.15, van de VCF, voor verkoopovereenkomsten van onbebouwde landgoederen en van onbebouwde onroerende goederen waarvoor een natuurbeheerplan type twee of drie als vermeld in artikel 16ter, §1, 2° en 3°, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, is goedgekeurd conform artikel 16octies van het voormelde decreet, het huidige verkooprecht van 10% behouden." De spreker vraagt zich af waar dit gaat eindigen en ziet dit slecht aflopen.

1.2.2. *Begrotingsopmaak 2022*

Vervolgens maakt ze haar opmerkingen over de begrotingsontwerpen 2022, waarbij ook zij het amendement van de Vlaamse Regering over de coronaprovisie van 500 miljoen euro en het VEK van 200 miljoen euro vermeldt. Ook zij wil weten welke verbintenissen men wil aanrekenen op de VEK van 200 miljoen euro. Ze vermoedt dat het geen corona-uitgaven betreft. Hoe zit de overboeking van de provisies naar specifieke uitgavenartikelen precies in elkaar?

Bij de daling van de rating van Moody's van de Vlaamse overheid naar AA3 memoreert ze hoe een jaar geleden hetzelfde ratingbureau al een negatief vooruitzicht voorspiegelde, waarin het aandrong op een degelijk en verantwoord herstelbeleid.

Toen ze dat aanhaalde, repliceerde de minister dat alles in orde was omdat de rating niet verlaagd was. Dat is ze deze keer wel. Hoe reageert hij nu? De verwijzing naar de oplopende schuldenberg is niet bepaald geruststellend. Het komt er nu op aan Moody's ervan te overtuigen dat de Vlaamse Regering niet op grotere voet wil leven dan zijn aan een gezapige groei gekoppelde inkomsten. Ze herhaalt daarom haar eerdere pleidooi om iets te doen aan de uitgavengroei. Wat plant de minister ter zake?

1.3. Repliek van minister Matthias Diependaele

1.3.1. *Begrotingsopmaak 2022*

Minister *Matthias Diependaele* legt uit dat er op de begrotingsontwerpen 2022 zoals elk jaar amendementen van de regering zijn om tegemoet te komen aan de opmerkingen van het Rekenhof. Het betreft voornamelijk technische zaken, waarop hij inhoudelijk niet ingaat.

Dat doet hij wel met het amendement over de coronaprovisie. Die was bij de begrotingsopmaak in september ingeschreven voor 40 miljoen euro bij het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Gelet op de vierde golf wordt nu opnieuw een algemene coronaprovisie ingeschreven van 500 miljoen euro VAK en 700 miljoen euro VEK. Die extra VEK is nodig om eventueel beslissingen die nu worden genomen, te kunnen aanrekenen in 2022. Vastleggingen gebeuren in het jaar waarin een recht op uitbetaling wordt geopend, legt hij uit, waarbij hij het voorbeeld geeft van de recente beslissing om de lokale besturen te subsidiëren voor het openhouden van de vaccinatiecentra tot eind april 2022 voor de derde prik. De kredieten voor de uitbetaling zijn in dat jaar nodig in de vorm van VEK. Vandaar het verschil van 200 miljoen euro.

Verder is er beslist om de maatregel inzake de handelshuurleningen te verlengen, waarvoor een bedrag van 100 miljoen euro wordt ingeschreven.

Wat de noodkoopleningen en energieleningen betreft, was het bedrag van 40 miljoen euro opgesplitst in 2 keer 20 miljoen euro. In de betreffende beslissing ging het over een budget van 40 miljoen euro voor 2021 en 2022, waarvoor nu een begrotingsruiter is opgenomen om het niet gebruikte gedeelte over te kunnen dragen naar 2022. De ingeschreven machtiging om energieleningen te verstrekken wordt opgetrokken tot 172 miljoen euro in uitvoering van het Vlaams Klimaatplan.

Voorts vermeldt hij de mogelijkheid tot toekenning in 2022 van een prijs aan paralympiërs in het licht van de gelijke verloning. Vanaf de volgende Olympische Spelen zal het BOIC zelf de gelijke behandeling inzake trekking onder de atleten betalen.

Een ander belangrijk amendement betreft PFAS. Enkele weken geleden is de beslissing genomen dat de perimeter om de bevolking te testen zal worden geprefinancierd en daarna teruggevorderd, desnoods via de rechtbank, van 3M. Daarvoor wordt in de uitgavenbegroting bij Welzijn in een bedrag voorzien van 8,7 miljoen euro VAK en 4,2 miljoen euro VEK. Bij Omgeving worden de inkomsten ingeschreven op een algemeen ontvangstenartikel.

Hij heeft begrip voor de vraag om een herberekening van de schuld, maar wijst meteen ook op de foutenmarge vanwege de onzekerheden. Wat de monitoring betreft, herinnert hij aan de afspraak om voortaan nog twee keer per jaar te rapporteren: in februari en eind december. Hij stelt voor om vast te houden aan de afgesproken momenten.

Wat de rating betreft, waarschuwt hij in het algemeen voor de voorspelling van toekomstige ratingverlagingen. Alleen die van Fitch is officieel – Fitch heeft een contract met de Vlaamse overheid –, die van Moody's is officieus. Als men de rapporten van die laatste leest, ziet men overigens dat zijn beslissing geen kwestie is van slecht financieel beleid door de Vlaamse Regering.

Hij herinnert eraan dat Moody's Vlaanderen altijd een hogere rating heeft gegeven dan de federale overheid, wat uitzonderlijk is. Het motief was steeds dat de Vlaamse overheid minder bedreigd is door crisissituaties. De laatste jaren heeft de Vlaamse Regering wel het hoofd moeten bieden aan de coronacrisis en zich verantwoordelijk moeten opstellen om de economie te ondersteunen. Dat maakt begrijpelijk waarom het gradatieverschil met de federale overheid er op dit moment niet meer is.

Hij verzekert dat hij zich wel degelijk zorgen maakt over de verlaging van de Vlaamse kredietwaardigheid. De verarming waarover Maurits Vande Reyde spreekt, is echter de verantwoordelijkheid van regeringen die niet de politieke moed opbrengen om hun begroting in de richting van een evenwicht te sturen maar meesurfen op de golf dat schulden alleen maar op papier zouden bestaan en niet hoeven betaald te worden. Zij zorgen ervoor dat de ECB zich in een catch 22 bevindt en niet anders kan dan de intrest laag houden, en dus onrechtstreeks zorgt voor de verarming van de burger.

In het rapport van Fitch staat bovendien dat, mocht er geen federale overheid zijn en Vlaanderen apart zou bekeken kunnen worden, het een betere rating zou krijgen dan vandaag. Volgens hem is de kans op een verlaging dan ook klein. Alle ratingbureaus en financiële markten blijven een groot vertrouwen hebben in de leningcapaciteit van de Vlaamse overheid, vat hij samen. Hij verwacht van de daling niet onmiddellijk een groot effect op de intresten, al kan hij niet uitsluiten dat er enig effect zal zijn. Elk order dat wordt geplaatst, krijgt vooralsnog een veelvoud aan reacties, stelt hij gerust.

Hij kan de voorstellen inzake zijn schuldafbouwplan vlak voor de vergadering daarover met de regering niet aan iemand anders onthullen. Over de evidenties heeft men het al gehad in de commissie. De eerste blijft overschotten boeken, wat op dit moment niet evident is en zeker niet op korte termijn. Wat de uitgaven betreft, wijst hij erop dat de twee grootste beleidsdomeinen gevormd worden door Zorg en Onderwijs, waardoor het Vlaams Belang eigenlijk pleit tegen loonsverhoging in die beleidsdomeinen.

Een andere optie, zij het evenmin eenvoudig, is de afbouw van participaties. Tegelijk verdwijnen immers de dividenden als inkomsten voor de begroting. Bij die afweging mag men niet over een nacht ijs gaan, waarschuwt hij.

De andere mogelijkheden wil hij eerst doorpraten met de regering, om te bekijken hoever men daar kan springen. Een idee van paars-groen waar hij dan weer niet mee speelt, is dat van sale-and-lease-back, wat absoluut niet verstandig is gebleken.

Aan Anke Van dermeersch vraagt hij eens te meer welke uitgaven zij zou schrappen om aan de bedragen te komen die ze naar voren schuift. Als haar fractie tegen hogere lonen en werkbaar werk in zorg en onderwijs is, moet zij dat maar zeggen. En ook daarmee komt men trouwens nog niet aan het genoemde bedrag.

1.3.2. Ontwerp van programmadecreet 2022 – hervorming van de registratierechten

Voor de hervorming van de registratierechten mikt de regering op een break-even, al geeft hij meteen toe dat dit zeer moeilijk correct te ramen is. Het is mogelijk dat de schommelingen groter blijken dan verwacht en dan zal men dat moeten bekijken. De meeneembaarheid wordt pas afgeschaft in 2024, en dus mag men de opbrengst van 155,2 miljoen euro niet zomaar bij de 44 miljoen euro optellen.

Verder onderstreept hij nogmaals dat de verlaging van de registratierechten nooit en op geen enkele manier een compensatie is geweest voor de afschaffing van de woonbonus. Wel wordt de budgettaire opbrengst van die laatste tijdens deze legislatuur omgezet in de financiering van de verlaging van de registratierechten.

De woonbonus wordt afgeschaft omdat hij een ongunstig effect had op de woningprijzen. Het is ook een totaal ander systeem, dat in 2005 is ingesteld om mensen te ondersteunen die op lange termijn een hoge rente moesten betalen. Die hoge rente is er niet meer, maar hij is vervangen door een nieuw probleem: starters hebben een hoger bedrag nodig dan vroeger om de woningmarkt te betreden – eigen inbreng – omdat ook de woningprijzen zijn blijven stijgen. Daarop vormt de verlaging van de registratierechten het antwoord.

Tegelijk is het tarief voor een andere dan de eerste en enige woning verhoogd, omdat instappers ook steeds meer concurrentie ondervinden van beleggers. Verder vermeldt hij nogmaals de afschaffing van de meeneembaarheid vanaf 2024 en de reductie tot 1 procent voor een ingrijpende energetische renovatie.

1.4. Tweede tussenkomst van Maurits Vande Reyde

1.4.1. Begrotingsopmaak 2022

Volgens *Maurits Vande Reyde* zitten de minister en hijzelf op dezelfde lijn wat betreft de bezorgdheid over de schuldopbouw en de noodzaak om er iets aan te doen. Hij bedankt hem voor het heldere antwoord op de volgens hem logische vraag om uitleg over de bestemming van de 200 miljoen euro VEK.

Verder heeft hij begrip voor de ijkingsmomenten van de monitoringrapporten, maar blijft hij erbij dat een update van de meerjarenraming nuttig is. Een heel jaar wachten op de volgende is immers lang in een uitzonderlijke situatie als de huidige. De verhoging van de schuld met 700 miljoen euro is belangrijk genoeg als aanpassing om een uitzonderlijke update van de informatie te verantwoorden, suggereert het lid. Die laatste is nodig om vat te blijven hebben op de snel evoluerende schuld.

De spreker heeft niet willen zeggen dat de ratingverlaging tot collectieve verarming leidt, want hij begrijpt dat die een effect is van de inflatie bij blijvend lage rente. Het zijn vooral zij die werken, sparen en ondernemen die van deze rentepolitiek het slachtoffer zijn.

Zelf heeft hij in het rapport van Moody's vooral de inschatting van de schuldproblematiek gelezen als motief van de verlaging, maar misschien is het een combinatie met het door de minister genoemde gebrek aan crisisbestendigheid. Het lid verzekert dat hij niet doelt op een ratingverlaging bij Fitch, maar alleen peilde naar indicaties daarvoor, in het licht van de officiële contacten met dat bureau. Men stelt immers vast dat bureaus elkaar vaak volgen. Dat er voorlopig geen zijn, is alvast een goede zaak.

Hij had niet verwacht het hele voorstel over schuldafbouw als primeur te krijgen, maar wou vooral weten hoe de minister het wil verankeren. Moet het vastgemaakt worden aan een uitgavennorm? Of mikt hij op ad-hocafspraken om met deze regering in de nabije toekomst de schuld met een bepaald percentage af te bouwen? Kiest hij voor een structurele dan wel eenmalige aanpak?

1.5. Tweede tussenkomst van Anke Van dermeersch

1.5.1. *Begrotingsopmaak 2022*

Anke Van dermeersch spreekt tegen dat haar fractie tegen de uitgaven in zorg en onderwijs zou zijn. Haar kritiek richt zich niet op de provisionele middelen maar op de reguliere voor nieuw beleid dat voortspuit uit het regeerakkoord, maar verspreid is over alle domeinen en ministers. Die spiraal is op gang gebracht bij de opmaak van de begroting 2020.

De algemene coronaprovisie, die bij amendement op het ontwerp van uitgavendecreet 2022 wordt ingevoerd, is inderdaad nodig en ze had zelf al opgemerkt bij het begin van de bespreking dat de provisie bij Welzijn, Volksgezondheid en Gezin te beperkt en te specifiek omschreven was. Ook de toevoeging van 130 miljoen euro aan de provisie van 2021 zal de regering goed kunnen gebruiken. Haar fractie staat achter de inzet van middelen om de coronacrisis te bestrijden, verzekert het lid.

Wat de ratingverlaging betreft, blijft ze ongerust over de toekomst en over de vraag of het huidige beleid de begroting weer op het juiste spoor zal weten te zetten. Ze wijst erop dat in de meerjarenraming bijvoorbeeld de ziekenhuisfactuur niet wordt meegeteld bij de schuld, terwijl dat zou moeten, naast het feit dat men geen rekening houdt met de lagere steun die van Europa mag verwacht worden in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht en dat men de schuld deels verschuift naar de toekomst, wat reeds resulteerde in een nieuwe tabel over de geconsolideerde schuld.

1.6. Tussenkomst van Arnout Coel

Arnout Coel stoort zich aan de ondertoon van sommige leden, die suggereren dat de minister onvolledige cijfers bezorgt. De spelregels bij de begroting zijn duidelijk, net als de momenten waarop de cijfers worden vastgelegd, hoe dat gebeurt en hoe

ze worden besproken. In theorie kan men ze elke dag aanpassen, maar dat zou de stabiliteit van het debat niet ten goede komen en niemand vooruithelpen.

1.7. Tweede repliek van minister Matthias Diependaele

1.7.1. *Begrotingsopmaak 2022*

Minister *Matthias Diependaele* preciseert nogmaals dat Moody's de Vlaamse overheid officieus volgt. Hij neemt aan dat ze dat doen om volgende keer te kunnen deelnemen aan de volgende aanbesteding. Fitch, het officiële ratingbureau, heeft op 1 oktober 2021, dus kort na de communicatie over de begroting, de Vlaamse overheid bijgesteld van negatief naar stabiel, waaruit hij concludeert dat het begrotingswerk mogelijk een positief effect had, al weet hij niet in welke mate dat meespeelde. De rating op lange termijn werd bevestigd op AA, die op korte termijn op F1+. Het derde bureau, S&P, volgt de Vlaamse overheid niet. De volgende rating is in maart 2022.

Wat het motief voor de verlaging betreft, zijn schuldpositie en kwetsbaarheid voor crisis verbonden. Het ene volgt op het andere.

Van Anke Van dermeersch heeft hij nog altijd niet gehoord waar zij dan wel zou knippen in de uitgaven ter waarde van 5 miljard euro. Dat blijft een goed bewaard geheim. Natuurlijk zijn er nog veel onduidelijkheden. Pas in juni 2022 zal er zekerheid zijn over de Europese middelen. Blijkbaar wil de Commissie de landen die goed presteren, straffen, en laat zij het responsabiliseringsbeginsel meer en meer los, stelt de minister vast. Hij betreurt dat ten zeerste. Een en ander zal ook afhangen van wat tegen dan uit de monitoring is gekomen, en, omdat er voortdurend onzekerheden zijn, blijft hij ervoor pleiten om dat op de juiste momenten te doen.

Het antwoord op de vraag over de vaccinaties is al voorbereid, verzekert hij nogmaals.

1.8. Derde tussenkomst van Anke Van dermeersch

Anke Van dermeersch las in De Morgen van 6 december het omgekeerde, namelijk dat de vooruitzichten voor alle regio's worden bijgesteld van stabiel naar negatief. Matthias Diependaele legt haar uit dat hij het had over de officiële rating van Fitch op 1 oktober 2021.

1.9. Derde tussenkomst van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde herhaalt zijn vraag of het voorstel van de minister over de schuld mikt op normering dan wel op afzonderlijke maatregelen.

1.10. Derde repliek van minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* antwoordt dat die keuze samenhangt met de rest, en dat hij daar eerst mee naar de regering moet. Het zou dan ook niet correct zijn om de zijne vooraf publiek te maken.

1.11. Vierde tussenkomst van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde ziet wel wat het wordt.

2. Basisrapport van de Vlaamse Regering over grote projecten en programma's 2021

2.1. Toelichting door minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* licht het rapport aan de hand van een powerpointpresentatie (elektronische bijlage 21) toe. Zoals men weet, vindt dit rapport haar rechtsbasis in het kaderdecreet Grote Projecten en Programma's van 22 maart 2019.

De minister brengt nog eens in herinnering dat het de bedoeling van dit rapport is om een goede informatieverstrekking te bieden aan zowel de bevolking als de bedrijven over bepaalde grote projecten en programma's. Dit rapport moet ook een meer efficiënte controle toelaten door het Vlaams Parlement. Zoals het decreet voorschrijft, heeft de Vlaamse Regering op 28 mei van dit jaar een lijst van projecten en programma's gepubliceerd waarover zou worden gerapporteerd.

Bij het opstellen van deze lijst werd rekening gehouden met de definities uit het decreet Grote Projecten en Programma's – waarbij de focus ligt op alternatief gefinancierde projecten. Er werden door het Vlaams Parlement geen projecten meer aan deze lijst toegevoegd.

Wat moet volgens het decreet verstaan worden onder grote projecten en programma's (slide 3, toepassingsgebied)? Een groot project is een geheel van niet-routinematige en in de tijd beperkte activiteiten waarvoor de Vlaamse Gemeenschap of de Vlaamse rechtspersonen de volledige of gedeeltelijke verantwoordelijkheid dragen, en die substantiële financiële consequenties en grote uitvoeringsrisico's inhouden.

Een groot project heeft een investeringswaarde van ten minste 100 miljoen euro als het om werken gaat en 20 miljoen euro als het om een levering of een dienst gaat.

Een groot programma heeft op haar beurt een investeringswaarde van ten minste 200 miljoen euro. Programma's worden beschouwd als een verzameling van investeringsprojecten die uit eenzelfde masterplan of beleidsplan voortvloeien en op die manier als een geheel door de Vlaamse Regering werden geïnitieerd.

Wanneer we deze achttien grote projecten en programma's verder uitsplitsen in concrete deelprojecten komen we aan een totaal van 36 deelprojecten (slide 4, lijst van projecten). Dit is minder dan vorig jaar. De voornaamste reden is het wegvallen van een aantal projecten inzake missing links die in de vorige editie door het Vlaams Parlement werden toegevoegd naar aanleiding van een rapport van het Rekenhof.

De reden voor het niet meer opnemen van deze projecten is dat ze ofwel een te klein investeringsvolume hadden ofwel nog te prematuur zijn om effectief opgenomen te worden in het rapport. Een groot deel van deze projecten werd om deze reden toegevoegd aan de indicatieve lijst van toekomstige projecten.

Een andere reden waarom het aantal deelprojecten dit jaar kleiner is, is omdat een aantal van de niet meer opgenomen projecten werd onderverdeeld in meerdere kleine deelprojecten. Zo werden bijvoorbeeld het project A12 Boom-Antwerpen (ML 23) en het project Omvorming N49 Westkapelle-Zelzate tot autosnelweg (ML 6) elk onderverdeeld in tien kleinere deelprojecten, met een eigen procesverloop. Velen hiervan bevinden zich bovendien nog in een voorbereidende fase.

Hoewel de lijst dus korter is dan vorig jaar, zijn er in deze editie meer projecten die ofwel in de gunningsfase ofwel in de bouwfase zitten. Van de projecten uit dit rapport bevinden zich:

- vijf projecten in de voorbereidingsfase;
- twee projecten in de bouwfase (een meer dan vorig jaar);
- zestien projecten doorlopen momenteel de gunningsfase (vier meer dan vorig jaar). Het merendeel van deze projecten bevindt zich binnen het programma Projectspecifieke DBFM voor Schoolinfrastructuur;
- dertien projecten bevinden zich reeds in de operationele fase. Het gaat hier om de langlopende pps-projecten.

De coördinatie en stroomlijning van dit rapport werd verzorgd binnen het Departement Financiën en Begroting. Belangrijk hierbij om mee te geven is dat de gegevens in dit rapport werden aangeleverd door de bij de projecten betrokken administraties en entiteiten.

Gezien de structuur en opbouw van het rapport (slide 5) vorig jaar positief werd ervaren door deze commissie werd hieraan vastgehouden. Het basisrapport bevat opnieuw een interactieve inhoudsopgave. Dit helpt mee om de navigeerbaarheid en leesbaarheid van het rapport te verhogen.

De inleiding wordt opgevolgd door een indicatieve lijst van toekomstige projecten. Vanaf pagina 14 worden de individuele projecten – die de kern van dit rapport vormen – besproken. Definities van begrippen, duiding bij de gehanteerde kleuren-codes en afkortingen vindt men terug aan het einde van het rapport.

Vorig jaar gaf Björn Rzoska de opmerking mee dat de grafische weergave van de beschikbaarheidsvergoedingen niet genoeg detail bood. Om dit op te lossen heeft de minister een overzichtstabel laten toevoegen als annex. Hierin worden de geraamde beschikbaarheidsvergoedingen tot en met 2026 weergegeven voor alle projecten die tot contractsluiting zijn gekomen.

Op die manier wordt een positief gewaardeerd element uit de vroegere Rapportering Alternatieve Financiering overgenomen in dit rapport.

In de indicatieve lijst (slide 6) van toekomstige grote projecten en programma's staan enerzijds projecten die de procesaanpak voor complexe projecten volgen en die zich nog in de onderzoeksfase bevinden. Anderzijds werden ook projecten opgenomen waarover de Vlaamse Regering reeds een principiële beslissing met betrekking tot de opstart van het project of programma heeft genomen, maar die nog niet aanbestedingsrijp zijn.

Naast het voorwerp van het project of programma wordt een kernachtige indicatie gegeven van de investeringswaarde en de beoogde timing van de projecten op deze indicatieve lijst.

Op deze manier kan de lijst aan het Vlaams Parlement, de private sector en het publiek een indicatieve vooruitblik geven op belangrijke toekomstige investeringsprojecten van de Vlaamse overheid.

Dit jaar zijn er 26 projecten opgenomen, veertien meer dan vorig jaar. Deze toename komt enerzijds door de opname van een aantal projecten inzake missing links die vorig jaar in het basisrapport zelf stonden. Anderzijds komt dit door de toevoeging van een aantal nieuwe projecten. Zo besliste de Vlaamse Regering op 16 juli 2021 dat het beleidsdomein MOW het programma Asset Management verder mag uitwerken als potentieel Vlaams pps-programma met twee DBFM-projecten voor de aanpak van kunstwerken, het DBFM-project Sluizen, bestaande uit

Herbouw sluizen Boven-Schelde en Dampoortsluis en het DBFM-project Beweegbare kunstwerken.

Recenter, op 15 oktober 2021, werd beslist om ook de DBFM-piste voor te bereiden voor de volgende projecten:

- Gent-Dampoort en Vertramming lijn 4 en 7;
- A8 Halle, opgedragen aan De Werkvennootschap;
- premetro Kerkstraat-Pothoekstraat, opgedragen aan De Lijn;
- herinrichting van de knoop Mechelen-Noord;
- Londerzeel-Zuid, opgedragen aan het Agentschap Wegen en Verkeer.

Belangrijk hierbij is evenwel dat er geen concrete verbintenissen uit deze lijst afgeleid kunnen worden. Zo zal de Vlaamse Regering in de beslissingen die hij zonet heeft vermeld, haar definitieve akkoord voor de opstart van individuele DBFM-plaatsingsprocedures pas verlenen na een geactualiseerde analyse met betrekking tot de uitvoeringsvorm van het uitgewerkte project. Bovendien zijn onzekerheidsfactoren met betrekking tot de timing en kostprijs eigen aan grote projecten in een vroeg stadium, wat maakt dat de contouren in de beginfase van projecten nog niet helemaal vastliggen.

Met betrekking tot het basisrapport en de individuele projectfiches zelf (slide 7) wordt in de tabel op pagina 16 en 17 een overzicht geschetst van de fases waarin de verschillende projecten en hun deelprojecten zich bevinden en wordt een indicatie gegeven zoals ingeschat door de projectverantwoordelijken zelf.

Dit overzicht laat toe snel een beeld te krijgen van de stand van zaken van de projecten en programma's in dit rapport.

Anders dan vorig jaar werd er bij de indicatie van het verloop gewerkt met een puntenschaal met vijf categorieën, waaraan telkens een kleurencode gekoppeld werd. Hierdoor kan er meer nuance gelegd worden dan voordien. In functie van uniformiteit en vergelijkbaarheid geeft deze indicatie steeds de stand van zaken van de projecten weer van midden augustus 2021.

In de individuele projectfiches zelf wordt uiteraard meer uitgebreid ingegaan op de situatie waarin de projecten en programma's zich bevinden.

De projectfiches (slide 8) zelf zijn identiek opgebouwd als vorig jaar. Elke fiche start met algemene informatie in een overzichtstabel. Deze tabel geeft voor alle projecten dezelfde gegevens weer, waaronder het trekkende beleidsdomein en de entiteit, de ESR-classificatie van het project en de gekozen uitvoeringsvorm. Vervolgens wordt een korte omschrijving gegeven van het project, de nagestreefde doelstellingen en wordt er ingegaan op de stand van zaken van het project. De stand van zaken en bijbehorende planning werden afgetoetst aan hetgeen in het voorgaande rapport werd opgegeven. Hierdoor is er telkens een duidelijk ijkpunt om de voortgang van de projecten op te volgen. Vervolgens wordt het risicobeheer besproken om tot slot te eindigen met de financiële kerngetallen samen met een tijdlijn waarin de belangrijkste ondernomen processtappen worden weergegeven.

Net zoals vorig jaar werd getracht om de betalingsverplichtingen (slide 9) met betrekking tot grote Vlaamse pps-projecten inzichtelijk te maken voor de gehele looptijd van de afgesloten contracten.

Zo geeft dit rapport op pagina 19 een grafische indicatie van de evolutie van de brutobeschikbaarheidsvergoedingen van zestien geclosede projecten die tot 2052 betaald moeten worden.

De grafiek is een prognose van de evolutie van de uitgaven op kasbasis, waarbij een abstractie wordt gemaakt van de ESR-behandeling. Het gaat hier dus zowel om de ESR- als niet-ESR-aanrekenbare uitgaven.

Zo bestaat de beschikbaarheidsvergoeding bij DBFM-projecten enerzijds uit een kapitaals- en rentecomponent en anderzijds uit een operationele vergoeding voor het onderhoud en eventueel het beheer van de projecten.

Een groot deel van de opgenomen projecten werd in het verleden ESR-matig geherkwalificeerd als overheidsinvestering met directe impact op het vorderingensaldo en de schuld.

Dit betekent dat de kapitaalscomponent binnen de beschikbaarheidsvergoeding voor deze geherkwalificeerde pps-projecten ESR-matig niet meer aangerekend dient te worden. Het betreft immers een aflossing van een lening die transiteert via de financiële rekeningen in het ESR, en die geen impact hebben op het vorderingensaldo.

Indien nieuwe DBFM-projecten worden afgesloten, zal deze evolutie verder gemonitord worden in het kader van artikel 4 van het kaderdecreet Grote Projecten en Programma's. Vandaag kunnen nog altijd nieuwe DBFM's worden opgestart, uiteraard op voorwaarde dat dit een gepaste uitvoeringsvorm is voor een project.

Zo heeft de Vlaamse Regering sinds de publicatie van de vorige editie van het basisrapport voor een aantal programma's een principiële goedkeuring verleend om de voorbereiding van een DBFM verder uit te werken.

Specifiek gaat het om het programma Scholen van Vlaanderen van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming en het programma Asset Management van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken en de vijf bijkomende projecten uit het beleidsdomein MOW die hij eerder ter sprake bracht.

Na het advies van de Raad van State hechtte de Vlaamse Regering op 1 oktober haar definitieve goedkeuring aan het ontwerp van decreet over het DBFM-programma Scholen van Vlaanderen. Met Scholen van Vlaanderen plant de Vlaamse Regering deze legislatuur een bijkomende totale investeringsgolf van zo'n 1 miljard euro, die gespreid zal worden over drie programma's van een gelijkaardige omvang. Het decreet werd op 1 december goedgekeurd in het Vlaams Parlement.

Voor de projecten van het beleidsdomein MOW zal de Vlaamse Regering haar definitieve akkoord voor de opstart van individuele DBFM-plaatsingsprocedures verlenen na:

- een geactualiseerde analyse met betrekking tot de uitvoeringsvorm van het uitgewerkte project; en
- een diepere analyse over de financiële gevolgen van de keuze voor de ene of de andere uitvoeringsvorm.

Tot slot wil hij nog iets zeggen over de verplichte zelfevaluatie (slide 10) voor de projecten die onderwerp uitmaken van dit basisrapport. Zijn administratie heeft een methodiek uitgewerkt om dit proces van zelfevaluatie te faciliteren en te stroomlijnen. Hierbij werd gemikt op een methode die rekening houdt met de Vlaamse context en die – zeker in een startfase – werkbaar en haalbaar moet zijn. Deze methodiek is opgebouwd rond vier thema's:

- 1° zakelijke rechtvaardiging;
- 2° projectorganisatie;
- 3° samenwerking en draagvlak;
- 4° risico's en kansen.

De toepassing van de voorgestelde methodiek wordt aangeraden maar niet verplicht.

Het uitvoeren van een zelfevaluatie dient de aanbestedende overheid aan te zetten tot het nemen van een reflectiemoment, om het doen en laten van een voorbije periode te beschouwen, en bij te sturen waar nodig. Daarnaast is het belangrijk om tijdens de zelfevaluatie lessen te capteren, die intern meegenomen kunnen worden naar toekomstige projecten, maar ook beschikbaar gesteld kunnen worden voor heel de Vlaamse overheid in het kader van een verdere professionalisering bij het realiseren van grote projecten.

Het programma Verhoging van de bruggen over het Albertkanaal heeft reeds een zelfevaluatie aan de hand van deze methodiek doorlopen.

De indicatie van het resultaat van deze zelfevaluatie is, zoals voorgeschreven door het decreet, terug vinden in dit basisrapport.

Momenteel doorlopen nog een aantal overige projecten de procedure, met name Scholen van Morgen, Projectspectifieke DBFM voor schoolinfrastructuur, Brabo 2 en Stelplaatsen.

Het is de intentie om tegen de volgende editie van het basisrapport een zelfevaluatie te realiseren voor alle projecten die in deze editie van het rapport zijn opgenomen en niet meer in voorbereiding zitten.

Recent werd een gecoördineerde aanpak voor de projecten onder het beheer van AWV opgestart.

De spreker wil afsluiten met een paar slotbemerkingen (slide 11. Slotbeschouwingen). Sinds de publicatie van het rapport tot nu is er nog een aantal ontwikkelingen te melden. Zo vermeldde hij reeds de goedkeuring van het ontwerp van decreet over het DBFM-programma Scholen van Vlaanderen.

Op het veld werd in de eerste helft van november het bestek voor de projectcluster GO!-2 uitgestuurd door het GO!. De indieningsdata voor de offertes zijn 19 april 2022 (technisch deel) en 17 mei 2022 (financieel deel). Na de bestekken voor het project Egied, cluster Gent-Ninove, cluster Maldegem-Poperinge-Wingene en cluster GO!01 is dit het vijfde bestek dat wordt uitgestuurd door de schoolbesturen.

Op 15 november 2021 zijn de werken gestart aan de Vijfhoekstraat in Mariakerke (knooppunt 9) in het project R4 WO. Voor de ombouw van de R4 in Zelzate heeft De Werkvennootschap voorlopig geen vergunning gekregen. Er wordt gezocht naar verkeerstechnische oplossingen die ook worden gedragen door de omgeving.

Er zijn dus voortdurend ontwikkelingen in de projecten.

De totstandkoming van dit rapport is een proces dat continu geëvalueerd wordt om te komen tot een vormelijke en inhoudelijk kwalitatieve en tijdige rapportering. De Vlaamse Regering stelt ieder jaar voor 30 mei een lijst op van grote projecten of grote programma's waarover informatie zal worden verstrekt. Op verzoek van het Vlaams Parlement kunnen grote projecten of grote programma's aan die lijst worden toegevoegd. Dit jaar werden er geen projecten toegevoegd.

Om het proces vlotter te doen verlopen wenst hij volgende keer om reeds voor 30 mei af te stemmen met de voorzitter van het Vlaams Parlement om de lijst van projecten op te stellen. Op die manier hoopt hij tot een stabiele lijst te komen in de toekomst.

Gelet op het bestaande, zeer uitgebreide monitoringsrapport Vlaamse Veerkracht dat drie keer per jaar wordt gepubliceerd, lijkt het hem daarbij voorlopig niet zinvol

om projecten uit het relanceplan Vlaamse Veerkracht op te nemen in deze lijst. Men wil de administraties immers niet onnodig belasten met bijkomende rapporteringen.

Afhankelijk van de gehanteerde financieringsmethode, de looptijd en de bestaande uitvoeringsrisico's kan bekeken worden of projecten uit het relanceplan op termijn wel in het basisrapport opgenomen moeten worden.

2.2. Tussenkoms van Björn Rzoska

Björn Rzoska dankt de minister voor de toevoeging van de tabel op pagina 126 en 127 van het rapport, waarmee de kwaliteit van de rapportering aan het parlement andermaal wordt verhoogd. Dat het parlement op die manier de projecten en programma's kan volgen, noemt hij puik werk.

Hij is het ook eens met de minister dat het parlement de opdracht heeft om in te gaan op de vraag of er nog projecten ontbreken op de lijst volgens de criteria van het decreet. Misschien kan daar iets voor geregeld worden tegen de totstandkoming van het volgende rapport.

De definitie in een voetnoot op pagina 4 van wat onder investeringsinspanningen van de Vlaamse overheid wordt verstaan, is heel ruim. Het totaal komt uit op meer dan 7,7 miljard euro, doordat men bijvoorbeeld ook ondersteuning via kredieten en participaties meerekent. Statistiek Vlaanderen komt in zijn publicatie van 2 december over de investeringsinspanningen van de Vlaamse overheid in 2020 uit op ongeveer 5,2 miljard euro. Dat is ongeveer 2,5 miljard euro minder dan in het huidige rapport.

Het lid herinnert aan de oude spraakverwarring waardoor de commissie niet meer kon volgen. Hij wijst erop dat in de werkgroep Leesbaarheid van de begroting een consensus werd bereikt over een dergelijke definitie, na voorzetten van de SERV en de Departementen Financiën en Begroting en Kanselarij en Bestuur, waarin de genoemde ondersteuning via participaties en leningen werd weggelaten. Hij dringt erop aan om dezelfde definitie te hanteren. Is de minister het ermee eens om de oude discussie niet te heropenen en te kiezen voor een heldere omschrijving?

Vervolgens vraagt hij verduidelijking over het aantal geclosede projecten, waarvan er volgens het rapport tien zijn, terwijl de minister er in zijn toelichting zestien telde. Het is belangrijk dat de som van de beschikbaarheidsvergoedingen voor alle projecten samen, geclosed of niet, ruim onder het decretale veiligheidsplafond van 10 procent van de VEK in de Vlaamse begroting blijft.

Gelukkig is ook het oude gevaar afgewend dat projecten ESR-matig buiten de begroting werden gehouden maar er dan plots toch in terechtkwamen. Wel concludeert hij uit de lijst dat de pps-projecten in hun vele gedaanten geen turbo zetten op de overheidsinvesteringen, terwijl dat toch een van de doelstellingen was. Klopt dat?

De timing in de vooruitblik geeft hem de indruk dat er bij Mobiliteit en Openbare Werken een file aan het ontstaan is bij de pps-projecten. Niet minder dan 24 van de 26 projecten in de pijplijn vallen onder dat departement. Dat is behoorlijk veel.

Minister Lydia Peeters lijkt hem het laatste jaar op het gaspedaal te duwen, maar het lid heeft de indruk dat de reden daarvoor is dat haar gewone middelen niet volstaan. De versnelling doet de vraag rijzen of, rekening houdend met de lange doorlooptijden, alle actoren binnen het domein Mobiliteit en Openbare Werken wel in staat zijn om al die projecten op een degelijke manier in de markt te zetten. Hoe kijkt de minister daartegenaan? Wat heeft het departement nodig om de projecten, waar erg belangrijke dossiers tussen zitten, vaart te geven en te vermijden dat het bij aankondigingen blijft en dat veel daarvan pas na 2030 gerealiseerd wordt?

Tot slot suggereert hij om het nieuwe contract met DEME en De Nul voor het uitbaggeren van de haventoeegangen, dat gegund is voor 5,5 jaar en net geen 800 miljoen euro waard is, het voorwerp te maken van de voorliggende wijze van opvolging en rapportering.

2.3. Tussenkost van Anke Van dermeersch

Anke Van dermeersch vindt het goed dat toekomstige budgetstromen dankzij de huidige werkwijze beter kunnen berekend worden. Het is ook goed dat de Vlaamse overheid zich aangepast heeft aan de Europese ESR-regels, waardoor geen herkwalificaties van pps-projecten meer nodig zijn. Dankzij die herschikkingen kan men voldoen aan het strikte toezicht door Eurostat, maar dat neemt anderzijds niet weg dat die schuld er is. Dat mag men niet uit het oog verliezen.

De pps-financieringen blijken geen versnelling in de investeringen mogelijk te maken.

Wordt, wat de beschikbaarheidsvergoedingen betreft, ook voldaan aan de norm van het tweede plafond in artikel 4, §1, van het decreet? Daarover wordt namelijk niet gesproken in het rapport.

De spreker verwijst naar artikel van 4 van het decreet, waarin gesteld wordt dat:

“De Vlaamse Regering kan, met behoud van de toepassing van artikel 3, nieuwe grote projecten of grote programma’s alleen initiëren en realiseren via DBFM-projecten als vooraf aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- 1° de uitvoering van het grote project of grote programma heeft niet tot gevolg dat de toekomstige vrije beleidsruimte van het beleidsdomein of de beleidsdomeinen in kwestie langdurig op substantiële wijze wordt ingeperkt. Van een dergelijke inperking is sprake als door het project of het programma ten minste vijf opeenvolgende jaren meer dan 60 procent van de vereffeningskredieten per programma van het beleidsdomein of de beleidsdomeinen in kwestie zou worden besteed aan de betaling van beschikbaarheidsvergoedingen;
- 2° de uitvoering van het grote project of grote programma heeft niet tot gevolg dat de toekomstige vrije beleidsruimte van de geconsolideerde Vlaamse begroting langdurig op substantiële wijze wordt ingeperkt. Van een dergelijke inperking is sprake als door het project of het programma ten minste vijf opeenvolgende jaren meer dan 10 procent van de vereffeningskredieten van de Vlaamse begroting zou worden besteed aan de betaling van beschikbaarheidsvergoedingen.”

De spreker stelt voor om het Rekenhof bij deze discussie te betrekken en het te laten rapporteren over de volgende twee vragen die slaan op de plafonds in artikel 4. Hoe beoordeelt het Rekenhof het beslag van de vrije beleidsruimte per beleidsdomein of -programma? Hoe beoordeelt het Rekenhof de vrije beleidsruimte van de geconsolideerde Vlaamse begroting in de meerjarenraming 2022-2026?

Volgens Anke Van dermeersch zal het antwoord op deze twee vragen in kaart brengen wat het reële beslag is op de vrije beleidsruimte per programma en voor de geconsolideerde Vlaamse overheid. De 60 procentregel in artikel 4, 1°, van het decreet is overigens veel te hoog. De alarmbellen moeten veel vroeger afgaan en tot snellere bijsturingen leiden.

2.4. Replik van minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* staat altijd open voor suggesties en vindt alvast de suggestie van Björn Rzoska een goed idee. In het decreet is bewust een opening voor toevoeging van extra projecten gelaten. Al diegene die thans aan de criteria voldoen, zitten er volgens hem wel in. Hij herhaalt wat hij in zijn toelichting zei over

de brief die hij aan de parlementsvoorzitter zal sturen. Het is de bedoeling om met een stabiele lijst te kunnen werken, die vastligt, al is dat natuurlijk nooit definitief.

De definitie van investeringsnorm blijft moeilijk, maar de regering legt zich neer bij de afspraak die gemaakt is in de parlementaire werkgroep Leesbaarheid van de begroting.

Hij geeft toe dat de plafonds zeer ruim zijn. De suggestie van Anke Van dermeersch dat men ze nadert, klopt niet. Men zit er integendeel nog ver af. De vraag is natuurlijk of die ruime marge een goede zaak is.

Volgens hem was de bijsturing van het systeem niet zozeer gericht op meer investeringen dan wel op duidelijkheid voor de markt aan de hand van een investeringskalender. Pps-constructies eten immers via de beschikbaarheidsvergoedingen altijd beleidsruimte op. Enige voorzichtigheid met die turbo is dan ook aangewezen. Hij is voorstander van zoveel mogelijk investeringen maar men moet ze ook budgettair verstandig kunnen dragen. Pps is daartoe niet altijd het beste instrument.

Wel is het zo dat het systeem voor onderwijs wel degelijk gezorgd heeft voor een versnelling in schoolinfrastructuur, wat verstandig is zolang men binnen de plafonds blijft. Om budgettair veilig te spelen, zijn de plafonds volgens de minister wel aan verfijning toe.

Voor de vraag van Björn Rzoska over minister Peeters verwijst hij het lid door naar zijn collega.

Herkwalificatie gebeurt niet meer, want er wordt altijd vooraf advies gevraagd aan het INR.

Als de commissie de twee vragen van Anke Van dermeersch door het Rekenhof wil laten bekijken, is dat haar eigen beslissing, waar de minister geen probleem mee heeft. Hij twijfelt er niet aan dat de gevolgde werkwijze transparant zal bevonden worden.

3. Ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021

3.1. Toelichting door minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* licht toe dat de Vlaamse Regering via een begrotingsberaadslaging 130 miljoen euro extra middelen heeft vrijgemaakt voor corona-uitgaven. Dit brengt het totaal op 1,98 miljard euro in 2021. Bijna twee miljard euro dus.

De grootste onderbenutting op de begroting van het beleidsdomein Financiën en Begroting, zijnde de jobbonus, werd geblokkeerd en er werden extra middelen ingeschreven op de coronaprovisie.

Via het voorliggende ontwerp van decreet wordt deze herallocatie geformaliseerd.

Wat de brief van het Rekenhof over dit ontwerp van decreet betreft, wenst de minister de analyse van het Rekenhof te nuanceren als zou het ook via een herverdeling kunnen en de zware procedure van een begrotingsberaadslaging onnodig zijn.

De minister zegt dat de stelling van het Rekenhof inzake de herverdeling wel klopt maar dat er bewust werd gekozen voor transparantie ten aanzien van het Vlaams Parlement. Bovendien had de Vlaamse Regering in eerste instantie nood aan extra

vastleggingskredieten en de vastleggingskredieten staan niet op hetzelfde begrotingsprogramma en ISE:

- de jobbonus staat op het programma CD Fiscaliteit en op ISE Jobbonus;
- de coronaprovisie staat op het programma CB Provisies en ISE Themaoverschrijdend.

Volgens artikel 21 van de VCO kan de Vlaamse Regering vastleggingskredieten maar herverdelen binnen het programma of over het programma als er ofwel in het jaarlijks goed te keuren uitgavendecreet hiertoe een machtiging wordt verleend ofwel het vastleggingskrediet vertrekt vanuit een provisioneel krediet.

Dit is hier sowieso niet het geval. De Vlaamse Regering moest dus werken via een begrotingsberaadslaging en niet via een herverdeling.

De betaalkredieten kon men inderdaad via een begrotingsherverdeling doen. Betaalkredieten kan men over het volledige beleidsdomein herverdelen. Maar als men de beleidskredieten via een begrotingsberaadslaging voorziet, lijkt het de minister dat men dan ook de betaalkredieten meeneemt.

Het Rekenhof stelde in zijn brief ook de vraag of de hoogte van de begrotingsaanpassing niet te hoog was. Half september was de minister er ook van overtuigd dat 40 miljoen euro in 2022 en specifiek ingeschreven voor het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin zouden volstaan. Er waren op dat moment nagenoeg geen beperkende maatregelen meer voor ondernemers en gezinnen. Ook de vaccinatiecampagne voor de eerste en tweede prik liep op haar einde. Hij had er dus goede hoop op dat men in 2022 opnieuw een normaal budgettair beleid zou kunnen voeren en slechts nood zou hebben aan een beperkte provisie bij Welzijn voor een eventuele boosterprik bij risicogroepen.

Vandaag merkt men dat de situatie snel wijzigt. Zo blijken de vaccins minder effectief zijn na verloop van tijd, zijn er nieuwe beperkende maatregelen en een veralgemening van de boosterprik voor de hele bevolking. De Vlaamse Regering moet bijgevolg snel schakelen en extra maatregelen nemen die ook gefinancierd moeten worden. Er was dus nog extra budget nodig voor de laatste weken van 2021 in de begroting 2022. Toen de minister de opdracht gaf tot een begrotingsberaadslaging was het nog niet duidelijk welke maatregelen er allemaal nodig zouden zijn. Daarom landt dat budget ook op een algemene provisie en niet rechtstreeks bij de beleidsdomeinen.

Is het mogelijk dat er middelen overblijven? Zeker wel, maar hoeveel kan de minister niet zeggen. Dat valt af te wachten.

De minister is er dus van overtuigd dat de goede keuze is gemaakt om zelfs voor die laatste weken voldoende budget te voorzien, opdat alle maatregelen die nodig zijn en niet op de reguliere kredieten kunnen worden gefinancierd, ook effectief kunnen worden genomen. Ook voor 2022 wordt in voldoende ruimte voorzien om snel te kunnen ageren via amendement nr. 23 op het ontwerp van uitgavendecreet. Hopelijk betert de situatie snel en zal het budget niet volledig nodig blijken te zijn.

De minister is het om die reden niet eens met het Rekenhof. De begrotingsberaadslaging was de juiste techniek om transparant te werken ten aanzien van het Vlaams Parlement. Het bedrag voor de coronaprovisie 2022 zal worden geëvalueerd. Hopelijk zal men niet alle middelen nodig hebben. Dat zou namelijk betekenen dat men de vierde golf snel onder controle krijgt, wat goed is voor de gezondheid van de Vlamingen, voor de Vlaamse economie, maar ook voor de begroting.

3.2. Tussenkost van Anke Van dermeersch

Anke Van dermeersch sluit zich aan bij de analyse van de minister en deelt deze keer niet de visie van het Rekenhof. Ze kondigt tevens aan dat haar fractie het ontwerp van decreet zal steunen.

3.3. Stemming

Het ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 19/1) wordt ongewijzigd en eenparig aangenomen met 12 stemmen.

VII. Vergadering van 14 december 2021

Op 14 december werd vooreerst in aanwezigheid van minister Matthias Diependaele akte genomen van de krachtlijnen van de verslagen van de bevoegde commissies (*Regl.* artikel 66, 2).

Daarna volgde de artikelsgewijze bespreking en stemming van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 en van het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022.

1. Akteneming van de krachtlijnen van de verslagen van de bevoegde commissies (*Regl.* artikel 66, 2)

De commissie neemt akte van de deelverslagen van de bevoegde commissies bij hun respectievelijk toebedeeld deel van het ontwerp van uitgavendecreet. Er worden geen opmerkingen geformuleerd.

2. Artikelsgewijze bespreking en stemming van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022

2.1. Inleiding

Enkel de Vlaamse Regering heeft amendementen ingediend bij het ontwerp van decreet.

Er werden geen opmerkingen geformuleerd in de artikelsgewijze bespreking. De commissie beslist om gegroepeerd te stemmen: eenmaal over de technische amendementen van de Vlaamse Regering op het ontwerp van decreet en eenmaal over het geheel van het aangepaste corpus, de aangepaste tabel en het overzicht van de begrotingsfondsen en de eindstemming.

De amendementen zijn terug te vinden in *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 14/2.

2.2. Tabel

Amendement nr. 3 en amendement nr. 4 van de Vlaamse Regering op de begrotingsprogramma's QC Omgeving en Natuur en SK Interne dienstverlening Vlaamse overheid worden aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

De aldus aangepaste begrotingstabel wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

2.3. De begrotingsfondsen

Er worden geen amendementen op de begrotingsfondsen ingediend. De begrotingsfondsen worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

2.4. Corpus

Bij artikel 1 en 2 worden geen amendementen ingediend. Artikel 1 en 2 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Bij artikel 3 wordt amendement nr. 1 van de Vlaamse Regering ingediend. Het amendement nr. 1 en het aldus gewijzigde artikel 3 worden aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Bij artikel 4 wordt amendement nr. 2 van de Vlaamse Regering ingediend. Het amendement nr. 2 en het aldus gewijzigde artikel 4 worden aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Bij artikel 5 tot en met 14 worden geen amendementen ingediend. Zij worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigde corpus van het ontwerp van decreet wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

2.5. Eindstemming

Het aldus gewijzigde ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

3. Ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022

3.1. Inleiding

De commissie besliste om gegroepeerd te stemmen.

De amendementen zijn terug te vinden in *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 15/2, 3, 4, 5 en 7.

3.2. Tabel: afdeling I. Begrotingskredieten

Amendement nr. 4, 5 en 31 van de Groenfractie, voorgesteld door Johan Danen en Elisabeth Meuleman, bij het beleidsdomein Onderwijs (begrotingsprogramma's FB Provisies Onderwijs en FD Kleuter- en leerplichtonderwijs) betreffen het terugdraaien van de besparingen inzake 'concrete invulling impuls zijinstromers' en 'proefproject meelooptraject kandidaat-directeurs', wat wordt gecompenseerd door de onderwijsprovisie in het begrotingsprogramma CB Provisies van het beleidsdomein Financiën en Begroting te verlagen.

Deze amendementen worden verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Amendement nr. 1 en 2 van de Groenfractie, voorgesteld door Mieke Schauvliege, bij het beleidsdomein Omgeving (begrotingsprogramma's QA Apparaatskredieten Omgeving en QC Omgeving en Natuur) betreffen het terugdraaien van voorgenomen personeelsbesparingen in de milieuadministraties met verwijzing naar de PFAS/PFOS-onderzoekscommissie.

Deze amendementen worden verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Amendement nr. 24 van de Vlaamse Regering bij het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (begrotingsprogramma GD Gezondheids- en woonzorg) betreft extra middelen voor de financiering van uitgaven in verband met het PFAS/PFOS-dossier 3M.

Het amendement wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Amendement nr. 22 en 23 van de Vlaamse Regering beogen enerzijds de verhoging van de coronaprovisie – verhoging van het vastleggingskrediet met 500 miljoen euro en van het vereffeningskrediet met 700 miljoen euro in het begrotingsprogramma CB Provisies FB van het beleidsdomein Financiën en Begroting – en anderzijds de verhoging met 100 miljoen euro in VAK en VEK voor handelshuurleningen, huurwaarborgleningen of overbruggingsleningen in het begrotingsprogramma EC Economie van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie.

Deze amendementen worden eenparig aangenomen met 12 stemmen.

Alle andere amendementen van de Vlaamse Regering op de begrotingstabel, met name de amendementen nr. 25 tot en met 30, die een reactie zijn op de opmerkingen in het verslag van het Rekenhof of kleine aanpassingen bevatten, worden aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

De aldus gewijzigde afdeling I. Begrotingskredieten wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

3.3. Tabel: afdeling III. Diensten met afzonderlijk beheer

Amendement nr. 3 van de Vooruitfractie, voorgesteld door Bruno Tobback, bij het beleidsdomein Omgeving is een amendement op het Minafonds. Het betreft in het bijzonder het terugdraaien van de halvering van de subsidies aan lokale besturen bij investeringen voor selectieve inzameling en beheer van afvalstoffen (+ 2,5 miljoen euro).

Het amendement wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

De ongewijzigde afdeling III. Diensten met afzonderlijk beheer wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

3.4. Tabel: afdeling V. Vlaamse rechtspersonen onder rechtstreeks gezag van de Vlaamse Regering

Er worden geen amendementen ingediend op afdeling V. Vlaamse rechtspersonen onder rechtstreeks gezag van de Vlaamse Regering.

Afdeling V. Vlaamse rechtspersonen onder rechtstreeks gezag van de Vlaamse Regering wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

3.5. Corpus van het ontwerp van decreet

Artikel 1

Amendement nr. 6 van de Vlaamse Regering op artikel 1 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigde artikel 1 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 2

Amendement nr. 7 van de Vlaamse Regering op artikel 2 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigde artikel 2 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 3

Amendement nr. 8 van de Vlaamse Regering op artikel 2 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigde artikel 3 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 4

Amendement nr. 9 van de Vlaamse Regering op artikel 4 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigde artikel 4 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 5 tot en met 7

Bij artikel 5 tot en met 7 worden geen amendementen ingediend. Artikel 5 tot en met 7 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 8

Amendement nr. 10 van de Vlaamse Regering op artikel 8 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigde artikel 8 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 9 tot en met 11

Bij artikel 9 tot en met 11 worden geen amendementen ingediend. Artikel 9 tot en met 11 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 12

Amendement nr. 11 tot en met 15 van de Vlaamse Regering op artikel 12 worden aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigde artikel 12 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 13 tot en met 15

Bij artikel 13 tot en met 15 worden geen amendementen ingediend. Artikel 13 tot en met 15 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 16

Amendement nr. 16 van de Vlaamse Regering waarbij de leningsmachtiging voor de bestaande 0%-energielening wordt uitgebreid in het kader van het recente Klimaatplan van de Vlaamse Regering wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Ludwig Vandenhove verklaart namens de Vooruitfractie dat zijn fractie dit amendement zal goedkeuren hoewel bij de fractie twijfels bestaan over de effectiviteit van de maatregel. Hij verwijst daarvoor onder meer naar tussenkomsten van Bruno Tobback in de commissie Energie en de plenaire vergadering.

Het aldus gewijzigde artikel 16 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 17 tot en met 21

Bij artikel 17 tot en met 21 worden geen amendementen ingediend. Artikel 17 tot en met 21 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 22

Amendement nr. 17 van de Vlaamse Regering op artikel 22, dat ertoe strekt artikel 22 te schrappen, wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Artikel 23 tot en met 57

Bij artikel 23 tot en met 57 worden geen amendementen ingediend. Artikel 23 tot en met 57 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 4 en hernummerd van 22 tot en met 56.

Invoeging van een artikel 57/1

Amendement nr. 18 van de Vlaamse Regering strekt ertoe een artikel 57/1 in te voegen dat ertoe strekt een wettelijke basis te leggen om de Vlaamse Regering toe te laten het voorstel van de Belgian Paralympic Committee te honoreren dat erin bestaat de gelijke behandeling (verloning) van paralympische atleten ten opzichte van de Belgische olympische atleten te garanderen. Amendement nr. 18 wordt eenparig met 12 stemmen aangenomen. Na hernummering wordt dit artikel 57.

Artikel 58 tot en met 65

Bij artikel 58 tot en met 65 worden geen amendementen ingediend. Artikel 58 tot en met 65 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 66

Amendement nr. 19 en 20 van de Vlaamse Regering op artikel 66 worden aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigde artikel 66 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 67 tot en met 81

Bij artikel 67 tot en met 81 worden geen amendementen ingediend. Artikel 67 tot en met 81 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 82

Amendement nr. 21 van de Vlaamse Regering op artikel 82 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigde artikel 82 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Artikel 83 tot en met 126

Bij artikel 83 tot en met 126 worden geen amendementen ingediend. Artikel 83 tot en met 126 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

Het aldus gewijzigde corpus van het ontwerp van decreet wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 4.

3.6. Eindstemming

Het aldus aangepaste ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 (*Parl.St.* VI.Parl, 2021-22, nr. 15/1) wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 5.

Steven VANDEPUT,
voorzitter

Philippe MUYTERS
Björn RZOSKA
Arnout COEL,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ARIEC	Arrondissementeel Informatie- en Expertisecentrum
AWV	Agentschap Wegen en Verkeer
BA	begrotingsaanpassing
bbp	bruto binnenlands product
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
Bibob	Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur
BIV	belasting op de inverkeerstelling
BO	begrotingsopmaak
BOIC	Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CJM	Cultuur, Jeugd en Media
COP 26	the 26th United Nations Climate Change Conference of the Parties
DAB	dienst met afzonderlijk beheer
DBFM	Design Build Finance Maintain
DBRC	Dienst van de Bestuursrechtscolleges
DIOB	Directie Integriteitsbeoordeling voor Openbare Besturen
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
ETS	emissions trading system
Eurostat	statistical office of the European Union
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
FB	Financiën en Begroting (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
FOD	Federale Overheidsdienst
GDPR	General Data Protection Regulation (= algemene verordening gegevensbescherming, AVG)
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
ICRH	International Centre for Reproductive Health
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
ISE	inhoudelijk structuurelement
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
Lantis	Leefbaar Antwerpen door Innovatie en Samenwerken
LIVC	lokale integrale veiligheidscel
LIVC-R	lokale integrale veiligheidscel inzake radicalisme, extremisme en terrorisme
MAGDA	maximale gegevensdeling tussen administraties
Minafonds	Fonds voor Preventie en Sanering inzake Leefmilieu en Natuur
MJR	meerjarenraming
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
NBB	Nationale Bank van België
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OLAF	Europees bureau voor fraudebestrijding
OLO	obligation linéaire - lineaire obligatie
O&O	onderzoek en ontwikkeling
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PFOS	perfluorooctaansulfonaat
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
pps	publiek-private samenwerking
Regl.	Reglement van het Vlaams Parlement
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SURE	Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency

UCLL	University Colleges Leuven-Limburg
VAK	vastleggingskrediet
VBH	Vlaamse Brede Heroverweging
VCET	Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht
VCF	Vlaamse Codex Fiscaliteit
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEK	vereffeningskrediet
VFLD	Vlaams Fonds voor de Lastendelging
VK	Verenigd Koninkrijk
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VRD	Vlaanderen Radicaal Digitaal
VSF	Vlaamse sociale bescherming
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WSE	Werk en Sociale Economie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
WTC	World Trade Center
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
ZSG	zorgcentrum na seksueel geweld